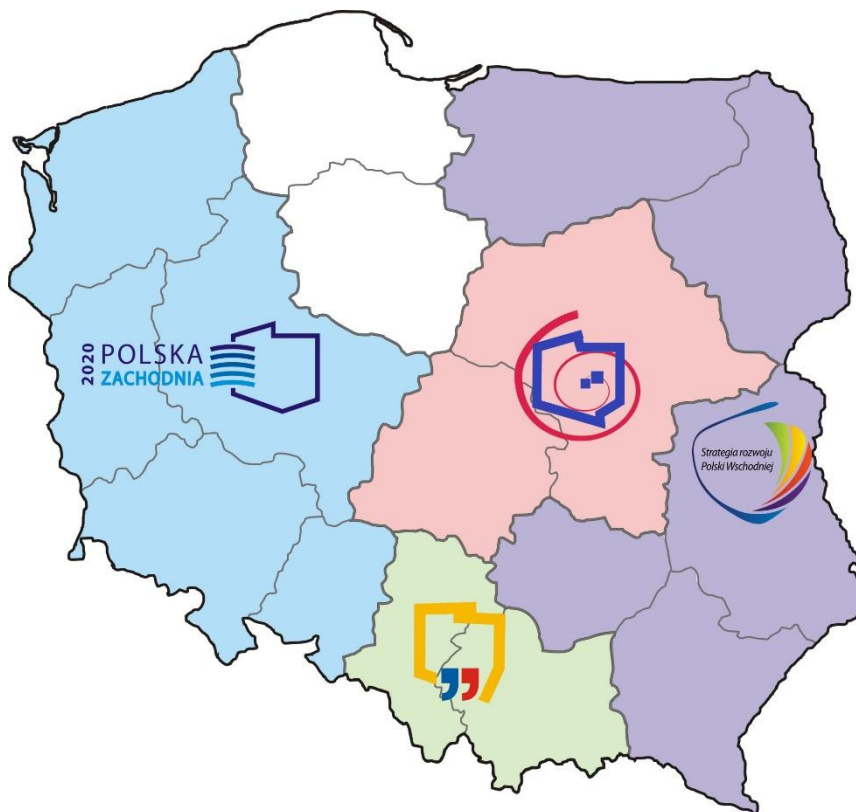

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Informacja o realizacji strategii ponadregionalnych Polski Wschodniej, Południowej, Zachodniej i Centralnej za rok 2016

WARSZAWA, CZERWIEC 2017

Spis treści

I. Wprowadzenie	3
II. Sytuacja społeczno-gospodarcza makroregionów.....	7
III. Działania i przedsięwzięcia podjęte w 2016 roku przyczyniające się do realizacji celów strategii ponadregionalnych.....	19
➤ POLSKA WSCHODNIA.....	19
➤ POLSKA POŁUDNIOWA.....	25
➤ POLSKA ZACHODNIA.....	32
➤ POLSKA CENTRALNA.....	40
IV. Projekty ponadregionalne realizujące cele strategii ponadregionalnych	46
V. Wskaźniki monitorowania realizacji celów strategii	53
➤ POLSKA WSCHODNIA.....	53
➤ POLSKA POŁUDNIOWA.....	58
➤ POLSKA ZACHODNIA.....	64
➤ POLSKA CENTRALNA.....	68
VI. Nakłady finansowe w poszczególnych makroregionach.....	73
VII. Podsumowanie oraz wnioski	85
VIII. Załącznik.....	88

I. Wprowadzenie

Niniejszy dokument jest trzecią, okresową informacją o realizacji strategii ponadregionalnych i jednocześnie pierwszym wspólnym dokumentem sprawozdawczym dla wszystkich strategii – zarówno tych o długim horyzoncie czasowym (Strategia Polski Wschodniej z 2008 r. zaktualizowana w 2013 r.), jak i nowych inicjatyw (Strategia Polski Centralnej z 2015 r.). Materiał opracowany został zgodnie z *Systemem Monitorowania Strategii Ponadregionalnych* oraz z systemem monitorowania i ewaluacji zawartym w strategiach. Sprawozdanie pozwala na obserwację postępów i efektów realizacji wyznaczonych celów, oraz dostarcza bieżących danych na temat trendów rozwojowych zachodzących w makroregionach. Doświadczenia wynikające z wdrażania strategii pokazują, że ich realizacja prowadzi do zwiększenia konkurencyjności, wymiany doświadczeń oraz zacieśniania współpracy między województwami.

W 2016 r. podjęto szereg działań, które wspierały realizację strategii ponadregionalnych, koncentrowały się one między innymi na przyciąganiu nowych inwestycji (np. „Inicjatywa Awangarda”), kreowaniu szans rozwojowych dla innowacyjnej gospodarki (np. działalności klastra ICT Polska Centralna), rozwoju infrastruktury transportowej (np. Projekt „Odrzańska Droga Wodna”) oraz rozwijaniu kapitału ludzkiego (np. Centrum Kompetencji BOF). Strategie ponadregionalne są narzędziem wzmacniającym sprawność administracyjną samorządów poprzez tworzenie mechanizmów współpracy z partnerami, pozwalają na bardziej efektywne wykorzystanie wspólnych terytorialnych potencjałów dzięki efektowi synergii i zwiększonej skali oddziaływania oraz sprzyjają wymianie wiedzy i wzajemnemu uczeniu się poprzez upowszechnienie dobrych praktyk dotyczących prowadzenia działań na rzecz rozwoju. Ponadto strategie ponadregionalne pozwalają na przyjęcie zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie ponadregionalnym, uwzględniającego powiązania funkcjonalne ponad podziałami administracyjnymi, co daje możliwość prowadzenia działań lepiej odpowiadających specyficznym potrzebom i wyzwaniom rozwojowym danego obszaru.

Rok 2016 był także rokiem, w którym trwały prace nad *Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* (SOR). Jest ona kluczowym dokumentem w perspektywie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej kraju. W SOR podkreślona została rola strategii ponadregionalnych na rzecz podniesienia skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie. W dokumencie zauważona została potrzeba promowania i uświadamiania korzyści płynących ze współpracy regionów w ramach strategii ponadregionalnych i realizacji wspólnych przedsięwzięć. W działaniach SOR do 2020 r. przewidziano wypracowanie rozwiązań sprzyjających realizacji wspólnych, zintegrowanych projektów wynikających ze strategii ponadregionalnych (Centralnej, Wschodniej, Zachodniej i Południowej) oraz makroregionalnych (Strategii Bałtyckiej i planowanej Strategii Karpackiej). Innym przykładem działań o charakterze ponadregionalnym, jest inicjatywa Komisji Europejskiej z udziałem Banku Światowego pn. *Lagging Regions* realizowana w województwach świętokrzyskim i podkarpackim. Jej celem jest określenie czynników ograniczających rozwój regionów słabiej rozwiniętych oraz zapewnienie ukierunkowanej pomocy i działań mających na celu odblokowanie ich potencjału rozwojowego.

Informacja o stanie realizacji strategii ponadregionalnych powstała we współpracy Ministerstwa Rozwoju ze wszystkimi makroregionami. Wykorzystano przygotowane przez władze regionalne materiały informacyjne na temat działań przyczyniających się do realizacji celów Strategii oraz analizę projektów ponadregionalnych finansowanych z regionalnych programów operacyjnych, realizowanych w 2016 roku w ramach ponadregionalnych obszarów strategicznych.

Cele i zawartość Informacji o realizacji strategii ponadregionalnych za 2016 r.

Strategie ponadregionalne są narzędziem strategicznego planowania rozwoju regionalnego, znajdującym się pomiędzy szczeblem wojewódzkim, a krajowym. Przedstawiają one politykę rządu wobec makroregionów i tworzących je województw. Ich podstawą jest ustawa z dn. 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategie ponadregionalne pozwalają na planowanie rozwoju regionów i ich grup przy uwzględnieniu specyficznych uwarunkowań poprzez wspólną realizację działań wykraczających poza granice jednego regionu, lecz nie mających zasięgu krajowego. Przedsięwzięcia te sprawiają, że rozwój makroregionów, a tym samym całego kraju jest bardziej harmonijny, zarówno w wymiarze przestrzennym, jak i społeczno-gospodarczym. Strategie ponadregionalne pozwalają na uzyskanie efektu skali i synergii prowadzonych działań, sprzyjając tym samym lepszemu wykorzystaniu potencjałów poszczególnych regionów.

W 2016 r. w Polsce funkcjonowały cztery strategie ponadregionalne, obejmujące obszar 14 z 16 województw:

- 1) **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020¹ (SRPW)**, obejmująca województwa: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie. Strategia powstała w związku z uznaniem wagi problemów jej regionów w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i wynikających z tego decyzji o przeznaczeniu dla nich dodatkowej alokacji ze środków funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz 2014 – 2020. Była ona podstawą do opracowania Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013, a następnie Programu Operacyjnego Polska Wschodnia na lata 2014-2020 w ramach którego inwestowane są fundusze unijne dla makroregionu.
- 2) **Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020² (SRPP)**, obejmująca województwa: małopolskie i śląskie. Makroregion ten cechują powiązania między województwami: śląskim i małopolskim, zwłaszcza na polu społecznym, gospodarczym i przestrzennym, przekładające się na potencjały wynikające z wysokiej jakości kapitału ludzkiego, dużej koncentracji aglomeracji miejskich, rozbudowanej infrastruktury i atrakcyjnego położenia geograficznego.
- 3) **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020³ (SRPZ)**, obejmująca województwa: zachodniopomorskie, wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie i opolskie. Osią współpracy spinającą geograficznie obszar objęty strategią jest rzeka Odra wraz z dorzeczem, a także wysoki potencjał rozwoju, wynikający z położenia, zasobów ludzkich, kulturowych, innowacyjnych i naukowo-badawczych.
- 4) **Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030⁴ (SRPC)**, obejmująca województwa: mazowieckie i łódzkie. Łączy je lokalizacja w centrum kraju (Polska Centralna jest jedynym makroregionem, który nie obejmuje granicy państwa), bliskość dwóch dużych aglomeracji: warszawskiej i łódzkiej oraz wynikające z tego potencjały związane z położeniem (węzeł komunikacyjny), kapitałem ludzkim, infrastrukturalnym, badawczo-rozwojowym i innowacyjnym.

¹ Przyjęta 30 grudnia 2008 r. i zaktualizowana 11 lipca 2013 r.

² Przyjęta 8 stycznia 2014 r.

³ Przyjęta 30 kwietnia 2014 r.

⁴ Przyjęta 14 lipca 2015 r.

Niniejszy dokument zawiera następujące elementy:

- ✓ **Wnioski z syntetycznej analizy społeczno-gospodarczej makroregionów.** Analiza obejmuje najważniejsze wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego zagregowane na poziomie makroregionów. Umożliwia określenie tempa zmian i wskazanie głównych tendencji rozwojowych zachodzących na obszarach objętych strategiami ponadregionalnymi.
- ✓ **Wykaz działań przyczyniających się do realizacji celów strategii.** Wykaz opracowany na podstawie informacji przekazanych Ministerstwu Rozwoju przez regiony. Przedstawia on działania, które przyczyniły się do wdrażania celów strategicznych na rzecz rozwoju makroregionów. Rozdział ten obejmuje działania i przedsięwzięcia podjęte i realizowane w 2016 r. w ramach poszczególnych celów i obszarów strategicznych każdej ze strategii.
- ✓ **Wykaz projektów ponadregionalnych.** Wskazane zostały projekty ponadregionalne ujęte w sprawozdaniach z realizacji regionalnych programów operacyjnych i krajowych programów operacyjnych za IV kwartał 2016 r.
- ✓ **Dane o zmianach wartości wskaźników realizacji celów strategii.** W tej części przedstawiono wskaźniki realizacji celu głównego i celów strategicznych poszczególnych strategii ponadregionalnych. Analizie poddano zmiany wartości wskaźników na przestrzeni czasu i wskazano wartości docelowe, zaplanowane do osiągnięcia w ostatnim roku obowiązywania strategii. Źródłem danych był System Monitorowania Rozwoju STRATEG.
- ✓ **Nakłady finansowe w makroregionach.** Przedstawione zostały instrumenty finansowe i środki, które wykorzystano do prowadzenia działań mających wpływ na realizację celów strategii ponadregionalnych. Analizie poddano wydatki strukturalne przeznaczone na działania rozwojowe oraz projekty dofinansowane ze środków polityki spójności (RPO, POWER, POPC, POIR, POIS, programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej), a także środki w ramach EFTA dotyczące Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEOG), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski, SPPW), jak również Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich (PROW) i Program Operacyjny "Rybnictwo i Morze" 2014 – 2020.
- ✓ **Wnioski dot. realizacji strategii ponadregionalnych.** Ta część obejmuje analizę i syntetyczne podsumowanie działań podejmowanych przez makroregiony w 2016 roku. Wnioski obejmują ocenę stopnia wdrażania poszczególnych celów strategicznych i rekomendacje dla dalszych działań.

Integralną częścią dokumentu jest załącznik przedstawiający dane dot. środków jednostek budżetowych oraz jednostek samorządu terytorialnego per capita w podziale na poszczególne makroregiony (Załącznik nr 1).

Analizując informacje zawarte we wspólnej Informacji sprawozdawczej z realizacji czterech obecnie funkcjonujących strategii ponadregionalnych za 2016 r. należy zwrócić uwagę na zróżnicowany okres funkcjonowania poszczególnych strategii oraz różny poziom zaangażowania regionów, co przekłada się na poszczególne elementy zawarte w Informacji. Na porównawczą ocenę realizacji celów i obszarów strategicznych poszczególnych strategii wpływ mają takie elementy jak: 1) okres obowiązywania strategii, 2) liczba i specyfika zdefiniowanych celów, 3) liczba województw zaangażowanych we współpracę (zakres terytorialny obowiązywania strategii), 4) określone przez makroregiony projekty kluczowe, 5) sposób finansowania strategii. Należy podkreślić specyficzny charakter strategii ponadregionalnej dla Polski Wschodniej, która była podstawą opracowania Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020 i jest to jedyna strategia ponadregionalna posiadająca dedykowany program operacyjny o charakterze krajowym. Podkreślić należy, że zmiany zapoczątkowane w Polsce Wschodniej, a także efektywność i racjonalność dotychczas wykorzystanych środków potwierdzają, że decyzja o wprowadzeniu instrumentu w postaci wyodrębnionego programu operacyjnego dedykowanego wyłącznie dla tego makroregionu była słuszna.

Tabela 1. Cele główne i strategiczne strategii ponadregionalnych funkcjonujących w Polsce w 2016 r.

SRPW (2008, aktualizacja 2013)	SRPP (2014)	SRPZ (2014)	SRPC (2015)
Cel główny			
Wzrost wydajności we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej	Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy	Wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej w wymiarze europejskim przez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionu	Wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji
Cele strategiczne			
Innowacyjność	Europol górnośląsko-krakowski obszarem koncentracji innowacyjności i kreatywności, wyznaczającym trendy rozwojowe i wpisującym się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich	Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu	Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji
Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego	Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych	Budowa oferty gospodarczej makroregionu	Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom
Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna	Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu	Wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego makroregionu	Innowacyjna sieć medyczo- farmaceutyczna

Źródło: opracowanie własne.

II. Sytuacja społeczno-gospodarcza makroregionów

Poniżej zaprezentowana została syntetyczna analiza wybranych wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego makroregionów, oparta o zaktualizowane wskaźniki wykorzystane przy tworzeniu Przeglądu Regionalnego Polski 2016⁵. Prezentowane dane pochodzą z baz Strateg⁶ i BDL⁷ z czerwca 2017, różnice w latach wybranych do analizy w przypadku niektórych współczynników zależą od dostępności danych. Analiza prezentuje zmiany zachodzące m.in. w takich obszarach tematycznych jak: sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki, atrakcyjność inwestycyjna makroregionów, ludność, jakość życia, rynek pracy, nauka i innowacje oraz transport.

Przeprowadzona analiza pozwala na wskazanie utrzymujących się tendencji rozwojowych zachodzących w poszczególnych makroregionach. W większości analizowanych obszarów następuje systematyczny spadek liczby ludności oraz stopniowe starzenie się społeczeństwa, co jest cechą charakterystyczną dla całego kraju, a także innych państw europejskich. Najmniej korzystna sytuacja pod względem zmian demograficznych utrzymuje się wciąż w makroregionie Polski Wschodniej, gdzie odnotować można najniższą wartość wskaźnika przyrostu naturalnego przy jednoczesnym ujemnym saldzie migracji wewnętrznych. Najsilniejszym demograficznie makroregionem jest Polska Centralna. Dzieje się tak przede wszystkim w wyniku migracji o podłożu ekonomicznym m.in. z uwagi na obecność na jego obszarze Warszawy, największego ośrodka metropolitalnego w kraju.

Wciąż zauważalne jest także utrzymujące się zróżnicowanie pod względem rozwoju gospodarczego poszczególnych makroregionów, z dominującą pozycją Polski Centralnej i najsłabszą Polski Wschodniej. Zachodzące obecnie zmiany wskazują jednak na poprawę sytuacji ekonomicznej w większości makroregionów. We wszystkich obszarach odnotowany został wzrost produktu krajowego brutto, zarówno ogółem jak i per capita, oraz wartości dodanej brutto per capita. Podkreślić należy także znaczący wzrost wartości brutto środków trwałych na mieszkańca w przypadku Polski Wschodniej i Zachodniej. Pozytywne trendy wskazujące na rozwój gospodarczy makroregionów wiążą się również ze wzrostem nakładów na B+R w relacji do PKB, nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego czy liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. Natomiast od 2011 roku najwyższy wzrost wskaźnika dostępności transportowej odnotowano w Polsce Wschodniej.

A. Ludność, jakość życia, rynek pracy

✓ Liczba ludności

Makroregiony wschodni, południowy, zachodni i centralny zamieszkuje ogółem ponad 34 mln osób, co stanowi 88,55% populacji kraju. Zgodnie ze stanem na koniec 2016 r. największa liczba ludności zamieszkiwała Polskę Zachodnią – 10,1 mln osób (26,29% populacji kraju) i była ona wyraźnie wyższa od pozostałych trzech makroregionów. Polskę Wschodnią zamieszkiwało 8,14 mln osób (21,17% populacji), natomiast liczba ludności Polski Południowej (7,94 mln osób, czyli 20,66% populacji) była zbliżona do Polski Centralnej (7,85 mln osób, 20,43% populacji).

Największy spadek liczby ludności od 2012 roku nastąpił w Polsce Wschodniej (1,01%, tj. o ponad 82 tys. osób). Spadek w Polsce Południowej i Zachodniej był nieco mniejszy i wyniósł odpowiednio 0,36% (tj. ponad 28 tys. osób) i 0,27% (tj. ponad 27 tys. osób). Jedynie w Polsce Centralnej liczba ludności wzrosła o 0,32 %, czyli prawie 25 tys. osób, co w dużej mierze jest efektem migracji ludności do Warszawy.

⁵ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2016 r.

⁶ www.strateg.gov.pl

⁷ www.bdl.stat.gov.pl

✓ Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia w 2016 roku w makroregionie Polski Południowej wynosiła 289 osób/km², w Polsce Centralnej 146 osób/km². W pozostałych dwóch makroregionach wartość wskaźnika była mniejsza niż średnia dla kraju (123 os/km²) i wynosiła odpowiednio: w Polsce Zachodniej 105 osób/km², a w Polsce Wschodniej 82 osoby/km². Wysoka wartość wskaźnika w makroregionie centralnym wynika z tego, iż obejmuje on Warszawę i gminy z nią sąsiadujące, w których przedmiotowy wskaźnik przyjmuje wysokie wartości. W stosunku do 2012 r. gęstość zaludnienia spadła w Polsce Wschodniej (o 0,8%, tj. 1 osobę/km²) i Południowej (o 0,3% tj. 1 osobę/km²), nie zmieniła się w Polsce Zachodniej i w Polsce Centralnej.

✓ Saldo migracji ludności na 10 tys. ludności

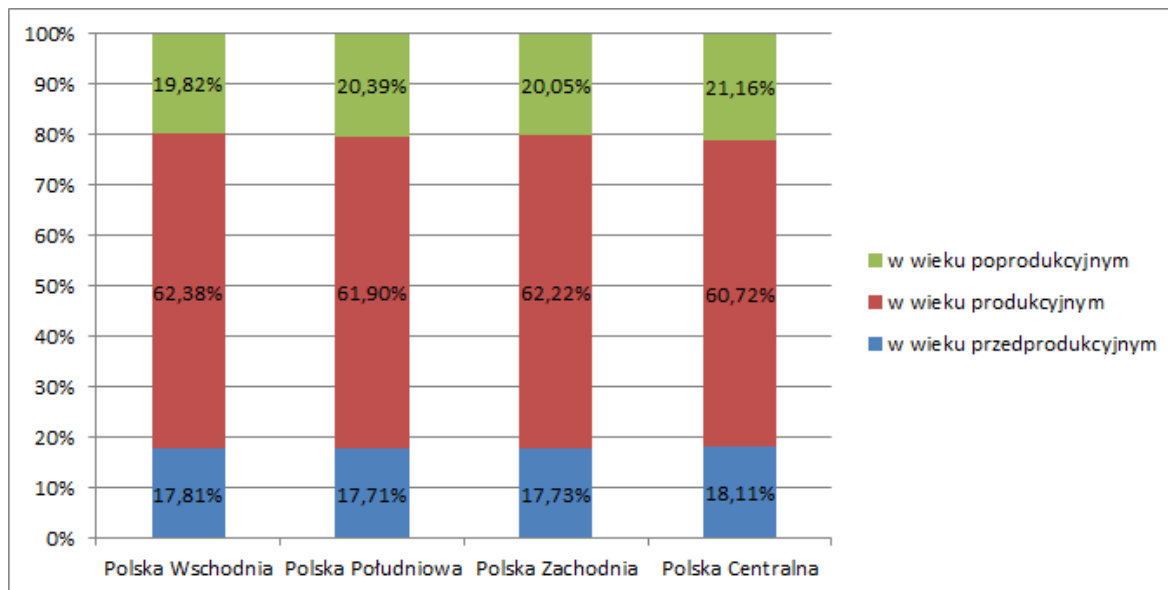
Saldo migracji wewnętrznych ludności na pobyt stały na 10 tys. ludności w 2016 r. było ujemne w Polsce Wschodniej, w której wynosiło -16,19 (analiza wskazuje na odpływ ludności z Polski Wschodniej, głównie do Polski Centralnej, na co wpływ ma poszukiwanie pracy w aglomeracji warszawskiej), oraz w Polsce Południowej w której wynosiło -0,07. W dwóch pozostałych makroregionach wartości wskaźnika wyniosła: 1,54 w Polsce Zachodniej i 12,06 w Polsce Centralnej.

Saldo migracji zagranicznych ludności na pobyt stały na 10 tys. ludności w 2016 r. było dodatnie w dwóch makroregionach. Najwyższe było w Polsce Centralnej (2,63), następnie w Polsce Wschodniej (1,25), ujemne wyniki wykazały Polska Zachodnia (-0,88) oraz Polska Południowa (-1,05). W porównaniu do 2012 r. emigracja zagraniczna zmalała we wszystkich makroregionach (po raz pierwszy od wielu lat saldo dla całego kraju było dodatnie). Zmiany wartości wskaźnika wyglądały następująco: w Polsce Zachodniej zmiana o 2,31, w Polsce Centralnej zmiana o 2,25 (w 2012 r. był to jedyny makroregion, w którym saldo migracji zagranicznych na 10 tys. ludności było dodatnie), w Polsce Południowej zmiana o 1,94, a w Polsce Wschodniej zmiana o 1,66.

▪ Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w 2016 r. w poszczególnych makroregionach objętych strategiami ponadregionalnymi była do siebie zbliżona. Udziały poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie ludności kształtowały się też podobnie do udziałów grup ludności w odniesieniu do całej Polski. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła od 17,71% mieszkańców makroregionu południowego do 18,11% w makroregionie centralnym (był to też jedyny makroregion, w którym wskaźnik był wyższy niż wartość dla całego kraju – 17,94%). Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła od 60,72% ludności w Polsce Centralnej (w której, jako jedynej z makroregionów, wskaźnik był niższy od wartości dla kraju – 61,84%) do 62,38% mieszkańców Polski Wschodniej. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w Polsce Wschodniej (19,82%) i Zachodniej (20,05%) był niższy, niż wartość dla Polski (20,22%), natomiast w Polsce Południowej wyniósł on 20,39%, a w Polsce Centralnej 21,16%.

Wykres 1. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym jako procent mieszkańców poszczególnych makroregionów wg stanu na koniec 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.strateg.gov.pl [dostęp: 20.06.2017r.]

Zmiany w strukturze ludności makroregionów świadczą o starzeniu się ich społeczeństw. W stosunku do 2012 r. w niemal wszystkich makroregionach, podobnie jak w całym kraju, spadł udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrósł udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Najmniej zróżnicowane były zmiany udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym. Spadek ten w Polsce Wschodniej o 0,9 p.p. był większy niż średnio w kraju (0,4 p.p.), w Polsce Zachodniej wyniósł on 0,4 p.p., a w Polsce Wschodniej 0,9 p.p., jedynym regionem który nie wykazał trendu spadkowego była Polska Centralna w której w porównaniu z rokiem 2012 został on na niezmiennym poziomie.

W przypadku udziału ludności w wieku produkcyjnym w Polsce Wschodniej spadek wynosił 1,3 p.p., w Polsce Południowej 2,0 p.p. (zmiana taka sama jak średnio dla kraju) i był zbliżony do zmiany w Polsce Centralnej (2,2 p.p.) i Polsce Zachodniej (o 2,4 p.p.). Dynamika zmian była więc w tym przypadku również niewielka. Wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym w trzech makroregionach był niższy niż w kraju (2,4 p.p.) i wynosił: 2,1 p.p. w Polsce Centralnej, 2,2 w Polsce Wschodniej oraz 2,3 p.p. w Polsce Południowej. W Polsce Zachodniej wartość wskaźnika wzrosła najwyraźniej, bo aż o 2,8 p.p.

Obciążenie populacji w wieku produkcyjnym grupą wiekową nieprodukcyjną w 2016 r. we wszystkich makroregionach było zbliżone do wartości dla kraju (62%). W Polsce Wschodniej (60%) i Zachodniej (61%) było poniżej średniej. W Polsce Południowej było równe średniej krajowej natomiast najwyższą wartość przyjmowało dla Polski Centralnej (65%). W stosunku do 2012 r. wartość wskaźnika wzrosła najmniej w Polsce Wschodniej (o 3 p.p.). W Polsce Południowej wzrost był taki sam jak w kraju – o 5 p.p. natomiast w regionach Zachodnim i Centralnym był on najwyższy i wyniósł po 6 p.p.

▪ **Przyrost naturalny na 1000 ludności**

W 2016 r. w trzech makroregionach odnotowano ujemny przyrost naturalny na 1000 ludności. Najniższą wartość wskaźnik przyjął w Polsce Wschodniej (-0,8), następnie pod tym względem były Polska Centralna (-0,3) oraz Polska Południowa (-0,1) gdzie wskaźnik był taki sam jak średnia dla kraju. Natomiast w Polsce Zachodniej przyrost naturalny oscylował w okolicy 0 (pomiędzy -0,05 a 0,05).

W stosunku do 2012 r. wartość wskaźnika spadła w trzech makroregionach, spadła też średnia dla kraju (o 0,1). Największy spadek miał miejsce w Polsce Wschodniej (o 0,7), następna była Polska Zachodnia (spadek o 0,2) i Polska Południowa (spadek o 0,1) natomiast w Polsce Centralnej przyrost naturalny na 1000 ludności wykazał wzrost o 0,3 (z -0,6 do -0,3).

▪ **Pracujący wg BAEL [tys.]**

W 2016 r. największą liczbą pracujących cechował się makroregion zachodni (4 287 tys. osób), następnie centralny (3 261 tys. osób), południowy (3 275 tys. osób) i wschodni (3 237 tys. osób). Od 2012 r. w dwóch makroregionach odnotowano wzrost liczby pracujących – w zachodnim o 13,1% i w południowym o 2,2%. Obszarami, na których wystąpił spadek liczby pracujących była Polska Centralna (o 2,3%) i Polska Wschodnia (o 2,0%)

▪ **Pracujący wg sektorów ekonomicznych**

W 2015 r. we wszystkich makroregionach przeważał udział pracujących w sektorze usługowym. Największy ich odsetek odnotowano w Polsce Centralnej (63,0%), następnie w Południowej (57,2%), Zachodniej (56,8%) i Wschodniej (53,1%). Na drugim miejscu we wszystkich makroregionach uplasował się sektor przemysłowy, który miał największy udział w Polsce Południowej – 36,1% i Zachodniej – 34,3%, a następnie we Wschodniej – 27,0% i Centralnej – 24,8%. Najmniejszy udział wśród pracujących we wszystkich analizowanych obszarach stanowiły osoby zatrudnione w rolnictwie. Makroregion wschodni cechował się zdecydowanie największym udziałem pracujących w tym sektorze wynoszącym aż 19,5%. W pozostałych makroregionach w rolnictwie pracowało mniej osób – w centralnym 11,9%, zachodnim 8,7% i południowym 6,3%.

W porównaniu do 2012 r. prawie we wszystkich makroregionach odnotowano wzrost udziału pracujących w usługach (poza Polską Południową)⁸ oraz spadek w rolnictwie (poza Polską Centralną)⁹. W przypadku sektora przemysłowego w trzech makroregionach – południowym, zachodnim i wschodnim wartość wskaźnika wzrosła o 0,3 p.p., natomiast w centralnym widoczny jest spadek o 0,7 p.p.

▪ **Przeciętny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym.**

Analiza przeciętnego dochodu do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2015 r. wskazuje, że w najgorszej sytuacji spośród mieszkańców analizowanych makroregionów znajdują się mieszkańcy Polski Wschodniej. Jedna osoba w gospodarstwie domowym w makroregionie wschodnim miała do dyspozycji średnio 13 847 zł rocznie, co stanowiło około 86% średniej w Polsce (16 054 zł rocznie). W dwóch innych makroregionach: Polsce Południowej i Zachodniej dochód ten wynosił odpowiednio 15 901 zł i 15 996 zł rocznie co daje w przybliżeniu 99% średniej dla kraju. W najlepszej sytuacji pod tym względem znajdowali się mieszkańcy Polski Centralnej, w której wskaźnik wynosił 18 825 zł rocznie co daje 117% średniej dla kraju, należy jednak mieć na uwadze duże zróżnicowanie wartości wskaźnika wewnątrz tego makroregionu.

⁸ Polska Wschodnia wzrost o 2,2 p.p., Zachodnia o 0,9 p.p., Centralna o 0,1 p.p., a Południowa spadek o 0,2 p.p.

⁹ Polska Wschodnia spadek o 2,8 p.p., Zachodnia o 1,3 p.p., Południowa o 0,5 p.p., a Centralna wzrost o 0,2 p.p.

W stosunku do 2012 r. przeciętny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym wzrósł we wszystkich analizowanych makroregionach, podobnie jak w całym kraju. W Polsce Centralnej wartość wskaźnika zwiększyła się o 4,1% (tj. 734 zł rocznie), w Polsce Zachodniej o 9,9% (tj. 1 436 zł rocznie), w Polsce Południowej o 10,6% (tj. 1 524 zł rocznie), a najwyższy jego wzrost odnotowano w Polsce Wschodniej o 11,2% (tj. 1 396 zł rocznie).

▪ Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym

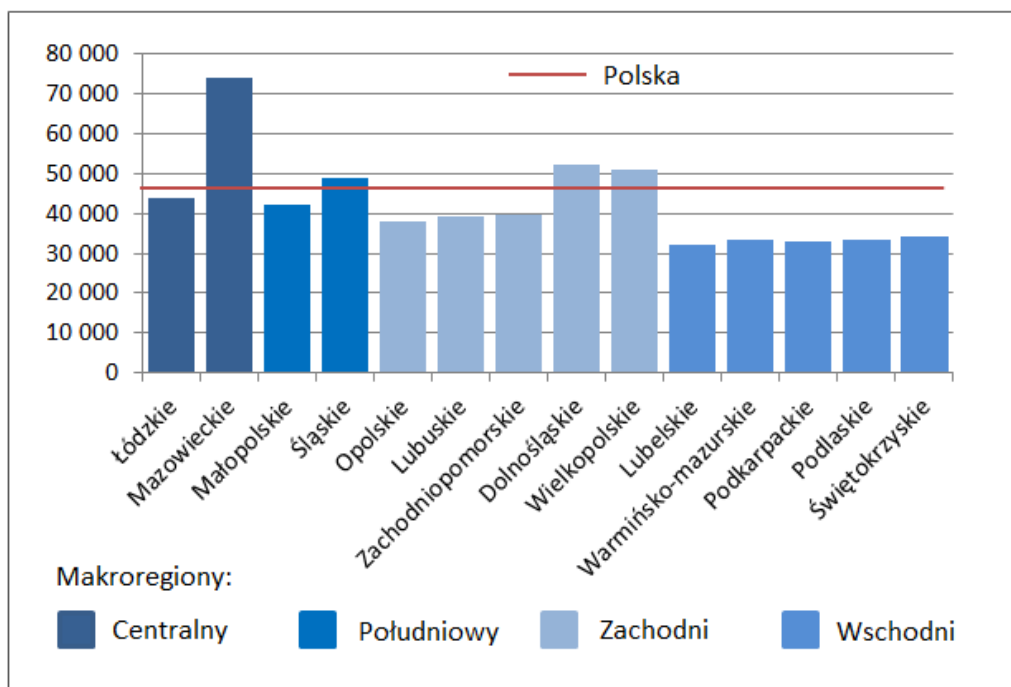
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w 2015 r. w Polsce Wschodniej był wyższy niż średnio w kraju (15,5%) i wynosił: 21,5%. Pozostałe trzy makroregiony wykazały wynik: Polska Zachodnia 15,1%, Polska Południowa 14,0% i Polska Centralna 10,9%. Od 2012 roku wartość tego wskaźnika zmieniła się we wszystkich makroregionach, poza Polską Zachodnią. Odsetek osób w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem relatywnym w największym stopniu zmniejszył się w Polsce Wschodniej (o 1,4 p.p.) i w Polsce Centralnej (o 1,2 p.p.). Zmniejszyła się również średnia dla całego kraju (o 0,8 p.p.). Jedynie makroregion Polska Południowa wykazał zwiększenie się odsetka osób zagrożonych ubóstwem relatywnym (o 0,9 p.p.), co w dużej mierze jest efektem pogarszającej się sytuacji Górnego Śląska i trudności adaptacyjnych jego regionów przemysłowych.

B. Sytuacja makroekonomiczna i struktura gospodarki, atrakcyjność inwestycyjna

▪ PKB per capita (szacunki za rok 2016)

Produkt krajowy brutto to jeden z podstawowych mierników, a jego wzrost lub spadek oraz dynamika tych ruchów stanowią miarę wzrostu gospodarczego. Według wstępnych szacunków w 2016 r. najwyższą wartość PKB per capita odnotowano w Polsce Centralnej i wynosiła ona ponad 60 tys. zł. W Polsce Południowej i Zachodniej wartość ta oscylowała między 40 a 50 tys. zł natomiast w Polsce Południowej znajdowała się w okolicy 32 – 33 tys. zł

Wykres 2: PKB per capita w 2016 r. (ceny bieżące – szacunki wstępne)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie GUS-BDL.

▪ **PKB per capita (dane za rok 2014)**

W 2014 r. PKB per capita był najwyższy w Polsce Centralnej i wynosił 62,1 tys. zł/osobę. W dwóch kolejnych makroregionach – zachodnim i południowym – PKB wyniósł odpowiednio 44,5 tys. i 43,6 tys. zł/osobę. Najmniejszą wartość odnotowano w Polsce Wschodniej, tj. 31,8 tys. zł/osobę. Na przestrzeni ostatnich lat wzrost PKB per capita nastąpił we wszystkich analizowanych makroregionach. W porównaniu do 2012 r. zmiany te były zbliżone do średniej krajowej (5,7%) i wyniosły odpowiednio: makroregion centralny – 6,5%, zachodni – 6,0%, wschodni –5,7% i południowy –4,8%.

▪ **Produkt krajowy brutto**

Produkt krajowy brutto ogółem w 2014 r. był najwyższy w makroregionie centralnym (28,3% PKB ogółem w kraju) i zachodnim (26,2%). Mniejsza wartość cechowała makroregion południowy (20,2%), natomiast najmniejsza wschodni (15,2%). W stosunku do 2012 r. w dwóch makroregionach wartość PKB w relacji do Polski ogółem nieznacznie spadła. Była to Polska Południowa (spadek o 0,2 p.p.) oraz Wschodnia (o 0,1 p.p.). Na dwóch pozostałych obszarach wskaźnik zwiększył swoją wartość, tj. w Polsce Centralnej o 0,3 p.p., a w Polsce Zachodniej o 0,1 p.p.

▪ **Wartość dodana brutto per capita**

W 2014 r. wartość dodana brutto per capita była najwyższa w Polsce Centralnej i wynosiła 55,1 tys. zł. Dwa kolejne makroregiony – zachodni i południowy – osiągnęły niższe wartości na poziomie 39,5 tys. zł i 38,7 tys. zł na mieszkańca. Wymienione powyżej makroregiony cechowały się wartością wskaźnika zbliżoną do średniej krajowej wynoszącej 39,6 tys. zł per capita. Najniższą wartość dodaną brutto odnotowano w Polsce Wschodniej, gdzie wyniosła 28,3 tys. zł na mieszkańca. Wszystkie makroregiony cechują się korzystnym trendem wzrostu WDB w ostatnich latach. W porównaniu do 2012 r. wartość wskaźnika wzrosła następująco: w makroregionie centralnym o 6,5%, zachodnim o 6,0%, wschodnim o 5,7%, południowym o 4,9%. Średni wzrost dla kraju wyniósł w tym czasie 5,8%.

▪ **Wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca**

Pod względem wartości brutto środków trwałych na 1 mieszkańca wyróżnia się makroregion centralny, gdzie w 2014 r. wartość tego wskaźnika wynosiła 66 037 zł. Makroregiony południowy i zachodni cechują się wartościami zbliżonymi do średniej krajowej tj. odpowiednio 44 686 zł i 44 189 zł (przy średniej 44 344 zł). Zdecydowanie niższą wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca odnotowano w Polsce Wschodniej – 26 943 zł, czyli ponad dwukrotnie mniej niż w Polsce Centralnej. Należy jednak zwrócić uwagę na to, że w Polsce Wschodniej, podobnie jak w Zachodniej, nastąpił największy wzrost tego wskaźnika z porównaniu do roku 2012 – odpowiednio 12,6% oraz 13,7%. W dwóch pozostałych makroregionach zmiany były mniejsze i wynosiły: w Polsce Południowej 10,2%, a w Polsce Centralnej 8,9% co w obu przypadkach jest wynikiem poniżej średniej dla kraju która wynosiła 10,8%.

▪ **Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na 1 mieszkańca**

Wielkość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w poszczególnych makroregionach jest bardzo zróżnicowana. W 2015 r. w Polsce Centralnej, która charakteryzowała się najwyższą spośród wszystkich analizowanych makroregionów wartością wskaźnika (9 632 zł), nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca były niemal dwa razy wyższe w porównaniu z makroregionem Polski Wschodniej. W Polsce Wschodniej nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca były najniższe i wyniosły 5 136 zł. W Polsce Zachodniej natomiast było to 7 206 zł, a w Południowej 6 374 zł. Dwa makroregiony – centralny i południowy odnotowały wartość wskaźnika wyższą niż średnia krajowa wynosząca 7 069 zł. Wprawdzie we wszystkich makroregionach

nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca wzrosły w stosunku do roku 2012, jednak zauważyć można duże zróżnicowanie pod względem wielkości tej zmiany. W Polsce Zachodniej nakłady zwiększyły się o 1 216 zł na 1 mieszkańca (tj. o 20%), w Polsce Centralnej o 1 372 zł (17%), Południowej o 604 zł (10%), natomiast w Polsce Wschodniej jedynie o 38 zł (1%). Dla porównania, średnio w kraju nakłady inwestycyjne wzrosły o 902 zł na 1 mieszkańca (tj. o 15%).

▪ Struktura nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca

Struktura nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca wg sekcji PKD 2007 w 2014 r. we wszystkich makroregionach była podobna. Największy udział miały nakłady inwestycyjne w sekcji „przemysł i budownictwo” – w Polsce Południowej, Zachodniej i Wschodniej było to powyżej 60%, a w Polsce Centralnej ponad 40% (w trzech pierwszych makroregionach wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla kraju – 57,8%). Drugie pod względem udziału były nakłady na „handel, naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię oraz informację i komunikację”. W tej grupie, nakłady we wszystkich makroregionach wyniosły powyżej 20%, a w Polsce Centralnej nawet ponad 37%. Jedynie makroregion centralny przekroczył średnią dla Polski (27,4% nakładów przeznaczono na tę sekcję PKD). Dużo mniejszy udział nakładów inwestycyjnych przeznaczono na sekcje: „pozostałe usługi” oraz „działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości”. W obu przypadkach w makroregionie centralnym udział nakładów na te sekcje był wyższy niż na pozostałych obszarach. Najmniejszym udziałem charakteryzowała się sekcja „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”, w której nakłady wyniosły od 0,3% w Polsce Centralnej do 2,2% w Polsce Zachodniej.

Tabela 2. Struktura nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2014 r. wg sekcji PKD (%)

Makroregion	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A)	przemysł i budownictwo (sekcje B-F)	handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (sekcje G-J)	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (sekcje K-L)	pozostałe usługi (sekcje M-T)
Polska Wschodnia	1,7	64,9	22,7	2,9	7,7
Polska Południowa	0,4	63,6	24,8	3,2	8,0
Polska Zachodnia	2,2	66,3	21,0	3,4	7,0
Polska Centralna	0,3	42,8	37,6	8,5	10,7
średnia dla kraju	1,2	57,8	27,4	5,0	8,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-BDL

▪ Relacja nakładów inwestycyjnych do PKB (ceny bieżące)

W 2014 r. relacja nakładów inwestycyjnych do PKB w poszczególnych makroregionach wynosiła od 7,6% w Polsce Wschodniej, przez 8,5% w Polsce Południowej i 8,9% w Polsce Centralnej, do 9,2% w Polsce

Zachodniej. Dla porównania średnia dla Polski wynosiła w tym czasie 8,7%. Od 2012 r. w większości makroregionów, podobnie jak w Polsce ogółem¹⁰, odnotowano wzrost wartości wskaźnika o: 1,1 p.p. w Polsce Centralnej i Zachodniej, oraz o 0,6 p.p. w Polsce Południowej. Jedynie w Polsce Wschodniej wartość tego wskaźnika pozostała na niezmiennym poziomie.

▪ **Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej**

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2015 r. była najwyższa w makroregionie zachodnim, gdzie wyniosła 101 333 podmioty. Była to wartość zdecydowanie przewyższająca inne makroregiony, w których wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio: w makroregionie centralnym – 88 758 podmiotów, południowym – 69 414 podmiotów i wschodnim – 57 003 podmioty. Analiza wskaźnika w ostatnich latach wykazuje, że od 2012 r. jedynie w makroregionie centralnym liczba nowo zarejestrowanych podmiotów wzrosła (o ponad 6,2 tys. podmiotów, tj. o 7,5%). W pozostałych makroregionach liczba ta zmalała, przy czym największy spadek odnotowano w Polsce Wschodniej (o ponad 3,1 tys. podmiotów, tj. 5,2%). W Polsce Zachodniej i Południowej natomiast, spadek wyniósł ok. 950 podmiotów¹¹, co stanowiło odpowiednio 0,9% i 1,4%. Dla porównania, średnio w kraju nastąpił przyrost wartości tego wskaźnika o 0,4%.

Struktura nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej wg grup sekcji PKD 2007 wykazuje, że we wszystkich analizowanych makroregionach (podobnie jak średnio w kraju) zdecydowanie najwięcej podmiotów (ponad 70%) zarejestrowano w grupie „pozostała działalność”¹², następnie w przemyśle i budownictwie (ok. 25%)¹³, a najmniej w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (ok. 1%)¹⁴.

W przypadku liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności, w 2015 r., dwa spośród makroregionów wyróżniły się wartością wyższą niż średnia dla kraju, która wyniosła 94 podmioty na 10 tys. ludności. Były to makroregiony: centralny (113 podmiotów na 10 tys. ludności) oraz zachodni (100 podmiotów na 10 tys. ludności). Na dwóch pozostałych obszarach tj. w Polsce Południowej i Wschodniej liczba nowo zarejestrowanych podmiotów wyniosła 87 oraz 70 podmiotów na 10 tys. ludności. Od roku 2012 wartość tego wskaźnika w większości makroregionów nieznacznie spadła (w Polsce Południowej Zachodniej o 1%, w Polsce Południowej o 2% w Polsce Wschodniej o 4%). Jedynie w Polsce Centralnej odnotowano wzrost liczby nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności wynoszący 7%. Dla porównania, średnia dla kraju nieznacznie wzrosła (o 1%).

▪ **Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON**

W 2015 r. największą liczbę podmiotów gospodarki narodowej wpisano do rejestru REGON w makroregionach: zachodnim (ok. 1,2 mln) i centralnym (ok. 1,0 mln). Mniej podmiotów zarejestrowano w Polsce Południowej (ok. 830 tys.), a najmniej w Polsce Wschodniej (ok. 670 tys.). We wszystkich makroregionach widoczny jest wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON – w południowym, zachodnim i wschodnim przyrost w stosunku do 2012 r. wyniósł 4%, a w centralnym dwukrotnie większy, tj. 8%. Dla porównania średnia dla kraju to wzrost o 5%.

Struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON wg grup sekcji PKD 2007 była zbliżona we wszystkich makroregionach. Największy udział odnotowały podmioty wpisane do grupy „pozostała działalność” (od 75,8% w Polsce Wschodniej do 79,6% w Polsce Centralnej¹⁵), następnie w grupie

¹⁰ Średnio w kraju relacja nakładów inwestycyjnych do PKB wzrosła o 0,8 p.p.

¹¹ W Polsce Zachodniej było to 939 podmiotów, a w Polsce Południowej 964 podmioty.

¹² Makroregion centralny – 82,2%, południowy – 74,7%, zachodni – 72,5%, wschodni – 71,7%, Polska – 75,0%.

¹³ Makroregion centralny – 17,2%, południowy – 24,8%, zachodni – 26,0%, wschodni – 27,0%, Polska – 24,0%.

¹⁴ Makroregion centralny – 0,6%, południowy – 0,6%, zachodni – 1,5%, wschodni – 1,3%, Polska – 1,0%.

¹⁵ Polska Zachodnia – 76,2%, Polska Południowa – 76,5%.

„przemysł i budownictwo” (od 19,1% w Centralnej do 22,5% w Południowej¹⁶), a najmniejszy udział ma grupa „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (od 1,1% w Południowej do 2,5% we Wschodniej¹⁷).

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2015 r. w trzech makroregionach była zbliżona. Była to Polska Centralna (1 285 podmiotów), Zachodnia (1 187) i Południowa (1 044). Dwa pierwsze makroregiony uzyskały wynik lepszy niż średnia krajowa wynosząca 1 089 podmiotów na 10 tys. ludności. W Polsce Wschodniej natomiast wskaźnik przyjął najniższą wartość spośród analizowanych makroregionów, tj. 824 podmioty na 10 tys. ludności. Liczba podmiotów wpisanych do REGON na 10 tys. ludności wzrosła w porównaniu do 2012 r. we wszystkich makroregionach – od 4% w południowym, przez 5% w zachodnim i wschodnim, do 8% w centralnym. Dla porównania średni wzrost dla kraju wyniósł 6%.

▪ **Nakłady inwestycyjne wg sektorów gospodarki narodowej**

W 2015 r. nakłady inwestycyjne ogółem były najwyższe w makroregionie centralnym (75,5 mln zł), a następnie w zachodnim (72,9 mln zł). Kolejne miejsca zajęły makroregiony południowy i wschodni (dla których wartości wynosiły odpowiednio 50,7 mln zł i 42,1 mln zł). We wszystkich makroregionach, jak i całym kraju¹⁸, większy udział nakładów zanotowano w sektorze prywatnym. W Polsce Zachodniej było to 69,0%, w Centralnej 64,4%, w Polsce Południowej 62,3% i we Wschodniej 54,2%. Udział sektora publicznego wynosił odpowiednio: 45,8% makroregion wschodni, 37,7% południowy, 35,6% centralny i 31,0% zachodni. W ostatnich latach we wszystkich makroregionach zaobserwowano zmniejszanie się udziału sektora publicznego na rzecz sektora prywatnego. Od 2012 r. największym wzrostem cechowała się Polska Zachodnia (o 9,0 p.p.), a następnie Polska Południowa (o 5,3 p.p.) i Wschodnia (4,0 p.p.). Z kolei w Polsce Centralnej wzrost wyniósł tylko 2,4 p.p. Średnia dla kraju wynosiła 4,8 p.p.

▪ **Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców**

Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. mieszkańców w 2015 r. była zróżnicowana w poszczególnych makroregionach. Zdecydowanie największą wartość cechowała makroregion centralny, gdzie odnotowano wartość wskaźnika na poziomie 14,2. W makroregionie zachodnim liczba podmiotów na 10 tys. mieszkańców była o połowę niższa i wynosiła 7,1, a w południowym – 5,3. Najmniejszą wartość wskaźnik osiągnął w makroregionie wschodnim, tj. 2,0. Jedynie dwa pierwsze makroregiony – centralny i zachodni – przekroczyły średnią dla kraju, która wynosiła 6,8 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Na przestrzeni ostatnich lat wartość wskaźnika wzrosła w trzech makroregionach. W stosunku do 2012 r. największy wzrost odnotowano w Polsce Wschodniej – o 9,4%, a następnie Polsce Południowej – o 4,8% i Centralnej – o 0,5%. Średni wzrost dla kraju w tym okresie wyniósł 1,5%. Jedynym makroregionem który nie wykazał wzrostu liczby przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na 10 tys. mieszkańców w tym okresie była Polska Zachodnia (zmiana o -2,8%).

C. Nauka i innowacje

▪ **Zatrudnienie w działalności B+R**

Wskaźnik zatrudnienia w działalności B+R (wyrażony w EPC¹⁹) w 2015 r. był zróżnicowany w poszczególnych makroregionach. Zdecydowanie najwyższą wartość przyjął w Polsce Centralnej, gdzie wynosiła ona 39,6 tys. EPC. Na drugim miejscu wśród makroregionów uplasowała się Polska Południowa z wartością 23,8 tys. EPC a na trzecim Polska Zachodnia z wartością 21,2 tys. EPC. Dużo niższym zatrudnieniem w działalności B+R

¹⁶ Polska Zachodnia – 21,4%, Polska Wschodnia – 21,7%.

¹⁷ Polska Centralna – 1,3%, Polska Zachodnia – 2,3%.

¹⁸ Udział sektora prywatnego ogółem w kraju w 2014 r. wyniósł 62,7%.

¹⁹ EPC – ekwiwalenty pełnego czasu pracy – jednostki przeliczeniowe służące do ustalania faktycznego zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej; jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy (EPC) oznacza jeden osobo-rok poświęcony wyłącznie na działalność B+R.

cechował się makroregion wschodni, gdzie wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio 14,3 tys. EPC. Na przestrzeni ostatnich lat, we wszystkich makroregionach zauważalny jest wzrost zatrudnienia w działalności B+R. Od 2012 r. największy przyrost odnotowano w Polsce Wschodniej (o 27,5%), następnie Południowej (o 24,7%) i Centralnej (o 20,8%). Najmniejszym wzrostem wartości wskaźnika odnotowano w Polsce Zachodniej (o 13,8%). Dla porównania zatrudnienie w B+R ogółem w kraju wzrosło o 20,4%.

W przypadku zatrudnienia w B+R w sektorze przedsiębiorstw w 2015 r. liderem była również Polska Centralna (16,2 tys. osób). Wartość w pozostałych makroregionach była zbliżona i wynosiła odpowiednio: Polska Południowa – 10,8 tys. osób, Polska Zachodnia – 8,6 tys. osób, Polska Wschodnia – 8,2 tys. osób. Podobnie jak w całym kraju²⁰, we wszystkich makroregionach zatrudnienie w B+R w sektorze przedsiębiorstw wzrosło. W stosunku do 2012 r., największy przyrost wystąpił w Polsce Zachodniej – aż o 61,5%, a następnie Centralnej – o 57,7% i Południowej 57,6%. W makroregionie wschodnim wzrost był niższy niż średnio w kraju i wyniósł 28,0%.

▪ **Nakłady wewnętrzne na B+R w relacji do PKB**

W 2014 r. nakłady wewnętrzne na B+R w relacji do PKB zarówno ogółem, jak i w sektorze przedsiębiorstw były najwyższe w makroregionie centralnym i wynosiły odpowiednio 1,48% oraz 0,68%. Na drugim miejscu uplasował się makroregion południowy, w którym wskaźnik osiągnął wartość 0,88% (ogółem) oraz 0,41% (sektor przedsiębiorstw), a następnie wschodni z wartościami 0,81% i 0,36%. Najniższe wartości odnotowano w Polsce Zachodniej (0,55% i 0,25%). W porównaniu do 2012 r. w dwóch makroregionach odnotowano wzrost nakładów na B+R w relacji do PKB ogółem, niemniej jednak w żadnym przypadku wzrost ten nie przekroczył 0,5 p.p. Nakłady na B+R ogółem wzrosły o 0,24 p.p. w makroregionie centralnym i o 0,10 p.p. we wschodnim, w makroregionie południowym pozostały na niezmiennym poziomie a w makroregionie zachodnim spadły o 0,09 p.p.

▪ **Wynalazki i patenty**

W 2015 r. liczba zgłoszeń wynalazków do Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej była zbliżona w trzech makroregionach: Polska Zachodnia – 1 311, Centralna – 1 163 i Południowa – 1 134. Prawie o połowę mniejsza była wartość wskaźnika w Polsce Wschodniej – 646. Makroregion zachodni cechował się również największym udziałem liczby zgłoszeń wynalazków w liczbie zgłoszeń wynalazków ogółem (Polska=100), tj. 28,0%. Udział liczby zgłoszeń w pozostałych makroregionach wynosił: makroregion centralny 24,9%, południowy 24,3%, wschodni 13,8%. W większości makroregionów w ostatnich latach wzrosła liczba zgłoszeń wynalazków (od 2012 r. odnotowano przyrost o 19% w Polsce Wschodniej oraz o 14% w Polsce Zachodniej i Południowej²¹). Wyjątkiem jest Polska Centralna gdzie wartość wskaźnika zmalała o 11%.

Liczba patentów w 2015 r. spośród makroregionów była największa w Polsce Zachodniej (719). W Polsce Centralnej i Południowej było to odpowiednio 592 i 549, natomiast najmniej patentów udzielono w Polsce Wschodniej (353). Udział patentów w liczbie patentów udzielonych w kraju ogółem wyniósł odpowiednio: makroregion zachodni 29,9%, centralny 24,6%, południowy 22,8%, wschodni 14,7%. W porównaniu do 2012 r. we wszystkich makroregionach wzrosła liczba patentów. Największy przyrost odnotowano w Polsce Wschodniej (57,6%) i Południowej (51,2%). W dwóch pozostałych makroregionach zwiększenie wartości wskaźnika wyniosło 17,0% w Polsce Centralnej i 16,9% w Polsce Zachodniej.

²⁰ Średni wzrost dla kraju wyniósł 51,2%.

²¹ Średnio w kraju liczba zgłoszeń wynalazków wzrosła o 6%.

▪ **Udział ludności z wykształceniem wyższym**

Udział ludności z wykształceniem wyższym w 2015 r. był najwyższy w makroregionie centralnym i wyniósł 25,1% (tj. 1,9 mln osób). Był to jedyny makroregion, który przewyższył średnią krajową wynoszącą 17,9%. Mniejsze wartości odnotowano w makroregionach wschodnim i południowym – odpowiednio 17,1% (1,4 mln osób) i 16,4% (1,3 mln osób). Z kolei najmniejszym odsetkiem osób z wykształceniem wyższym cechowała się Polska Zachodnia, tj. 14,9% (1,5 mln osób). Makroregiony różniły się pod względem zmiany wartości wskaźnika w porównaniu do roku 2012 r. Największa zmiana była widoczna w Polsce Centralnej (wzrost o 4,1 p.p.), a następnie w Polsce Wschodniej (wzrost o 2,8 p.p.). Na dwóch pozostałych obszarach zmiany były mniejsze i wyniosły odpowiednio 1,2 p.p. w Polsce Zachodniej i 0,5 p.p. w Polsce Południowej. Dla porównania, udział ludności z wykształceniem wyższym średnio w kraju wzrósł o 2,1 p.p.

▪ **Liczba studentów na 10 tys. ludności**

Makroregiony różniły się pod względem liczby studentów na 10 tys. ludności w 2015 r. Największą wartość wskaźnika odnotowano w Polsce Centralnej – 456 studentów/10 tys. ludności. Makroregiony południowy i zachodni charakteryzowały się wartościami na poziomie 382 i 352 studentów/10 tys. ludności, natomiast najniższą wartość wskaźnik przyjął w Polsce Wschodniej, gdzie na 10 tys. ludności przypadało 282 studentów. W makroregionach centralnym i południowym odnotowano wartość wskaźnika wyższą niż średnia krajowa (365 studentów na 10 tys. ludności). We wszystkich makroregionach – podobnie jak ogólnie w całym kraju – w ostatnich latach nastąpił spadek liczby studentów na 10 tys. ludności. W stosunku do roku 2012 wartość wskaźnika zmniejszyła się od 14% w Polsce Centralnej, 16% w Polsce Południowej i Zachodniej, do 20% w Polsce Wschodniej²².

D. Transport

▪ **Długość i gęstość dróg ekspresowych i autostrad**

Pod względem długości dróg ekspresowych i autostrad w 2014 r. wyróżniał się makroregion zachodni, gdzie było 1 124 km takich dróg (w tym 635 km autostrad). O prawie dwa razy mniej dróg ekspresowych i autostrad było w makroregionie centralnym – 643 km (w tym 251 km autostrad). W dwóch pozostałych makroregionach miernik przyjął następujące wartości: w makroregionie południowym 465 km (w tym 327 km autostrad), a w makroregionie wschodnim 433 km (w tym 112 km autostrad). Warto jednak zauważyć, że poszczególne wartości miernika wynikały między innymi z różnej wielkości makroregionów.

W przypadku gęstości dróg ekspresowych i autostrad (liczonej liczbą km na 1000 km²) pierwszy jest makroregion południowy – 16,9 km/1000 km². Nieznacznie niższe wartości wskaźnika odnotowano w makroregionie centralnym (12,0 km/1000 km²) i zachodnim (11,7 km/1000 km²). Zdecydowanie najmniejsza gęstość dróg tego typu występowała w Polsce Wschodniej – 4,4 km/1000 km², co sprawiło, że właśnie ten makroregion był jedynym, gdzie wartość wskaźnika była niższa niż średnia krajowa (9,6 km/1000 km²). Niemniej jednak należy zauważyć, że w Polsce Wschodniej odnotowano najwyższy spośród makroregionów wzrost wskaźnika w stosunku do 2011 r. wynoszący 234%. Duży przyrost wartości wskaźnika widoczny był również w Polsce Centralnej – o 205%. Dwa pozostałe makroregiony – południowy i zachodni – cechują się niższym wzrostem gęstości dróg ekspresowych i autostrad tj. odpowiednio o 35% i 28%. Dla porównania średni wzrost dla Polski wyniósł 66%.

²² Średnio dla kraju wartość wskaźnika spadła o 16%.

▪ Długość i gęstość sieci kolejowej

Spośród wszystkich makroregionów, długość eksploatowanych linii kolejowych w 2015 r. była największa w Polsce Zachodniej (6 456 km), a następnie w Polsce Wschodniej (4 533 km) czyli największy pod względem powierzchni makroregionach. Na dwóch pozostałych obszarach długość linii kolejowych wynosiła: 3 057 km w Polsce Południowej oraz 2 771 km w Polsce Centralnej.

W porównaniu do 2012 r. obserwowany był spadek długości linii kolejowych prawie we wszystkich makroregionach (poza Polską Centralną, gdzie odnotowano nieznaczny przyrost linii kolejowych – o 4 km, tj. 0,1%). Największy spadek wartości wskaźnika widoczny był w Polsce Zachodniej, gdzie ubyło ok. 6,2% linii kolejowych (tj. 430 km). W makroregionie południowym ubyło 4,5% linii kolejowych (143 km), a we wschodnim 4,1% (195 km). Również długość linii kolejowych w Polsce ogółem uległa zmniejszeniu (o 4,3%, tj. 863 km). W 2015 r. pod względem gęstości linii kolejowych wyróżniał się makroregion południowy, gdzie na 100 km² przypadało ponad 11 km linii kolejowych. Pozostałe trzy makroregiony cechowały się niższą, zbliżoną do średniej krajowej²³ wartością wskaźnika, która wynosiła odpowiednio: w makroregionie zachodnim – 6,7 km, centralnym – 5,2 km i wschodnim – 4,6 km. Analiza wskaźnika w ostatnich latach wykazuje, że w porównaniu do 2012 r. prawie we wszystkich makroregionach, podobnie jak ogólnie w kraju, nieznacznie zmniejszyła się gęstość linii kolejowych²⁴ (poza Polską Centralną, gdzie wartość nie uległa zmianie).

²³ Średnia krajowa wynosiła 6,2 km/100 km².

²⁴ Gęstość sieci kolejowej zmniejszyła się w makroregionie zachodnim o 6%, tj. 0,4 km/100 km², a w południowym i wschodnim o 4% tj. odpowiednio o 0,5 km i 0,2 km/100 km². Średnio w kraju spadek wyniósł 4% (tj. 0,3 km/100 km²).

III. Działania i przedsięwzięcia podjęte w 2016 roku przyczyniające się do realizacji celów strategii ponadregionalnych

➤ POLSKA WSCHODNIA

1. Przedsięwzięcia podjęte w 2016 roku w ramach obszarów strategicznych

✓ Obszar strategiczny: Innowacyjność

I oś priorytetowa POPW Przedsiębiorcza Polska Wschodnia. W I osi preferowane są ponadregionalne inteligentne specjalizacje (Regionalne Inteligentne Specjalizacje wspólne dla co najmniej dwóch województw Polski Wschodniej), z których największej UoD²⁵ podpisały przedsiębiorstwa reprezentujące budownictwo ekologiczne oraz produkcję maszyn i urządzeń. Od początku realizacji POPW (dane tożsame z realizacją w 2016 r.) zatwierdzono WoP²⁶ o wartości ogółem 4,7 mln EUR, w tym 2,8 mln EUR EFRR (0,4% alokacji głównej na oś). Beneficjenci korzystający ze wsparcia I osi należeli głównie do sektora przetwórstwa przemysłowego (66%). Inne sektory to handel (8%), informacja i komunikacja oraz działalność naukowa i techniczna po 6%. Pozostałe 14% to różne sektory, np. budownictwo, edukacja, transport. Wśród beneficjentów dominującą grupę stanowili przedsiębiorcy (96%), pozostali to m.in. ośrodki innowacji.

Realizacja projektu pt. *Granty na badania i innowacje* o wartości ogółem 11,7 mln zł. Jego głównym celem jest pobudzenie popytu na innowacje i upowszechnienie podejmowania działalności B+R+I przez podlaskie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Tworzenie innowacyjnych przedsięwzięć wymaga zaangażowania wielu interesariuszy, również spoza regionu, którzy dysponują, np. niezbędną wiedzą lub know-how.

Obszar innowacyjność w woj. podkarpackim - według danych Systemu Teleinformatycznego SL 2014 w 2016 roku zostało podpisanych 56 umów z firmami prywatnymi na sfinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020, które miały być realizowane na terenie województwa podkarpackiego. Wartość ogółem umów wynosiła 135 201 450,80 PLN, a dofinansowanie z UE 71 354 332,44 PLN. Ponadto w 2016 roku instytucje okołobiznesowe oraz uczelnie wyższe z województwa podkarpackiego były zaangażowane w realizację projektów dotyczących wsparcia rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym w ramach platform startowych: „TechnoparkBiznesHub” i „Connect”. Partnerami, którzy świadczą usługi inkubacji w ramach „TechnoparkBiznesHub” jest Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A Centrum – Podkarpacki Park Naukowo Technologiczny „Aeropolis” oraz Inkubator Technologiczny Sp. z o.o. ze Stalowej Woli. Wokół platformy startowej został utworzony ekosystem wspierający przedsiębiorczość składający się m.in. z Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Stowarzyszenia Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” oraz Regionalnej Izby Gospodarczej ze Stalowej Woli. Działania ekosystemu Platformy Startupowej są wspierane także przez jednostki samorządu terytorialnego: m.in. przez Rzeszów, Stalową Wolę i Kolbuszową. Natomiast w ramach platformy startowej „Connect” działa m.in. Tarnobrzeska Agencja Rozwoju Regionalnego.

Projekt *Żywe laboratoria – Interreg Europa* - Województwo podkarpackie wraz z Politechniką Rzeszowską są polskimi partnerami europejskiego projektu pn. Żywe laboratorium polityki publicznej (P2L2). Projekt realizowany jest od 1.04.2016 r. do 31.03.2020 r. W tę międzynarodową inicjatywę, zaangażowani są partnerzy z sześciu krajów: Niemiec, Danii, Włoch, Polski, Francji oraz Litwy. W ramach projektu Żywe laboratorium polityki publicznej przedstawiciele regionów, we współpracy ze środowiskiem naukowym oraz przedsiębiorstwami prowadzą wymianę doświadczeń w zakresie zaawansowanych materiałów i technologii procesu produkcyjnego przede wszystkim w sektorze lotniczym i kosmicznym. Realizowany projekt daje możliwość obserwowania pracy zaawansowanych laboratoriów, takich jak np.: centra aeronautyki Airbus i ich ośrodków produkcyjnych oraz technologicznych. W II etapie realizacji projektu wdrażany będzie „plan działań”, którego celem jest poprawa regionalnej polityki we wspieraniu innowacji w dziedzinie zaawansowanych materiałów.

²⁵ Umowy o dofinansowanie

²⁶ Wnioski o płatność

Platforma Hub of Talents²⁷. Projekt o wartości ogółem 7,2 mln zł został realizowany przez Białostocki Park Naukowo-Technologiczny (BPN-T) - lidera projektu, wraz z pięcioma technoparkami z województwa podlaskiego i warmińsko-mazurskiego i jest adresowany do młodych innowatorów. Do współpracy przy realizacji programu inkubacji zaangażowanych zostało ponad 50 podmiotów: jednostek samorządu terytorialnego, w tym Miasta: Białystok, Olsztyn, Elbląg, Elk, Suwałki i Łomża – w nich odbywały się cykle inkubacji; uczelni wyższych, w tym m.in. Politechnika Warszawska, Politechnika Białostocka, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski; funduszy kapitałowych; sieci aniołów biznesu; samorządów gospodarczych; klastrów; instytucji otoczenia biznesu oraz dużych przedsiębiorstw, w tym CISCO Systems Poland sp. z o.o. i Samasz sp. z o.o. Uczestnicy ekosystemu startupowego zadeklarowali wsparcie programu inkubacji delegując do udziału w nim mentorów, ekspertów branżowych, deklarując doradztwo biznesowe, w tym z analiz finansowych, przeprowadzenie warsztatów z komercjalizacji, a także promocję programu w celu przyciągnięcia do platformy jak największej liczby ciekawych pomysłów na innowacyjny produkt/usługę. Program inkubacji obejmował usługi podstawowe świadczone na rzecz startupów (tj. obsługa prawna, księgowość, doradztwo podatkowe, opracowanie elementów identyfikacji korporacyjnej, zapewnienie przestrzeni do pracy nad pomysłem), cykl warsztatów wspólny dla wszystkich zakwalifikowanych do programu (m.in. strategię marketingowe i sprzedaży, pitchowanie przed inwestorami), a także szyte na miarę usługi zaprojektowane w ramach indywidualnych programów inkubacji przez opiekunów startupów. Spółki objęte wsparciem wspierane były przez mentorów – doświadczonych przedsiębiorców. Program inkubacji zapewnił możliwość inkubacji pomysłów zgłoszonych przez obcokrajowców – w jęz. angielskim i skonstruowany został w sposób umożliwiający objęcie wsparciem pomysłów na innowacyjny biznes z dowolnej branży. Efektem projektu jest 70 podmiotów wspartych w ramach działania platformy, 67 podmiotów otrzymało pozytywną rekomendację do kolejnego podziałania 1.1.2 (PARP). Do tej pory wszystkie rekomendowane projekty, które ubiegały się o wsparcie finansowe (w kwocie do 800 tys. zł), w ramach realizacji podziałania 1.1.2, otrzymały to wsparcie.

✓ **Obszar strategiczny: Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego**

IV oś priorytetowa POPW Pomoc Techniczna. Oś IV wdrażana jest w trybie pozakonkursowym. Do końca 2016 r. w ramach osi IV zidentyfikowanych było 8 projektów o wartości ogółem 4,6 mln EUR, w tym 3,9 mln EUR EFRR (11,6% alokacji głównej na oś). Dla nich od początku realizacji POPW zatwierdzono WoP o wartości ogółem € 1,14 mln (0,97 mln EUR EFRR, 2,9% alokacji głównej na oś), w tym w 2016 r. o wartości ogółem 1,13 mln EUR (0,96 mln EUR EFRR). Projekty są realizowane na terenie całego kraju, a ich beneficjentami są jednostki administracji rządowej.

Realizacja projektu Centrum Kompetencji BOF - kompleksowy model wsparcia i modernizacji systemu kształcenia zawodowego na terenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego o wartości 5,1 mln zł. Celem projektu jest utworzenie „Centrum Kompetencji BOF”, które będzie działało na rzecz dostosowania kompetencji osób uczących się, podejmujących decyzje edukacyjno-zawodowe do potrzeb regionalnej gospodarki. Przy wysokiej mobilności międzyregionalnej mieszkańców, projekt może potencjalnie oddziaływać również w skali ponadregionalnej.

✓ **Obszar strategiczny: Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna**

II oś priorytetowa POPW Nowoczesna Infrastruktura Transportowa. Projekty realizowane w ramach II osi POPW to projekty infrastrukturalne, których czas realizacji jest długotrwały ze względu na konieczność przygotowania, skonsultowania, pozyskania różnorodnej dokumentacji (np. decyzji administracyjnych: środowiskowej, projektowej, kosztorysowej, etc.). Od początku realizacji POPW (dane tożsame z realizacją w 2016 r.) zatwierdzono WoP o wartości ogółem 16,8 mln EUR, w tym 12,8 mln EUR EFRR (1,5% alokacji głównej na oś). Beneficjenci korzystający ze wsparcia II osi należeli głównie do sektora administracji publicznej (93%), pozostałe 7% to przedstawiciele sektora transportu. Pod względem formy prawnej wszyscy reprezentowali jednostki samorządu terytorialnego.

²⁷ Projekt przyczynił się do realizacji celu szczegółowego strategii ponadregionalnej, tj. Budowa trwałych przewag konkurencyjnych w oparciu o wiodące endogeniczne ponadregionalne specjalizacje gospodarcze/Wzmocnienie potencjału sektora nauki i badań. Projekt został zrealizowany w ramach *Programu Operacyjnego Polska Wschódnia na lata 2014-2020*.

III oś priorytetowa POPW Ponadregionalna Infrastruktura Kolejowa. Oś III obejmuje realizację projektów infrastruktury kolejowej wyłanianych w trybie pozakonkursowym. Do końca 2016 r. w ramach osi III zidentyfikowanych było 8 projektów o wartości ogółem 299,4 mln EUR, w tym 241,8 mln EUR EFRR (77,9% alokacji głównej na oś). Dla tych projektów od początku realizacji POPW (dane tożsame z realizacją w 2016 r.) nie zatwierdzono jeszcze WoP i deklaracji. Beneficjentem korzystającym ze wsparcia III osi było przedsiębiorstwo należące do sektora budownictwa²⁸.

Rozpoczęto realizację dwóch projektów drogowych, które poprzez swoje położenie będą oddziaływały potencjalnie na wzrost połączeń ponadregionalnych. Są to *Dąbrowa Białostocka - Sokółka - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 673* (wartość ogółem 31,5 mln zł) oraz *Łomża - Śniadowo - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 677* (wartość ogółem 20 mln zł). W ramach programu Polska-Białoruś-Ukraina, na liście dużych projektów infrastrukturalnych w 2016 znalazł się projekt: „Budowa infrastruktury kolejowej przejścia granicznego w Siemianówce”, którego beneficjentem jest Podlaski Urząd Wojewódzki.

Ponadto w 2016 roku w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia województwo podkarpackie realizowało 5 projektów drogowych wpisujących się w Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 i cel Przełamywanie barier związanych z peryferyjnym położeniem. Były to następujące projekty:

- „Budowa i rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 869 (etap I, II i III) na odcinku od węzła S-19 Jasionka do węzła DK 9 w Rudnej Małej”,
- „Budowa DW na odcinku od skrzyżowania ul. Podkarpackiej z ul. 9 Dywizji Piechoty w Rzeszowie (DK 19) do węzła Rzeszów-Południe (S19)”,
- „Rozbudowa DW 878 na odcinku od granicy miasta Rzeszowa do skrzyżowania ul. Grunwaldzkiej z ul. Orkana w Tyczynie (DP Nr 1404R)”,
- „Rozbudowa i budowa DW Nr 988 na odcinku Babica-Zaborów wraz z budową obwodnicy Czudca”,
- „Budowa drogi wojewódzkiej nr 878 od ul. Lubelskiej w Rzeszowie do drogi wojewódzkiej nr 869 (etap I i II)”.

Dodatkowo w 2016 roku została podpisana umowa na finansowanie w ramach POPW inwestycji na liniach kolejowych nr 68 i 565 na odcinku Lublin – Stalowa Wola Rozwadów wraz z elektryfikacją.

2. Inicjatywy wspierające realizację Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej.

- ✓ **Wschodni Kongres Gospodarczy (WKG).** W dniach 22-23 września 2016 r. odbyła się trzecia edycja największej konferencji biznesowej poświęconej perspektywom rozwojowym Polski Wschodniej, którego współorganizatorem jest Województwo Podlaskie wspólnie z Miastem Białymstok. WKG w Białymstoku gościł ponad tysiąc biznesmenów, polityków i samorządowców z regionu, kraju i Europy, inwestorów, finansistów, ekspertów i naukowców. Jak pokazały poprzednie edycje Kongresu ma on realny wpływ na rozwój gospodarczy regionu, a pozyskane w jego trakcie kontakty, współpraca między biznesmanami, czy rozmowy samorządowców z przedstawicielami rządu mają realne przełożenie na to co się dzieje i w jakim kierunku rozwija się województwo podlaskie. Wschodni Kongres Gospodarczy to niezwykle ważna inicjatywa nie tylko ze względu na promocję województwa i promocję gospodarki, ale też na możliwość współpracy z innymi regionami Polski Wschodniej. Poprzednie edycje WKG odniosły sukces, ponieważ odwiedziło go bardzo dużo przedsiębiorców i polityków, zaś najważniejsze koncepcje, pomysły często przeobraziły się w konkretne realizacje czy to rządu, czy postulatów samorządów. W debacie zostały poruszone kwestie związane z rozwojem województwa podlaskiego, ale też i całego makroregionu – Rozwoju Polski Wschodniej, perspektyw współpracy zagranicznej, eksportu także z krajami Dalekiego Wschodu. Kongres był również okazją do dyskusji na temat Nowego Jedwabnego Szlaku. Nowe tematy to m.in.: wpływ na przyszłą sytuację

²⁸ Podział w oparciu o sekcje PKD – zgodnie z UoD beneficjent wskazał klasyfikację PKD F.42.12 (tj. Sekcja F: budownictwo, podgrupa 42.12: Roboty związane z budową dróg szynowych i kolei podziemnej).

wschodniej Polski licznych aspektów nowej strategii społeczno-gospodarczej państwa oraz rosnąca rola start-upów.

✓ **CWK Jasionka**

Centrum Wystawienniczo Kongresowe w Jasionce jest obecnie najnowocześniejszym obiektem biznesowym zlokalizowanym na terenie województwa podkarpackiego. Uroczyste otwarcie obiektu miało miejsce 23 czerwca 2016 roku w trakcie oficjalnej gali. Głównym celem CWK jest organizacja największych, najważniejszych i najbardziej prestiżowych imprez targowych, wystaw i konferencji w regionie. CWK jest biznesowym sercem rozwijającego się regionu, a jego bardzo ważnym atutem jest sąsiedztwo międzynarodowego Portu Lotniczego „Rzeszów-Jasionka”. W 2016 roku odbyło się wiele kluczowych dla makroregionu imprez.

✓ **Green Velo**

Kolejna inicjatywa realizowana w 2016 roku przez województwo podkarpackie dotyczyła sformalizowania współpracy pomiędzy regionami Polski Wschodniej w zakresie promocji nowego produktu turystycznego Green Velo. W dniu 3 kwietnia 2016 r. podpisano umowę o współpracę partnerską na rzecz rozwoju i promocji Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Załącznikiem do umowy jest Plan działań na 2017 rok, w ramach którego wyszczególniono zadania poszczególnych regionów (każde wnosi wkład finansowy po 80 000 zł.). Województwo podkarpackie zaplanowało dodruk wydawnictw promujących projekt Green Velo, wizyty studyjne oraz certyfikację Miejsc Przyjaznych Rowerzystom.

✓ **Dom Polski Wschodniej w Brukseli**

Na mocy porozumienia zawartego w dniu 2 grudnia 2009 r. w Brukseli pomiędzy województwami: lubelskim, podkarpackim, podlaskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim utworzono wspólne przedstawicielstwo regionów Polski Wschodniej. Dom Polski Wschodniej powstał w celu pogłębienia współpracy i koordynacji działań pięciu przedstawicielstw regionalnych w Brukseli. Wspólne przedstawicielstwo, poprzez osiągnięcie efektu synergii, umożliwia pełniejsze wykorzystanie atutów oraz głównych szans rozwojowych, w tym wspólnego potencjału inwestycyjnego województw Polski Wschodniej, a także pozwala skuteczniej zabiegać o wspólne interesy regionów w ramach Unii Europejskiej oraz przeciwdziałać wspólnym zagrożeniom. Przykłady inicjatyw w których uczestniczyli w 2016 roku przedstawiciele Domu Polski Wschodniej, to m.in. promocja sektora metalowego, maszynowego oraz usług biznesowych podczas giełdy kooperacyjnej „MNE Kortrijk Xpo 2016” w Belgii, promocja branży spożywczej z Polski Wschodniej na targach TAVOLA w Kortrijk w Belgii, promocja uzdrowisk, nowoczesnych spa i oferty turystycznej regionów Polski Wschodniej podczas Święta Alei Tervueren, promocja branży spożywczej z Polski Wschodniej na jednym z największych targów spożywczych na świecie – SIAL Paryż, udział w Targach INNOVA BRUSSELS, organizacja III Dni Partnerstwa Wschodniego, współorganizowanie II Wschodniego Forum Biznesu w Lublinie.

✓ **Wypracowanie treści stanowiska Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw RP ws. polityki spójności po roku 2020 (PS 2020+)**

Za sprawą zaangażowania województw makroregionu Polski Wschodniej jednoznacznie wyrażono postulat utrzymania specjalnie adresowanych form wsparcia dla najsłabszych regionów czyli takich jak Program Operacyjny Polska Wschodnia. Plany na pozyskanie środków dedykowanych dla makroregionu po 2020+ powinny zapewnić kontynuowanie interwencji podejmowanych w ramach realizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej Do Roku 2020.

W ramach działalności Komisji ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP w 2016 roku rozpoczęto prace nad stanowiskiem w sprawie kontynuacji Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (PO PW) w perspektywie finansowej 2020+. Wypracowane stanowisko zostało przyjęte 13 stycznia 2017 roku. W stanowisku tym jednoznacznie wskazano na potrzebę odpowiednio wczesnego zaplanowania oraz podjęcia systemowych prac i działań na rzecz aktualizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020. Postulat ten jest szczególnie istotny w kontekście aktualizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju, czyli przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Stanowisko Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw RP ws. polityki spójności po roku 2020 (PS 2020+) przekazano do instytucji europejskich oraz krajowych.

✓ Inicjatywa Lagging Regions

Inicjatywa Komisji Europejskiej realizowana we współpracy z Bankiem Światowym w okresie kwiecień 2016 – luty 2017 w dwóch województwach: świętokrzyskim i podkarpackim. Jej celem było określenie czynników ograniczających wzrost w regionach słabiej rozwiniętych oraz zapewnienie ukierunkowanej pomocy i działań mających na celu odblokowanie ich potencjału rozwojowego. Dzięki podjętym działaniom i przedsięwzięciom udało się doprowadzić do realizacji wielu działań związanych z pobudzeniem przedsiębiorczości, komercjalizacją infrastruktury naukowo-badawczej czy inżynierią finansową. Inicjatywa Lagging Regions to projekt o charakterze badawczym i doradczym, skierowany do słabiej rozwiniętych regionów UE. Jednym z działań Inicjatywy Lagging Regions jest utworzenie Podkarpackiego Centrum Innowacji, którego głównym celem jest:

- wzmocnienie wyników B+R związanych z niedostatecznym komercyjnym wykorzystaniem publicznej infrastruktury B+R,
- identyfikacja, ocena, rozwój i transfer wyników publicznych prac B+R poprzez świadczenie usług komercjalizacji (zarządzanie prawami własności intelektualnej, weryfikacja koncepcji, badanie rynku itp.),
- poprawa konkurencyjności,
- współpraca między nauką i lokalnym biznesem,
- dostęp firm do usług wspierających biznes,
- prowadzenie badań na zlecenie.

W ramach działania Inicjatywy Lagging Regions zrealizowano dwie wizyty studyjne z udziałem przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Politechniki Rzeszowskiej oraz ekspertów z Banku Światowego. Wizyty odbyły się we wskazanych przez ekspertów Banku Światowego lokalizacjach:

- Toulouse Tech Transfer (TTT) – jest to centrum transferu technologii dla regionu Midi-Pireneje we Francji. TTT jest częścią francuskiego systemu rozwoju opartego o współdziałanie administracji oraz środowiska naukowego szkół wyższych. Zostało utworzone w 2012 r. i było jednym z pierwszych tego typu przedsięwzięć we Francji. Obecnie na terenie Francji działa 14 centrów transferu technologii w ramach sieci SATT.
- Alto Design Factory (ADF) – jest to fabryka innowacji działająca w Espoo (miasto sąsiadujące z Helsinkami) na Uniwersytecie Alto, gdzie tworzone i eksplorowane są innowacje oparte o nowe technologie oraz wzornictwo przemysłowe. ADF zostało utworzone w 2010 r. i jako model kreowania innowacji zostało wdrożone w 10 lokalizacjach na 5 kontynentach, tworząc w ten sposób sieć ośrodków – fabryk designu.

Następstwem zrealizowanych wizyt było opracowanie przez zespół ekspercki Banku Światowego oraz przedstawicieli Departamentu Rozwoju Regionalnego UMWP modelu wdrożeniowego dedykowanego dla województwa podkarpackiego opartego o najlepsze praktyki na świecie, w tym TTT oraz ADF.

W dniu 31 maja 2017 r. w Centrum Wystawienniczo – Kongresowym w Jasionce wybudowanym ze środków Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 odbyła się konferencja pt. „Regiony rozwijające się: budowanie nowej dynamiki wzrostu w Europie” podsumowująca prace zrealizowane w ramach Inicjatywy.

Inicjatywa kontynuowana będzie w drugiej fazie nazywanej obecnie Catching-up Regions.

✓ Grupa Sterująca do spraw Polski Wschodniej (GSPW)

Grupa Sterująca do spraw Polski Wschodniej wspiera prace Międzyresortowego Zespołu do spraw Programowania i Wdrażania Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności Unii Europejskiej w zakresie koordynacji pomiędzy Programem Operacyjnym Polska Wschodnia 2014 – 2020 a krajowymi i regionalnymi programami operacyjnymi realizowanymi w Polsce Wschodniej w latach 2014 – 2020.

Zadania Grupy koncentrują się w szczególności na wypracowaniu rekomendacji wobec instytucji zaangażowanych w realizację poszczególnych programów operacyjnych na obszarze Polski Wschodniej w zakresie:

- kryteriów wyboru projektów dla programów operacyjnych realizowanych na obszarze Polski Wschodniej, które zapewnią komplementarność wybieranych do realizacji projektów,
- jednolitego podejścia do zasad finansowania w podobnych typach interwencji poszczególnych programów operacyjnych realizowanych na obszarze Polski Wschodniej (pomoc publiczna),
- zapewnienia koordynacji harmonogramów ogłaszanych konkursów w ramach poszczególnych programów operacyjnych,
- propozycji zmian programów operacyjnych, które ułatwią realizację przyjętych celów,
- koordynacji zagadnień dotyczących monitoringu i ewaluacji efektów realizacji programów operacyjnych.

W 2016 r. odbyły się 4 spotkania GSPW (2 spotkania - czerwiec, w tym 1 w trybie obiegowym, listopad w trybie obiegowym, grudzień 2016 r.). Przedmiotem prac Grupy była przede wszystkim konsultacja zmian kryteriów wyboru projektów dla POPW, zmiana harmonogramu naborów projektów oraz omówienie stanu wdrażania POPW.

✓ Działania promocyjne województwa podlaskiego

W roku 2016 województwo podlaskie kontynuowało działania promujące region jako właściwe miejsce do inwestowania, rozwoju współpracy transgranicznej w oparciu o walory, potencjały województwa. Zgodnie z dokumentem *Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Podlaskiego* kontynuowano współpracę z regionami przygranicznymi Litwy i Białorusi, ze szczególnym uwzględnieniem regionów zrzeszonych w euroregionach „Niemen” i „Puszcza Białowieska”. Samorząd województwa jest aktywny w promowaniu regionu na arenie krajowej oraz międzynarodowej, zgodnie z opracowanym corocznie *Planem promocji województwa*, który precyzuje działania promocyjne zorientowane na upowszechnianie pozytywnego wizerunku regionu wśród potencjalnych odbiorców jego oferty. Na rzecz przyciągania potencjalnych zagranicznych inwestorów do województwa podlaskiego działa Podlaskie Centrum Obsługi Inwestora oraz Podlaskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów. W celu stymulowania współpracy międzynarodowej i transgranicznej, zwłaszcza z Białorusią, państwami bałkańskimi oraz innymi państwami wschodnimi, opracowany został Program Podlaskie Otwarte do 2020 roku, do celów programu należy również tworzenie dobrych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości opartej o lokalny potencjał kulturowy i kreatywny oraz rozwój kapitału społecznego poprzez zwiększenie poziomu partycypacji obywateli województwa w tworzeniu i realizacji polityk publicznych oraz integrację środowisk wewnątrz województwa.

Województwo podlaskie aktywnie współpracowało również z województwami: lubelskim, mazowieckim i podkarpackim w ramach Programu Współpracy Transgranicznej EIS Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020. W ramach programu beneficjenci z województwa podlaskiego złożyli 176 koncepcji projektów, przy łącznej liczbie 731 koncepcji projektów. Ponadto, województwo podlaskie nawiązało współpracę z województwami: pomorskim i warmińsko-mazurskim w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Rosja 2014-2020. W ramach tego programu podjęto decyzję o nowej lokalizacji Wspólnego Sekretariatu Programu w Olsztynie. W ramach współpracy z regionami podjęto prace w ramach Wspólnego Komitetu Programującego, mające na celu przygotowania do rozpoczęcia wdrażania programu w roku 2017. W ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) województwo podlaskie współpracowało z województwem warmińsko-mazurskim oraz instytucjami Programu Interreg V-A Litwa-Polska. W ramach, zatwierdzonego w 2015 r. programu w roku 2016 utworzono w Departamencie Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego Regionalny Punkt Kontaktowy Programu Litwa-Polska (KPK). Współpraca z województwem warmińsko-mazurskim odbywała się również w ramach Euroregionu Niemen.

✓ Działania promocyjne województwa podkarpackiego

W roku 2016 województwo podkarpackie również kontynuowało działania promujące region jako właściwe miejsce do inwestowania, rozwoju współpracy transgranicznej w oparciu o walory, potencjały województwa, a także kontynuowało współpracę z regionami przygranicznymi. W celu przyciągania potencjalnych zagranicznych inwestorów do województwa podkarpackiego działa Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, a także organizowane są liczne imprezy branżowe, mające na celu m.in. wymianę wiedzy i ściąganie do regionu innowacyjnych pomysłów.

➤ POLSKA POŁUDNIOWA**✓ Inicjatywa Awangarda**

Inicjatywa Vanguard to unikalne porozumienie regionów zainicjowane w listopadzie 2013 r., które ma na celu wsparcie odrodzenia przemysłu w Unii Europejskiej dzięki współpracy gospodarczej w obszarach inteligentnej specjalizacji. Małopolska jest jednym z inicjatorów Vanguard. To europejskie przedsięwzięcie skupia obecnie 21 wysoko uprzemysłowionych regionów UE (w tym dwa z Polski: Województwo Małopolskie i Województwo Śląskie). Przez cały 2016 rok Małopolska i Śląsk brały udział za pośrednictwem Przedstawicielstwa regionu w Brukseli w spotkaniach członków inicjatywy dotyczących bieżącej współpracy.

Od lipca 2015 r. w ramach IA Małopolska, poprzez Klaster LifeScience Kraków, jest uczestnikiem działania pilotażowego Biogospodarka. Współpraca ma zaowocować wdrożeniem pilotażowych rozwiązań przez przedsiębiorstwa działające w sektorze biogospodarki. Docelowo współpraca ma się przyczynić do powstania nowych możliwości biznesowych i łańcuchów wartości w szczególności w obszarach: chemia, rolnictwo, bioenergia, biopaliwa i produkcja papieru. W ramach działania pilotażowego Biogospodarka mają powstać przykłady demonstracyjnych rozwiązań np. wspólnie wytworzone rozwiązanie technologiczne, produkt, itp., łączące firmy z krajów zaangażowanych w Inicjatywę Awangarda. Generalnie współpraca ma się koncentrować bardziej na kwestiach biznesowych niż na kwestiach badawczo-rozwojowych (należy zauważyć, iż ten ostatni komponent jest również ważny).

W styczniu 2016 r. p. Radosław Kmiec, przedstawiciel firmy ENERGY SOLUTIONS Sp. z o.o. z Tarnowa wziął udział w spotkaniu tematycznym działania pilotażowego Biogospodarka, którego tematem był biogaz. Spotkanie odbyło się w Mediolanie pod hasłem „Biogas Pilot Milan Expert Meeting”.

24 lutego 2016 r. Marszałek Województwa Małopolskiego Jacek Krupa wziął udział w spotkaniu wysokiego szczebla Inicjatywy Awangarda w Brukseli. Przedstawiciele 26 europejskich regionów spotkali się z Jyrki Katainen, Wiceprzewodniczącym oraz Komisarzem ds. miejsc pracy, wzrostu, inwestycji i konkurencyjności celem omówienia możliwości współpracy z Komisją Europejską w budowaniu wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w całej Unii Europejskiej.

Od marca 2016 roku pracownicy Przedstawicielstwa Małopolski w Brukseli uczestniczą w pracach Grupy Zadaniowej ds. Komunikacji Inicjatywy Awangarda.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

✓ Wspólna sesja sejmików Małopolski i Śląska

Z okazji drugiej rocznicy przyjęcia *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* w Katowicach w dniu 1 lutego 2016 r. odbyła się wspólna sesja Sejmików Województw Małopolskiego i Śląskiego. Radni oraz Zarządy obu Województw spotkali się, aby podsumować dotychczasową współpracę i dyskutować o planach na przyszłość. Głównym tematem sesji były postępy realizacji Strategii w okresie od kwietnia 2013 do lutego 2016. Prezentacje dokonań w tej dziedzinie dokonali Marszałkowie Województwa Małopolskiego – Jacek Krupa oraz Śląskiego – Wojciech Saługa.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 3.4. Lobbying na rzecz makroregionu.

✓ Konferencja "Programy i inicjatywy europejskie"

W dniu 31 maja 2016 roku na Sali Sejmu Śląskiego w siedzibie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego w Katowicach odbyła się konferencja pn. „*Programy i inicjatywy europejskie – potencjalnym źródłem finansowania projektów realizujących strategie ponadregionalne*”. Spotkanie zostało zorganizowane we współpracy z Ministerstwem Rozwoju oraz Krajowym Punktem Kontaktowym ds. Instrumentów

Finansowych Programów UE. Celem konferencji była popularyzacja wiedzy w zakresie możliwości finansowania projektów ponadregionalnych w ramach programów i inicjatyw UE. W ramach spotkania zaprezentowano m.in. wsparcie dla MŚP w ramach Programu COSME, wsparcie w zakresie badań i innowacji w programie Horyzont 2020, program na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich URBACT III 2014-2020, wsparcie dla projektów ochrony środowiska w ramach programu LIFE 2014-2020, ofertę dla sektorów kultury, kreatywnych i audiowizualnego w programie Kreatywna Europa 2014-2020.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.1. Wykorzystanie potencjałów uczelni oraz instytucji badawczych na rzecz wykreowania silnego i rozpoznawalnego centrum naukowego.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 2.3. Infrastrukturalne integrowanie przestrzeni województw.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.
- 3.4. Lobbying na rzecz makroregionu.

✓ **Spotkanie informacyjne poświęcone programom i inicjatywom europejskim – potencjalnym źródłom finansowania strategii ponadregionalnych**

W dniu 1 czerwca 2016 r. odbyło się spotkanie informacyjne poświęcone programom i inicjatywom europejskim – potencjalnym źródłom finansowania m.in. projektów i przedsięwzięć o charakterze ponadregionalnym. Konferencję zorganizował w Krakowie Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego wspólnie z Krajowym Punktem Kontaktowym ds. Instrumentów Finansowych Programów Unii Europejskiej oraz Krajowym Punktem URBACT. Celem spotkania było zachęcenie uczestników do szerszego spojrzenia na planowanie przedsięwzięć i zainspirowanie do realizacji projektów w ramach ponadregionalnych partnerstw, dla których platformę może stanowić *Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. W spotkaniu, które zgromadziło ponad 100 osób, uczestniczyli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców, uczelni wyższych oraz instytucji kultury.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.1. Wykorzystanie potencjałów uczelni oraz instytucji badawczych na rzecz wykreowania silnego i rozpoznawalnego centrum naukowego.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 2.3. Infrastrukturalne integrowanie przestrzeni województw.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.
- 3.4. Lobbying na rzecz makroregionu.

✓ **X Forum Nowej Gospodarki - debaty o energetyce i miastach przyszłości, międzynarodowe spotkania B2B w Katowicach**

Forum Nowej Gospodarki (FNG) jest platformą współpracy w trójkącie biznes – nauka – administracja, które wspierają rozwój „nowej gospodarki” w Polsce. Jest to formuła stałej debaty o tematyce gospodarczej o zasięgu ponadregionalnym. Służy określeniu skutecznych dróg wspierania najbardziej obiecujących kierunków rozwoju technologicznego, a przez to również gospodarczego, kraju w perspektywie nadchodzących dziesięcioleci.

Już po raz piąty w Województwie Śląskim, a dziesiąty w ogóle, liderzy gospodarki, nauki i administracji spotkali się w katowickim Parku Naukowo-Technologicznym Euro-Centrum, by wspólnie zastanowić się nad konsekwencjami odchodzenia od węgla i transformacji energetycznej Polski Południowej. Tematem wiodącym

jubileuszowej edycji Forum, które odbyło się 10 czerwca 2016, była m.in. transformacja energetyki w Polsce Południowej i budowanie miast przyszłości opartych na gospodarce niskoemisyjnej. W trakcie sesji plenarnej: „Miks energetyczny Polski Południowej – strategie i inicjatywy” uczestnicy Forum przeanalizowali konsekwencje stopniowego odchodzenia od węgla kamiennego w regionie śląskim i inwestowania w odnawialne źródła energii.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

✓ **LIFE - w walce o lepsze powietrze**

W dniu 22 czerwca 2016 roku oficjalnie ruszył projekt zintegrowany LIFE, który ma pomóc w walce z zanieczyszczeniem powietrza w Małopolsce - „Wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze”. Dzięki staraniom Samorządu Województwa Małopolskiego udało się zachować pierwotną wysokość dotacji od Komisji Europejskiej (ok. 42 mln zł). Co więcej – w porównaniu z pierwszymi założeniami tego innowacyjnego projektu Województwa Małopolskiego – w działania włączyli się nowi partnerzy, w tym Województwo Śląskie. Projekt LIFE ma być realizowany do 2023 r.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
- 2.4. Rozwijanie współpracy w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczenia przed sytuacjami kryzysowymi.

✓ **VI Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw**

W dniach 10-12 października 2016 roku w Katowicach odbył się VI Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw, którego współgospodarzami były Samorzady Województw Małopolskiego i Śląskiego. W tym cyklicznym wydarzeniu biorą udział przedstawiciele świata nauki, polityki i gospodarki oraz delegacje zagraniczne z kilkudziesięciu państw. W czasie Kongresu odbywają się dyskusje w ramach sesji panelowych, warsztatów i różnego rodzaju spotkań z udziałem ekspertów. VI Europejski Kongres Małych i Średnich Przedsiębiorstw odbył się pod hasłem „Nauka-biznes-samorząd. Razem dla gospodarki”. W jego trakcie dyskutowano o możliwościach rozwoju i wyzwaniach jakie stoją przed przedsiębiorcami.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

✓ **XI Forum Nowej Gospodarki – debaty o efektywności energetycznej w Krakowie**

„Lokalna energia 2016” to temat XI Forum Nowej Gospodarki, które odbyło się 28 listopada 2016 roku w Krakowie. Poszczególne sesje tematyczne dotyczyły m.in. lokalnych przedsięwzięć energetycznych, efektywności energetycznej i kogeneracji czy transportu przyjaznego środowisku. Efektem debaty były rekomendacje dla polskich miast.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.2. Wykreowanie i wspieranie inteligentnych specjalizacji regionalnych gospodarek w oparciu o potencjał obydwu aglomeracji miejskich.
- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

✓ Konferencja „Małopolska – brama do współpracy regionalnej w Europie Środkowej”

W dniu 28 listopada 2016 roku w Sali Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. rtm. W. Pileckiego w Oświęcimiu odbyła się konferencja naukowa dotycząca różnych form współpracy transgranicznej powiatów i gmin Województwa Małopolskiego, Podkarpackiego i Śląskiego. Organizatorami były Ośrodek Myśli Politycznej w Krakowie (OMP) oraz Instytut Nauk Politycznych im. Jana Karskiego w Oświęcimiu.

Intensyfikacja współpracy regionalnej Polski z partnerami z Europy Środkowej jest jednym z priorytetów polskiej polityki zagranicznej. Aby był on efektywnie realizowany niezbędne jest m.in. zaangażowanie polskich samorządów. Realizowany w 2016 r. projekt Ośrodek Myśli Politycznej pt. „*Małopolska - brama do współpracy regionalnej w Europie Środkowej. Stworzenie bazy wiedzy i popularyzacja dobrych praktyk w zakresie współpracy samorządów państw Europy Środkowej*” promuje ten wymiar polskiej polityki zagranicznej i dostarcza samorządom wiedzę, dzięki której będą one mogły skuteczniej działać na tym obszarze. Projekt współfinansowany jest przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 2.3. Infrastrukturalne integrowanie przestrzeni województw.
- 3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

✓ Działalność Domu Polski Południowej w Brukseli

Utworzenie Domu Polski Południowej w Brukseli (DPP) jest wynikiem dotychczasowych doświadczeń zainteresowanych stron, które bazowały na samodzielnym prowadzeniu przedstawicielstw regionalnych w Brukseli, a także na budowie strategii ponadregionalnych i wyzwaniach związanych z perspektywą pozyskiwania i wdrażania funduszy europejskich w latach 2014–2020. Jedną z przesłanek jego utworzenia była właśnie Strategia dla Rozwoju Polski Południowej do roku 2020. Sukcesywnie rozwijana współpraca trzech województw doprowadziła do powstania Domu Polski Południowej w Brukseli dając dodatkowy impuls do rozwoju południowych regionów Polski pod kątem gospodarczym, kulturowym i inwestycyjnym.

Celem działalności DPP jest budowanie marki i wizerunku Polski Południowej jako silnego europejskiego makroregionu wobec instytucji Unii Europejskiej. Zakłada się zatem pełniejsze wykorzystanie atutów oraz głównych szans rozwojowych Województw Małopolskiego, Śląskiego i Opolskiego. Zespolenie wysiłków pozwoli na pozyskanie i skuteczne wykorzystanie funduszy unijnych, a także promowanie i zabieganie o wspólne interesy regionów zrzeszonych w Domu Polski Południowej w Brukseli wobec Unii Europejskiej oraz innych partnerów zagranicznych.

Działalność Domu Polski Południowej w Brukseli w 2016 r. przejawiała się m.in. realizacją następujących przedsięwzięć i działań:

▪ Międzynarodowe Targi Turystyczne Salon des Vacances 2016

58. edycja Targów odbyła się w dniach od 4-8 lutego 2016 r. Polskie stoisko uroczyście otwarli Artur Harazim, Ambasador RP w Królestwie Belgii oraz Dominika Szulc, Dyrektor Biura Polskiej Organizacji Turystycznej. Podczas tegorocznej edycji targów, nie zabrakło prezentacji regionów Domu Polski Południowej: Województwa Małopolskiego, z udziałem Miasta Krakowa, Województwa Opolskiego oraz Województwa Śląskiego,

z udziałem Miasta Bielska-Białej. Stoisko DPP cieszyło się sporym zainteresowaniem i było chętnie odwiedzane przez uczestników targów.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

▪ **Uroczyste przekazanie przewodnictwa w Domu Polski Południowej**

W obecności Posłów do Parlamentu Europejskiego, polskiej delegacji do Komitetu Regionów, przedstawicieli biur regionalnych w Brukseli z wielu krajów europejskich oraz sympatyków DPP, 10 lutego 2016 r. w salonach Ambasady RP w Brukseli, odbyło się uroczyste przekazanie Koordynacji w Domu Polski Południowej. Zgodnie z Regulaminem DPP koordynacja działań ma charakter rotacyjny. Jako pierwsze, tę rolę pełniło Województwo Śląskie, w 2016 roku Małopolskie, natomiast w 2017 roku, przewodnictwo przejmie Województwo Opolskie.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.

2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.

▪ **Wizyta studyjna „Regiony wobec wyzwań demograficznych”**

Wizyta studyjna odbyła się 29 kwietnia 2016 r. Była ona nie tylko okazją do lepszego zrozumienia poszczególnych aspektów polityki demograficznej, ale także zapewniła lepszy przepływ informacji pomiędzy osobami wdrażającymi ją na poziomie regionalnym i lokalnym, a osobami odpowiedzialnymi za jej tworzenie na szczeblu europejskim. Wizyta studyjna wpisana była w realizację jednego z trzech obszarów merytorycznych działań Domu Polski Południowej w roku 2016, który związany jest z wyzwaniami demograficznymi oraz aktywnym starzeniem się.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.

2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.

✓ **Spotkanie „Demografia i aktywne starzenie”**

Spotkanie odbyło się w dniu 23 maja 2016 r. Celem spotkania było wzajemne poznanie się osób zajmujących się tą problematyką w trzech województwach wchodzących w skład Polski Południowej, wymiana doświadczeń, określenie mocnych i słabych stron, a także wypracowanie modelu przyszłej współpracy. Przedstawiciele Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej, departamentów zdrowia, polityki regionalnej z każdego regionu zaprezentowali swoje osiągnięcia, a także problemy z jakimi borykają się w codziennej pracy. Podczas spotkania zrodziły się konkretne pomysły takie jak objęcie „śląską kartą seniora” również seniorów spoza Województwa Śląskiego, opracowanie przewodnika dla samorządów poświęconego kwestii dostosowania mieszkań komunalnych do potrzeb osób w podeszłym wieku, czy nawiązanie współpracy pomiędzy Małopolską Radą ds. Polityki Senioralnej, a jej odpowiednikiem działającym w województwie śląskim.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

1.3. Tworzenie dynamicznego ośrodka kultury rozpoznawalnego wśród metropolii europejskich.

2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.

3.1. Tworzenie pakietowych produktów turystycznych wykorzystujących potencjał obydwu województw.

3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

3.4. Lobbing na rzecz makroregionu.

✓ **Dni Otwartych Drzwi w instytucjach europejskich**

W dniu 30 maja 2016 r. Dom Polski Południowej w Brukseli (DPP) dołączył do tegorocznych obchodów Dni Otwartych Drzwi w Komitecie Regionów w Brukseli, wystawiając pośród 37 miast i regionów partnerskich z 15

państw członkowskich EU swoje interaktywne stoisko promujące liczne walory turystyczne, społeczno-ekonomiczne i kulturalne Województwa Małopolskiego, Opolskiego oraz Śląskiego. Różnorodność kulturowa i terytorialna regionów i miast Europy była głównym motywem programu Europejskiego Komitetu Regionów. Zwiedzający mogli obejrzeć siedzibę skupiającą przedstawicieli samorządów regionalnych i lokalnych, a także dać się zaskoczyć atrakcjami przygotowanymi przez animatorów i prezentujące się regiony.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 2.4. Rozwijanie współpracy w zakresie ochrony środowiska i zabezpieczenia przed sytuacjami kryzysowymi.
- 3.3. Kreowanie oferty inwestycyjnej.

✓ **Wizyta studyjna "Efektywność energetyczna w obiektach szpitalnych i opieki zdrowotnej"**

W dniach 14-15 czerwca br. Dom Polski Południowej w Brukseli zorganizował wizytę studyjną na temat efektywności energetycznej w budynkach szpitalnych i opieki zdrowotnej. Umożliwiła ona dyskusję oraz bezpośrednią wymianę doświadczeń i dobrych praktyk związanych z efektywnością energetyczną na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym. Energetyka (w tym odnawialne źródła energii), ochrona środowiska jest jednym z trzech priorytetowych obszarów merytorycznych, jakimi zajmuje się DPP w 2016 r. Koordynatorem wizyty było Biuro Regionalne Województwa Śląskiego w Brukseli.

Głównym punktem wizyty było seminarium nt. *Poprawy efektywności energetycznej w sektorze medycznym – najlepsze przykłady z regionów europejskich*. Wydarzenie zostało wpisane w agendę Europejskiego Tygodnia Zrównoważonej Energii. Uczestnicy konferencji zapoznali się z rozwiązaniami w zakresie poprawy efektywności energetycznej w budynkach szpitalnych z trzech regionów wchodzących w skład regionalnego trójkąta weimarskiego oraz uzyskali ogólne informacje na temat sektora medycznego w Województwie Śląskim, a także poznali rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
- 2.2. Wspólne tworzenie sieciowych produktów łączących podmioty i obszary makroregionu.
- 3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.
- 3.4. Lobbing na rzecz makroregionu.

✓ **Dwudziestolecie otrzymania Nagrody Nobla przez Wisławę Szymborską**

Dom Polski Południowej w Brukseli (DPP) świętował dwudziestolecie otrzymania Nagrody Nobla przez Wisławę Szymborską organizując 20 października 2016 r. prywatny pokaz filmu Marty Węgiel "Napisane życie. Wisława Szymborska". Koordynatorem wydarzenia z ramienia DPP było Przedstawicielstwo Województwa Małopolskiego w Brukseli.

Przedsięwzięcie realizuje kierunki interwencji:

- 1.4. Tworzenie struktur pozwalających na efektywny transfer zasobów.
- 2.1. Współpraca podmiotów nakierowana na rozwijanie kapitału ludzkiego makroregionu.
- 3.2. Przyciąganie i organizacja wydarzeń o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.
- 3.4. Lobbing na rzecz makroregionu.

✓ **Spotkanie polsko-belgijskie w gminie Etterbeek**

W dniu 22 października 2016 r. z inicjatywy Artura Orzechowskiego, Ambadora RP w Królestwie Belgii; Vincenta de Wolf, Burmistrza gminy Etterbeek oraz Piotra Adamiuka, Konsula RP w Królestwie Belgii odbyło się polsko-belgijskie spotkanie integracyjne. Dom Polski Południowej aktywnie włączył się w organizację tego

wydarzenia. W imprezie wzięty również udział: Dom Polski Wschodniej, Przedstawicielstwo Województwa Zachodniopomorskiego, Biuro Regionalne Województwa Pomorskiego, Biuro Województwa Dolnośląskiego, Biuro Województwa Łódzkiego oraz Przedstawicielstwo Miast.

✓ **Współpraca Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego i Śląskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego**

Współpraca Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego i Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego Województwa Śląskiego w 2016 roku koncentrowała się na następujących obszarach tematycznych:

- dojazdy do pracy na podstawie informacji zawartych w PIT-11 w ujęciu przestrzennym w zakresie powiązań funkcjonalnych i minimalnych dojazdów do pracy oraz w podziale na rodzaj działalności płatników wg PKD 2007;
- diagnoza szkolnictwa wyższego w województwie śląskim/małopolskim w ujęciu przestrzennym, w tym ocena siły i zasięgu oddziaływania ośrodków akademickich w skali regionu, kraju oraz na arenie międzynarodowej;
- aktualne trendy w badaniach nad kapitałem ludzkim w metropoliach.

W ciągu 2016 r. odbył się cykl spotkań przedstawicieli Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych z obu regionów poświęconych realizacji badań w ramach *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020*. W ramach każdego obszaru tematycznego wspólne prace obu Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych polegały na ustaleniu jednolitej metodologii badań, sposobów pozyskiwania danych od poszczególnych instytucji (Izba Skarbowa, uczelnie wyższe) oraz wzajemnej wymianie częściowych wyników.

Przykłady badań relacji i powiązań województwa małopolskiego z województwem śląskim w ramach opracowań Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego:

- Liczba studentów zamieszkałych w powiatach województwa małopolskiego, wg głównych miejsc studiowania w województwie śląskim, w roku akademickim 2015/2016 [w:] „Oddziaływanie ośrodków akademickich województwa małopolskiego”, Andrzej Binda, Karolina Fiut, Agnieszka Górniak, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;
- Kierunki dojazdów studentów zamieszkałych na terenie województwa małopolskiego do uczelni zlokalizowanych na terenie Śląska w roku akademickim 2015/2016 [w:] „Oddziaływanie ośrodków akademickich województwa małopolskiego”, Andrzej Binda, Karolina Fiut, Agnieszka Górniak, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;
- Kierunki najsilniejszych powiązań (wydanych informacji PIT-11 i PIT-40) pomiędzy gminą płatnika w województwie śląskim a gminą podatnika w województwie małopolskim [w:] „Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w województwie małopolskim w 2015 roku”, Andrzej Binda, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;
- Powiązania wydanych informacji PIT-11 i PIT-40 pomiędzy płatnikami z województwa śląskiego a podatnikami z województwa małopolskiego, wg gmin w 2015 roku [w:] „Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w województwie małopolskim w 2015 roku”, Andrzej Binda, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;
- Rozkład przestrzenny w województwie małopolskim podatników zatrudnionych w sekcji B „Górnictwo i wydobywanie, których siedziba firmy zlokalizowana jest w województwie śląskim [w:] „Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w województwie małopolskim w 2015 roku”, Andrzej Binda, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;
- Podatnicy z Małopolski zatrudnieni w przedsiębiorstwach sekcji B zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego [w:] „Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w województwie małopolskim w 2015 roku”, Andrzej Binda, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;

- Rozkład ilościowy informacji PIT-11 wydanych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa śląskiego [w:] „Zbiory danych podatkowych z Izby Skarbowej jako źródło wiedzy o województwie”, Andrzej Binda, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków, 2016;
- „Przegląd aktualnych trendów w badaniach nad kapitałem ludzkim w metropoliach – stan badań oraz metodologia”, pod kier. Krzysztofa Gwosdza, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Kraków, 2016.

Przykłady badań relacji i powiązań województwa śląskiego z województwem małopolskim w ramach opracowań Regionalnego Centrum Analiz i Planowania Strategicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego (pełniące funkcję ROT w województwie śląskim):

- Liczba studentów zamieszkałych w powiatach województwa śląskiego, wg głównych miejsc studiowania w województwie małopolskim, w roku akademickim 2015/2016 [w:] Siła i zasięg oddziaływania ośrodków akademickich województwa śląskiego – projekt badania, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2016;
- Kierunki dojazdów studentów zamieszkałych na terenie województwa śląskiego do uczelni zlokalizowanych na terenie województwa małopolskiego w roku akademickim 2015/2016 [w:] Siła i zasięg oddziaływania ośrodków akademickich województwa śląskiego – projekt badania, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2016;
- Zatrudnienie według branż na podstawie PKD [w:] Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze województwa śląskiego – projekt badania, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2016;
- Najsilniejsze kierunki powiązań w obszarze rynku pracy z województwa śląskiego do województwa małopolskiego [w:] Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze województwa śląskiego – projekt badania, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2016.

W 2017 r. planuje się kontynuowanie prac nad aktualnymi trendami w badaniach nad kapitałem ludzkim w metropoliach, w szczególności nad doprecyzowaniem metodologii oraz wyborem właściwych metod badawczych.

➤ POLSKA ZACHODNIA

1. Projekty ponadregionalne *Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020* w ramach celów szczegółowych

Cel szczegółowy I: Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu:

✓ Projekt ponadregionalny „Odrzańska Droga Wodna”

Prace modernizacyjne:

- Rozpoczęto realizację prac na Kanale Gliwickim pn. „Modernizacja śluz odrzańskich na odcinku będącym w zarządzie RZGW Gliwice – przystosowanie do III klasy drogi wodnej” (zakończona śluza Kłodnica);
- Projekt „Modernizacja jazów odrzańskich na odcinku w zarządzie RZGW Wrocław - etap I (Januszkowice, Wróblin, Zwanowice), koszt całkowity 135 mln zł – 29 grudnia 2016 r. podpisano umowę z wykonawcą, na etap II podpisano pre-umowę z CUPT na modernizację jazów Krępna, Groszowice, Dobrzeń;
- Projekt „Modernizacja 3 długich śluz pociągowych na stopniach wodnych: Januszkowice, Krapkowice i Opole – przystosowanie Odry do III klasy drogi wodnej” –przygotowywano przetarg na dokumentację;
- Modernizacja stopnia wodnego Rędzin na Odrze w km 260,7 - przystosowanie do III klasy drogi wodnej – wyłoniono Wykonawcę Studium Wykonalności;
- Rozpoczęto prace modernizacyjne na stopniu Brzeg Dolny km 181,6 – wyłoniono Wykonawcę 20 grudnia 2016 r.;
- Remont śluzy na stopniu wodnym Opatowice na rzece Odrze w km 245,035 (etap I - komora śluzy) – RZGW zawarł umowę z wykonawcą Navimor-Invest;

- Wydzielono zgodnie z decyzją środowiskową zadanie inwestycyjne pn. cofka st. w. Malczyce (odcinek koryta w górę rzeki);
- Projekt „Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej Odry swobodnie płynącej - odbudowa i modernizacja zabudowy regulacyjnej - w celu przystosowanie odcinka Odry od Malczyc do ujścia Nysy Łużyckiej do III klasy drogi wodnej” – po przeprowadzeniu postępowania przetargowego w trybie procedur Banku Światowego, wybrano Konsultanta Wsparcia Technicznego, którego zadaniem będzie przeprowadzenie analiz studialnych i koncepcyjnych określających optymalny zakres robót likwidacji tzw. „wąskich gardeł”, czyli poprawy swobodnego przepływu wód wezbraniowych, przywrócenie warunków żeglowności oraz opracowanie pełnej dokumentacji technicznej wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji i pozwoleń administracyjnych (uzyskanie pozwolenia na budowę planowane jest w II kw. 2018 r.) Projekt posiada Preumowę nr 3.2-19/16-00_P zawartą w dniu 20.07.2016 r. z Centrum Unijnych Projektów Transportowych;
- Projekty „Prace modernizacyjne na Odrze granicznej w celu zapewnienia zimowego lodołamania” i „Remont i modernizacja zabudowy regulacyjnej na Odrze granicznej” – w ramach przygotowania realizacji przedsięwzięć został podpisany kontrakt na świadczenie usług konsultingowych między RZGW w Szczecinie, a konsorcjum firm, którego liderem jest Sweco Consulting sp. z o.o. W ramach prac koncepcyjnych i projektowych zaawansowanie działań w 2016 r. było następujące:
 - a) zlecono prace geodezyjne,
 - b) pozyskano i przeanalizowano dane ewidencyjne w postaci aktualnych kopii map ewidencyjnych oraz wypisów z rejestru gruntów dla wszystkich odcinków objętych zadaniem,
 - c) określono wstępnie listę działek ewidencyjnych, na których będą prowadzone roboty budowlane,
 - d) dokonano analizy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wytypowano odcinki objęte pracami projektowymi nie objęte planem,
 - e) przeprowadzono prace koncepcyjne i na ich podstawie opracowano proponowane warianty konstrukcji nowych budowli regulacyjnych oraz sposobu postępowania przy przebudowie istniejącej zabudowy,
 - f) zlecono wykonanie prac związanych z badaniami modelowymi dwuwymiarowymi dla węzła Odra Warta, w którym koncepcja niemiecko - polska z uwagi na mocno skomplikowaną hydrologię zaleca dodatkowe modelowanie,

Równoległe prowadzone były prace związane z przygotowaniem studium wykonalności i dokumentacji aplikacyjnej na potrzeby wnioskowania przez RZGW Szczecin o dofinansowanie ww. projektów.

- Pogłębianie na szlaku żeglownym Noteci dolnej skanalizowanej.
- Rozpoczęto likwidację 5 priorytetowych miejsc limitujących głębokość tranzytową dla żeglugi (3 w Lubuskim, 2 w Zachodniopomorskim) wraz z dostosowaniem zabudowy regulacyjnej. Działania te dot. Umowy polsko-niemieckiej dla Odry granicznej podpisanej 27.04.2015 r. Koszt realizacji całej umowy dla Odry granicznej do roku 2028 to około 670 mln zł;
- Projekt Ochrony Przeciwpowodziowej Dorzecza Odry i Wisły „Program Odra-Wisła” – 1 z 3 komponentów Programu dotyczy Odry W dniu 1 grudnia 2016 r. wybrano wspólnego konsultanta Projektu dla Programu Odra - Wisła dla RZGW Szczecin i RZGW Wrocław: Joint Venture Sweco w składzie Sweco Consulting sp. z o. o – lider, Sweco Nederland BV 0 partner oraz Sweco Engineering sp. z o.o. i Ekocentrum – Wrocławski Ośrodek Usług Ekologicznych sp. z o.o. na okres 78 m-cy za kwotę 117 mln zł. Zadaniem jest świadczenie usług konsultingowych, obejmujących: projektowanie i weryfikację dokumentacji projektowej, opracowanie dokumentacji przetargowej oraz nadzór inwestorski nad realizacją robót budowlanych, działaniami środowiskowymi i działaniami minimalizującymi oddziaływanie społeczne;
- Wdrażanie Systemu Informacji Rzecznej RIS-Odra (RIS - River Information System) na odcinku dolnej Odry (rejon działania Urzędu Żeglugi Śródlądowej Szczecin) –od Szczecina do Ognicy km 697 rz. Odry (Zachodniopomorskie). System RIS obejmuje 97,3 km dróg śródlądowych na następujących odcinkach w klasie Vb:

- a) jezioro Dąbie do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi – 9,5 km,
- b) rzekę Odrę od miejscowości Ognica do Przekopu Klucz-Ustowo i dalej, jako rzekę Regalicę do ujścia do jeziora Dąbie - 44,6 km,
- c) rzekę Odrę Zachodnią, od jazu w miejscowości Widuchowa do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi wraz z bocznymi odgałęzieniami - 33,6 km,
- d) przekop Klucz-Ustowo, łączący Odrę Wschodnią z rzeką Odrą Zachodnią - 2,7 km,
- e) rzekę Parnicę i przekop Parnicki od rzeki Odry Zachodniej do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi - 6,9 km.

Docelowo RIS obejmie rzekę Odrę od Szczecina do mostu w Świecku km 580 (Lubuskie).

✓ **Projekt ponadregionalny „Modernizacja linii kolejowych E-59 i CE - 59”**

Modernizacja linii E-59:

- Modernizacja na odcinku Wrocław - Poznań, etap III, odcinek Czempień - Poznań – faza II:
 - f) kontynuacja budowy obiektu inżynierskiego – wiadukt kolejowy w km 145,650 – most w miejscowości Mosina, linia 271 Wrocław - Poznań,
 - g) kontynuacja budowy obiektu inżynierskiego – wiadukt drogowy w km 155,170 w miejscowości Łęczycza, linia 271 Wrocław - Poznań,
 - h) kontynuacja budowy obiektu inżynierskiego – wiadukt kolejowy w Poznaniu w km 160,857, linia 271 Wrocław - Poznań,
 - i) kontynuacja projektowania i zabudowa urządzeń sterowania ruchem kolejowym oraz urządzeń kolejowych sieci telekomunikacyjnych na odcinku linii kolejowej E-59 Czempień - Poznań,
 - j) kontynuacja robót modernizacyjnych na linii E-59 (roboty torowo-podtorowe i około torowe),
 - k) wykończeniowe roboty modernizacyjne na linii E-59.
- Modernizacja mostu w km 203,937 na linii 351 Poznań – Szczecin.
- Poprawa dostępu kolejowego do portów morskich w Szczecinie i Świnoujściu:
 - a) prace na odcinku Poznań – Szczecin. podpisano umowę o dofinansowanie oraz umowę na wykonanie dokumentacji projektowej i uzyskanie decyzji administracyjnych dla odcinków: Poznań - Wronki od km 0,0 do km 52,265, Wronki - Dobiegniew od km 52,265 do km 105,820, Dobiegniew - Szczecin Dąbie od km 105,820 do km 197,540,
 - b) prace na odcinku Poznań Główny - Szczecin Dąbie – na terenie województwa lubuskiego:

W 2016 r. odebrano zostało Studium wykonalności modernizacji Linii nr 351 Poznań - Szczecin Gł. (E-59). Przygotowywany jest przetarg na projektowanie przebudowy linii. Roboty w terenie mają się rozpocząć w latach 2018-2019. Zakres inwestycji finansowanej z UE został ograniczony do odcinków: Szczecin - Słonice (gmina Krzęcin, powiat Choszczeński) oraz Wronki - Poznań. Remont odcinka Słonice - Wronki, przebiegającego przez obszary Natura 2000, finansowany jest i będzie ze środków własnych PKP PLK w częściowo mniejszym zakresie niż pierwotnie założony (prędkość maksymalna zredukowana do 140 km/h).

Modernizacja linii CE-59:

- prace na odcinku Wrocław - Brochów/Grabiszyn - Głogów - Zielona Góra - Rzepin - Szczecin Podjuchy – na terenie województwa lubuskiego:

Ogółem zrealizowano/zaplanowano rewitalizację linii na długości 249,798 km toru linii kolejowej nr 273. Na odcinku od granicy województwa w km 116,000 do 189,800 została przeprowadzona modernizacja nawierzchni kolejowej w torach głównych zasadniczych, zmodernizowano perony na stacjach i przystankach osobowych, zmodernizowano nawierzchnie na przejazdach kolejowych. Na odcinku od 189,800 do 228,900 km została wymieniana tylko nawierzchnia w torach głównych zasadniczych z pominięciem rozjazdów i peronów

na stacjach i przystankach osobowych. Trwają prace nad modernizacją łącznic 821 i 822, łączących linię 273 ze stacją Rzepin oraz na stacji Zielona Góra. Opracowywana jest dokumentacja na wykonanie modernizacji mostu kolejowego nad Odrą w km 171,867 oraz trwają prace nad wykonaniem dokumentacji na wzmocnienie podtorza na odcinku Niedoradz - Zielona Góra. Realizowany jest również projekt przebudowy wiaduktu kolejowego w mieście Zielona Góra nad ul. Batorego. Szacunkowa wartość projektu na całym odcinku to 1 mld zł.

✓ **Projekt ponadregionalny „Dokończenie budowy drogi S3 w ciągu Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego”**

- prace na obwodnicy Gorzowa Wlkp. (druga jezdnia) i obwodnicy Międzyrzecza (druga jezdnia),
- prace na odcinku Sulechów - Nowa Sól (druga jezdnia):
 - a) odcinek 1. Sulechów - Zielona Góra Północ: rozpoczęcie robót 10.04.2015 r., planowane zakończenie budowy 2017 r. (z wyjątkiem jednego z mostów na Odrze gdzie realizacja planowana jest na 2019 r.),
 - b) odcinek 2. Zielona Góra Północ - Niedoradz: rozpoczęcie robót 20.10.2015 r., planowane zakończenie budowy 2018 r.,
 - c) odcinek 3. Niedoradz - Nowa Sól: rozpoczęcie robót 05.02.2016 r., planowane zakończenie budowy 2018 r.
- na odcinku na odcinku Nowa Sól - Legnica realizowanych jest 5 zadań (2 zadania GDDKiA Oddział Zielona Góra i 3 zadania GDDKiA Oddział Wrocław) – umowy na realizację tych zadań podpisano w 2014 i 2015 r., zakończenie ich realizacji jest przewidziane na czerwiec 2018 r., oddanie do ruchu na II i III kwartał 2018 r., zaawansowanie rzeczowe realizacji zadań wyniosło na dzień 12 października 2016 r. średnio 31,5%
- na odcinku Legnica - Bolków realizowane są 2 zadania (GDDKiA Oddział Wrocław) – zakończenie realizacji zadań jest przewidziane na wrzesień i październik 2018 r., a oddanie do ruchu na IV kwartał 2018 r., zaawansowanie rzeczowe realizacji zadań wyniosło na dzień 12 października średnio 4,5%.

✓ **Projekt ponadregionalny „Dokończenie budowy drogi ekspresowej S5”**

W 2016 r. w województwach wielkopolskim i dolnośląskim kontynuowano prace na odcinkach:

- węzeł Mieleszyn - Gniezno i Poznań – Wronczyn
- odcinek Korzeńsko – Wrocław (w. Widawka)

oraz rozpoczęto prace na odcinkach: Leszno Płd. -Kaczkowo, Radomicko (bez węzła) - Leszno Płd., Kościan Południe - Radomicko, Wronczyn - Kościan Płd.

✓ **Projekt ponadregionalny „Budowa drogi ekspresowej S11”**

- zakończenie remontu na odcinku pomiędzy węzłem Kórnik Północ a Kórnik Południe,
- kontynuacja prac nad budową obwodnicy Ostrowa Wielkopolskiego (etap II) i Jarocina,
- rozpoczęcie prac nad budową obwodnicy Kępna (odcinek I),
- prace projektowe nad budową obwodnicy Szczecinka,
- prace przygotowawcze inwestycji na odcinku S11 Koszalin - obwodnica Szczecinka.

Ponadto – działalność Stowarzyszenia Gmin, Powiatów i Województw „Droga S11”: 28 czerwca 2016 r. odbyło się X Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, podczas którego przedstawiono sprawozdanie z działalności w 2015 r. i plany na 2016 r. oraz zaprezentowano postęp prac nad ukończeniem poszczególnych odcinków S11.

✓ **Projekt ponadregionalny „Sieci energetyczne Polski Zachodniej”**

W 2016 r. prowadzono inwestycje w zakresie: dwutorowej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji Bydgoszcz Zachód - Piła Krzewina (decyzje lokalizacyjne); budowy linii 400 kV Gdańsk Przyjaźń - Żydowo Kierzkowo; budowy linii 400 kV Żydowo Kierzkowo - Słupsk oraz budowy stacji 400/110 kV Żydowo Kierzkowo wraz z instalacją transformatora 220/110 kV; rozbudowy rozdzielni 400 kV i 110 kV w stacji elektroenergetycznej 400/220/110 kV Dunowo; rozbudowy rozdzielni 220 kV w stacji 220/110 kV Groszowice; rozbudowy

i modernizacji stacji 400/220/110 kV Mikułowa; rozbudowy stacji 400/110 kV Dobrzeń; budowy linii 400 kV od stacji 400/110 kV Czarna do stacji 220/110 kV Polkowice; rozbudowy stacji 220/110 kV Polkowice o rozdzielnię 400 kV; budowy linii 400 kV Mikułowa - Czarna (dokumentacja); budowy linii 400 kV Czarna - Pasikowice(dokumentacja); budowy linii 220 kV Glinki - Reclaw (etap przygotowawczy); budowy linii 220 kV od stacji Pomorzany do nacięcia linii Krajnik - Glinki wraz z rozbudową stacji 110 kN Pomorzany o rozdzielnię 220 kV; przebudowy odcinka linii napowietrznej 220 kV Morzyczyn - Police na linię kablową; rozbudowy stacji 220/110 kV Glinki; rozbudowy i modernizacji stacji 400/220 kV Krajnik; rozbudowy rozdzielni 400 kV w stacji 400/110 kV Ostrów wraz z instalacją urządzeń do kompensacji mocy biernej; budowy linii 400 kV Plewiska - Piła Krzewina (procedury planistyczne); przebudowa linii 220 kV Krajnik - Glinki; modernizacji stacji 220/110 kV Żukowice; rozbudowę stacji 220/110 kV Piła Krzewina o rozdzielnię 400 kV - ETAP I; rozbudowę stacji 400/110 kV Baczyna dla wprowadzenia linii 400 kV Baczyna - Plewiska; uruchomienie drugiego toru 400 kV linii Kromolice - Plewiska wraz z utworzeniem gwiazdy 220 kV relacji Plewiska - Konin z odczepem do Poznań Południe.

We wrześniu 2016 r. Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, jako lider projektu, wystosował pismo do PSE S.A. odnośnie wskazania projektów realizowanych przez PSE S.A. na obszarze Polski Zachodniej, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w karcie projektu ponadregionalnego pn. Sieci energetyczne Polski Zachodniej. Po otrzymaniu odpowiedzi od PSE S.A. karta została poddana aktualizacji.

W odpowiedzi uzyskano informację o aktualnie podejmowanych działaniach oraz zapewnienie, że do końca 2016 roku prowadzona będzie aktualizacja Listy Projektów Strategicznych dla infrastruktury energetycznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowiska 2014-2020.

Cel szczegółowy III: Wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego makroregionu

✓ Projekt ponadregionalny „Współpraca ośrodków akademickich i przedsiębiorców Polski Zachodniej w celu komercjalizacji wiedzy”

- przygotowanie, skonsultowanie i opracowanie zunifikowanego badania współpracy jednostek B+R oraz uczelni wyższych w ramach województw Polski Zachodniej,
- do maja 2016 r. - badanie ankietowe na terenie województw Polski Zachodniej, na podstawie którego opracowano „mapę współpracy jednostek naukowych i B+R”, pokazującą jakie jednostki dotychczas współpracowały ze sobą,
- próba zunifikowania potencjalnych obszarów do dalszej współpracy oraz ich zestawienia (obszary mają być podstawą do wyboru tematyki cyklicznych spotkań kooperacyjnych, w które zaangażowane będą ośrodki naukowe i przedsiębiorcy z Polski Zachodniej),
- analiza wyników konkursu w ramach Regionalnych Agend Naukowo-Badawczych POIR 2014-2020 w zakresie projektów badawczo-rozwojowych konsorcjów naukowo-przemysłowych: małe zainteresowanie jednostek Polski Zachodniej wspólnymi projektami ponadregionalnymi.

✓ Projekt ponadregionalny „Ponadregionalne specjalistyczne centra usług medycznych”

W ramach realizacji projektu dla województwa wielkopolskiego należy wskazać działalność Parlamentarnego Zespołu ds. Zintegrowanego Wielodyscyplinarnego Systemu Profilaktyki, Diagnostyki i Leczenia Chorób Nowotworowych w Polsce Zachodniej "INPRONKO":

- w lutym 2016 r. zaprezentowano podstawowe założenia i cele projektu INPRONKO,
- w październiku 2016 r. złożono wniosek w sprawie aktualizacji Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej i wpisanie na listę projektów projektu INPRONKO.

W województwie lubuskim projekt „Ponadregionalne specjalistyczne centra usług medycznych” obejmuje budowę Ośrodka Radioterapii w Gorzowie Wlkp. (docelowo jako części Gorzowskiego Centrum Onkologii) oraz rozbudowę Lubuskiego Ośrodka Onkologii w Zielonej Górze.

21 grudnia 2016 r. podpisano umowę o dofinansowanie projektu budowy Ośrodka Radioterapii w Gorzowie Wlkp. z Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020. Najważniejsze dokumenty przygotowane w związku z realizacją projektu (na dzień 31.12.2016 r.):

- projekt budowlany,
- pozwolenie na budowę,
- pozytywna opinia Wojewody Lubuskiego o celowości inwestycji,
- SIWZ i ogłoszenie przetargu na wyłonienie wykonawcy robót.

W ramach realizacji projektu „Rozwój Zakładu Radioterapii w Wojewódzkim Szpitalu Klinicznym im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze sp. z o.o.” 28 września 2016 r. podpisano umowę z Ministerstwem Zdrowia na dofinansowanie zakupu przyspieszacza liniowego (akceleratora) z Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych w ramach zadania „Doposażenie Zakładów Radioterapii w Polsce”, a 6 grudnia 2016 r. zawarta została umowa na dostawę, instalację i uruchomienie wysokoenergetycznego przyspieszacza liniowego wraz z dostosowaniem pomieszczeń.

2. Inicjatywy związane z wdrażaniem *Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020*

- ✓ **Apel marszałków Polski Zachodniej w sprawie opracowania dokumentu planistycznego dla wykorzystania potencjału transportowego ODW z uwzględnieniem IV klasy żeglowności**

Apel został przyjęty podczas spotkania związanego z inicjatywą „Partnerstwo-Odra” we Wrocławiu. Jednym z postulatów marszałków było przywrócenie i rozwój transportu wodnego na ODW z wykorzystaniem śródlądowych portów rzecznych. Dokument przekazano stronie rządowej. W odpowiedzi Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej poinformował, że aktualna polityka transportowa państwa określona w Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku) przewiduje liczne działania inwestycyjne na drogach wodnych, m.in. podjęcie decyzji w sprawie budowy połączenia wodnego śródlądowego Dunaj - Odra - Łaba spełniającego wymogi co najmniej IV klasy żeglowności. Minister poinformował jednocześnie, że w uzupełnieniu dokumentu resort opracowuje Program rozwoju polskich śródlądowych dróg wodnych, który będzie wskazywał drogi wodne istotne ze względów transportowych oraz parametry ich przebudowy. Ponadto ministerstwo rozpoczęło działania zmierzające do przystąpienia do Europejskiego Porozumienia o Głównych Śródlądowych Drogach Wodnych o Znaczeniu Międzynarodowym oraz zadeklarowało podjęcie działań zmierzających do uzyskania co najmniej IV klasy żeglowności na Odrzańskiej Drodze Wodnej, aby możliwa była żegluga towarowa na całej jej długości.

- ✓ **Studium efektywności modernizacji Odrzańskiej Drogi Wodnej do IV klasy żeglowności**

W gronie województw Polski Zachodniej wypracowano propozycję programu badań odrzańskich pod roboczym tytułem Studium efektywności modernizacji Odrzańskiej Drogi Wodnej do IV klasy żeglowności.

Wiodącą rolę w przygotowaniu dokumentu odegrał Instytut Rozwoju Terytorialnego we Wrocławiu we współpracy z Pełnomocnikiem Zarządu Województwa Dolnośląskiego ds. rzeki Odry i Województwem Zachodniopomorskim. Opracowanie wyszło naprzeciw planom rządowym, zrealizowanym poprzez przyjęcie uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 czerwca 2016 r. dokumentu pn. „Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2030”.

- ✓ **Powołanie Marszałka Województwa Dolnośląskiego na członka Komitetu Sterującego do spraw Inwestycji na Śródlądowych Drogach Wodnych przy Ministrze Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.**
- ✓ **Aktywność Pełnomocnika Zarządu Województwa Dolnośląskiego ds. rzeki Odry jako członka Grupy Roboczej przy Komitecie Sterującym do spraw Inwestycji na Śródlądowych Drogach Wodnych (oraz innych podmiotach doradczych):**

Wsparcie działań Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w przygotowaniu inwestycji na drogach wodnych oraz opiniowanie dokumentów, w tym planów i koncepcji rozwojowych (m.in. projektu ustawy o Funduszu Żeglugi Śródlądowej, aktualizacji raportu o stanie infrastruktury korytarza Bałtyk - Adriatyk).

- ✓ **Wspólne posiedzenie komisji Sejmików Województw Polski Zachodniej i Śląskiego na temat planów rozwojowych oraz potencjału gospodarczego Odry**

Posiedzenie z udziałem ekspertów, w tym z Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, odbyło się w Szczecinie. Podczas posiedzenia dyskutowano o roli Komitetu Sterującego do spraw Inwestycji

na Śródlądowych Drogach Wodnych w kontekście „Założeń do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2030”. Omówiono też tematy: podaż i popyt oraz konkurencyjność kosztowo – czasowa przewozów transportem wodnym śródlądowym, mosty kolejowe i drogowe Odrzańskiej Drogi Wodnej oraz wpływ modernizacji Odrzańskiej Drogi Wodnej na rozwój turystyki.

✓ **Spotkanie Zespołu roboczego ds. Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020**

Spotkanie odbyło się w Kołobrzegu przy okazji posiedzenia Zespołu Ekspertckiego ds. Europejskiej i Krajowej Polityki Strukturalnej. Województwo Lubuskie przedstawiło pozostałym Członkom Zespołu ds. SRPZ 2020 założenia planowanej debaty Marszałków Polski Zachodniej.

✓ **Debata marszałków województw Polski Zachodniej i członków Zespołu roboczego ds. SRPZ 2020 zorganizowana w Zielonej Górze przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego i Dziennik „Rzeczpospolita”**

Spotkanie dotyczyło realizacji i przyszłości SRPZ 2020 w kontekście projektu rządowej „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” (SOR). W pierwszej części debaty jej uczestnicy omówili stan realizacji kluczowych projektów regionalnych wynikających ze SRPZ 2020, które są najistotniejsze dla ich województw. Marszałek Województwa Lubuskiego Elżbieta Anna Polak wymieniła Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy, którego elementem jest trasa ekspresowa S3, jako kluczowy dla regionu lubuskiego. Marszałek Województwa Dolnośląskiego Cezary Przybylski wśród najistotniejszych projektów Polski Zachodniej wymienił i omówił Odrzańską Drogę Wodną, zakładającą poprawę żeglowności na całej długości Odry. Członek Zarządu Województwa Opolskiego Szymon Ogłaza omówił projekt sieci energetycznych Polski Zachodniej, jako najistotniejszy z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, ale również bezpieczeństwa gospodarczego. Marcin Szymt Dyrektor Wydziału Zarządzania Strategicznego w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego mówił najwięcej o kolejowej "Nadodrzanca". Następnie uczestnicy debaty odnieśli się do zapisów projektu SOR i zgodnie podkreślili, że w SOR pominięto rolę samorządów wojewódzkich jako czynników rozwoju i nie dostrzeżono znaczącego potencjału Polski Zachodniej w rozwoju państwa.

✓ **Konferencja naukowa „Odra jako fundament zintegrowanej polityki rozwoju Aglomeracji Opolskiej”**

Konferencja zorganizowana przez Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska we współpracy z Urzędem Żeglugi Śródlądowej w Kędzierzynie-Koźlu, Miastem Opole, Brzeg oraz pod patronatem merytorycznym Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu oraz Uniwersytetu Opolskiego. Spotkanie dotyczyło gospodarczego oraz turystycznego wykorzystania zasobów wodnych Regionu Opolskiego. W programie m. in.: wykłady o stanie urządzeń hydrotechnicznych oraz planach inwestycyjnych na opolskim biegu rzeki Odry oraz o bioróżnorodności i systemach endemicznych nad Odrą, które mogą być atutami w tworzeniu planów rozwojowych, próba odpowiedzi na pytanie - jak na poziomie lokalnym zbudować atrakcyjną ofertę turystyczną.

✓ **Działalność Parlamentarnego Zespołu Przyjaciół Odry**

Działalność Parlamentarnego Zespołu Przyjaciół Odry wpisuje się zarówno w I cel tematyczny SRPZ w ramach kierunku interwencji dotyczącego modernizacji ODW i wzmocnienia współpracy transgranicznej w tym zakresie, jak i odnosi się do pierwszej karty projektowej „RZEKA ODRA”. W 2016 r. zespół zbierał się dwa razy (omawiane były dotychczasowe inwestycje na rzece Odrze oraz plany w tym zakresie na kolejne lata):

- posiedzenie Zespołu 10 lutego 2016 r. w temacie: Realizacja zadań inwestycyjnych na Odrze w perspektywie 2014-2020;
- posiedzenie Zespołu 27 kwietnia 2016 r. w temacie: Strategia Rozwoju Śródlądowych Dróg Wodnych w Polsce na lata 2014-2020 z perspektywą do 2030 roku.

✓ **Działalność Międzywojewódzkiego Zespołu Roboczego ds. MDW E70**

Zapisy SRPZ 2020 nie skupiają się wyłącznie na Odrze, ale na jej całym dorzeczu, dlatego inicjatywy i projekty realizowane w celu poprawy żeglowności na MDW E70 i na rzece Warcie oraz działalność ww. Zespołu w zakresie zwiększenia współpracy w całym dorzeczu Odry wpisują się w I. cel SRPZ 2020. Z Polski Zachodniej w pracach Zespołu biorą udział przedstawiciele województwa wielkopolskiego i lubuskiego.

W 2016 r. Zespół zrealizował następujące działania:

- Działania informacyjne (ulotka „Rewitalizacja planowanego polskiego odcinka Międzynarodowej drogi Wodnej E70”, artykuł w czasopiśmie „Gospodarka Wodna”, wykonanie wirtualnej mapy MDW E70).
 - Organizacja konferencji tematycznych oraz innych wydarzeń związanych z turystyką wodną i transportem śródlądowym (II Lubuski Sejmik Turystyczny w Zielonej Górze pn. „Lubuskie rzeki – możliwości i bariery”, spotkanie na przystani w Nakle nad Notecią z udziałem przedstawicieli samorządów i organizacji związanych z transportem śródlądowym w zakresie planów realizacji wspólnych projektów dot. planowanej drogi wodnej MDW E70 z rejsem statkiem po Noteci).
 - Realizacja kampanii społecznej i promocyjnej na rynkach krajowych i zagranicznych (udział w targach: BOATSHOW 2016 w Łodzi, WaterWays EXPO w Warszawie, Piknik nad Odrą w Szczecinie).
 - Spotkanie przedstawicieli województw – sygnatariuszy porozumienia ws. rewitalizacji MDW E70 z przedstawicielami MG MiŻŚ i KZGW w celu przedstawienia doczasowego dorobku w zakresie rewitalizacji i rozwoju MDW E70 oraz zaproponowania wsparcia samorządów działających w tym powyższym zakresie.
 - Ujęcie kwestii związanych z rozwojem MDW E70 w „Założeniach do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016-2020 z perspektywą do 2030 roku.
 - Uaktualnienie opracowanej w roku 2015 listy tzw. wąskich gardeł na MDW E70 i skierowanie jej w 2016 r. do MG MiŻŚ.
- ✓ **Realizacja projektu, którego celem było opracowanie i wydanie folderu promocyjnego.**

Kompendium wiedzy o szlakach wodnych oraz zabytkach, tradycjach i obiektach kulturowych położonych przy szlakach wodnych na terenach wiejskich województwa opolskiego. Ważny element folderu stanowi rzeka Odra.

➤ POLSKA CENTRALNA**1. Przedsięwzięcia podjęte w 2016 roku w ramach celów szczegółowych:****✓ Cel szczegółowy I. Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji**

- Współpraca Politechniki Łódzkiej w ramach UT3 z Politechniką Warszawską i Wojskową Akademią Techniczną w zakresie dydaktyki, prowadzonych badań i promowania interdyscyplinarnych studiów - biogospodarka.
- Kontynuacja współpracy Politechniki Łódzkiej z PKN Orlen S.A., DTS Sp. z o.o. Warszawa i Makani Sp. z o.o. Żłobnica, projekty badawcze Politechniki Łódzkiej w ramach Programu Biostrateg we współpracy z PKN Orlen, Krajową Spółką Cukrową S.A. Płock, Instytutem Chemii Przemysłowej z Warszawy, Instytutem Fizyki Jądrowej z Krakowa i Instytutem Biochemii i Biofizyki PAN z Krakowa, współpraca Politechniki Łódzkiej z TRICOMED Łódź, Bella Toruo i Wojskowym Instytutem Medycznym,
- Rozszerzenie działalności klastra ICT Polska Centralna o nowe podmioty, obecnie zrzesza on 26 członków, w tym największe i najbardziej innowacyjne przedsiębiorstwa branży IT, instytucje otoczenia biznesu oraz Politechnikę Łódzką. ICT Polska Centralna stawia na integrację branży informatycznej, rozwój rynku pracy w obszarze ICT, tworzenie warunków do wdrażania nowych technologii informacyjnych i informatycznych, a przede wszystkim rozwój kadr dla dynamicznie rozwijającego się w regionie sektora IT, ponadto kładzie nacisk na aktywne uczestnictwo w wydarzeniach o charakterze międzynarodowym i udział w stowarzyszeniach skupiających tego typu inicjatywy,
- Realizacja Projektu przez Uniwersytet Łódzki -Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim pt. Badania struktury elektronowej grafenu w dwuwymiarowych układach hybrydowych z dichalkogenkami metali przejściowych w skali nanometrowej,
- Wspólny projekt badawczy Uniwersytetu Łódzkiego, Komendy Głównej Policji, Wojskowego Instytutu Chemii i Radiometrii w Warszawie, Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii im. gen. K. Kaczkowskiego w Warszawie i Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie pt. Support for European Union action in the field of CBRN security managers educations (Wsparcie działań Unii Europejskiej w dziedzinie kształcenia zarządzających menedżerów ds. bezpieczeństwa w ramach Rządowego Centrum Bezpieczeństwa) oraz projekt Development of CBRN training programme for police officers (Opracowanie programu szkolenia CBRN dla funkcjonariuszy policji) we współpracy Uniwersytetu Łódzkiego, Instytutu Chemii Przemysłowej im. prof. I. Mościckiego w Warszawie i Komendy Głównej Policji w Warszawie,
- Współpraca Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Warszawskiego w ramach projektu pt. Badania nuklidów z wykorzystaniem wiązek radioaktywnych w laboratorium CERN-ISOLDE,
- Województwo mazowieckie wraz z województwem łódzkim, miastem stołecznym Warszawa oraz miastem Łódź rozpoczęły starania w sprawie utworzenia konsorcjum na rzecz wspólnej organizacji oraz współfinansowania działalności Inkubatora Przedsiębiorczości Europejskiej Agencji Kosmicznej, w wyniku czego podpisany został list intencyjny między samorządami, a także podpisany został list intencyjny z jednostkami naukowymi z obu województw.

✓ Cel szczegółowy II. Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom

- Otwarcie w Centrum Nauki i Techniki EC1 w Łodzi najnowocześniejszego w Polsce i Europie Środkowej Planetarium, gdzie odbywają się tematyczne pokazy dotyczące naukowych zagadnień, ale również wydarzenia artystyczno-muzyczne. Tematyka prezentacji dotyczy rozwoju astronautyki, historii, teraźniejszości i przyszłości, eksploracji kosmosu, rozwoju cywilizacji i wynalazków, które zmieniły jej dzieje. Planetarium EC1 zostało nagrodzone certyfikatem Polskiej Organizacji Turystycznej i uznane jednym z najlepszych Produktów Turystycznych 2016 r.
- Organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa - projekt edukacyjno-kulturalny we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa w Warszawie, Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi i Łódzkim Domem Kultury,

- Organizacja w Kinie Iluzjon w Warszawie 14 edycji festiwalu filmów Łodzią po Wiśle, prezentacja filmów fabularnych, dokumentalnych, etiud operatorskich i filmów animowanych, w tym prezentacja premier i prac dyplomowych studentów Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, realizacja VI edycji festiwalu komunikacji interaktywnej – FILMTERACTIVE, z udziałem przedstawicieli takich marek konsumenckich i komunikacyjnych jak Orange, The Walt Disney Company, Vice, Twitter, współpraca PWSFTviT z Polskim Instytutem Szkoły Filmowej w zorganizowaniu Międzynarodowego Festiwalu Szkół Filmowych i Telewizyjnych – Mediaschool,
- VI edycja Festiwalu Kinetycznej Sztuki Światła Light Movie Festival. Zorganizowanie pokazów wielkoformatowych w technologii mapping 2D/3D na fasadach eklektycznych łódzkich budynków, artystyczne iluminacje kamienic położonych wzdłuż głównych ulic, audiowizualne spektakle w pofabrycznych obszarach oraz niezliczone instalacje przestrzenne. LMF przyciąga do Łodzi setki tysięcy gości z kraju i zagranicy, konsekwentnie budując rangę najlepszego festiwalu światła w Polsce,
- W Warszawie uruchomione zostało Centrum Kreatywności Targowa, pierwsza z miejskich inwestycji dedykowanych sektorowi kreatywnemu, a jednocześnie punkt wsparcia przedsiębiorczości, integrujący warszawskie inicjatywy ukierunkowane na jej rozwój. CK Targowa pełni rolę inkubatora przedsiębiorczości dla start-upów sektora kreatywnego i byd dla nich zapleczem technicznym oraz instytucjonalnym.

✓ **Cel szczegółowy III. Innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna**

- Projekty w dziedziny zdrowia dzieci realizowane przez Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi we współpracy z Pomnikiem Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie, Instytutem Matki i Dziecka, Instytutem Sportu w Warszawie i Instytutem Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie,
- Współpraca Politechniki Łódzkiej z parterami komercyjnymi z województwa łódzkiego i mazowieckiego i wykorzystanie infrastruktury MITR w kosmetyce, medycynie i farmacji,
- Projekty z obszaru zdrowego starzenia i profilaktyki z udziałem Instytutu Medycyny Pracy, Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, Ericpol Łódź i partnerów polskich w ramach Inicjatywy EIT Health,
- Współpraca Uniwersytetów Medycznych Łodzi i Warszawy przy realizacji projektu: Opracowanie innowacyjnej metody leczenia Epidermolysis Bullosa oraz ran przewlekłych innego pochodzenia za pomocą opatrunku biologicznego z materiału ludzkiego,
- We wrześniu Centrum Nauk Biologiczno-Chemicznych Uniwersytetu Warszawskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego oraz Brytyjsko-Polska Izba Handlowa wspólnie zorganizowali seminarium skierowane do producentów kosmetyków, którzy chcą wejść na rynek brytyjski. Celem spotkania było wsparcie przedsiębiorców branży kosmetycznej w eksporcie produktów do Wielkiej Brytanii poprzez dostarczenie wiedzy o tym jak działać na rynku brytyjskim, jak nawiązywać współpracę z kontrahentami. Przedmiotem spotkania było również omówienie barier związanych ze zdobyciem potrzebnej certyfikacji produktów, kursami walut, logistyką, tłumaczeniem oraz zawieraniem kontraktów w dwóch różnych systemach prawnych.

✓ **Cel szczegółowy IV. Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej**

- Współpraca Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach w ramach Polskiej Platformy Technologicznej dla Innowacji w Sektorze Ogrodniczym z instytutami naukowymi, uczelniami, firmami produkującymi dla ogrodnictwa, przetwórcami, a także grupami producentów rolnych, koordynacja projektu międzynarodowego „Integrowana ochrona roślin w Europie”, współpraca w ramach projektu krajowego „Przetwarzanie biomasy odpadowej w skojarzonych procesach biologiczno-chemicznych” z Instytutem Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego w Warszawie, Krajową Spółką Cukrową S.A., projekt „Opracowanie modelu ograniczenia strat żywności produkowanej metodami naturalnymi” z udziałem Polskiej Izby Technologii i Wyrobów Naturalnych z Warszawy, współpraca z Grupą INCO z Warszawy w projekcie „Technologia granulacji ciśnieniowej z wykorzystaniem mikroorganizmów i związków humusowych”, oraz firmą Kozielski Sp. z o.o. z Warszawy w projekcie pt. „Opracowanie innowacyjnej metody produkcji nawozów na bazie mocznika i triazonu. TRIAZON”, ciągła współpraca w zakresie sieci AgEngPol ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego z Warszawy,

- Organizacja cyklicznych wydarzeń: Międzynarodowe Targi Żywności Ekologicznej i Naturalnej NATURA FOOD i kreowanie marki ŁÓDZKIE poprzez promocję tradycyjnych smaków regionu, a także Międzynarodowych Targów Ferma Bydła i Ferma Świo i Drobiu, prezentujących najnowsze osiągnięcia w chowie i hodowli zwierząt,
- Realizacja projektu przez Politechnikę Łódzką pt. Innowacyjna instalacja produkująca wodór i metan metodą mikrobiologiczną z odpadów i produktów ubocznych przemysłu cukrowniczego wraz z zastosowaniami otrzymany gazów i zapewnieniem samowystarczalności energetycznej oczyszczalni ścieków w cukrowni, przy udziale Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie i Instytutu Chemii Przemysłowej im. prof. I. Mościckiego w Warszawie,
- Współpraca Uniwersytetu Łódzkiego i Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie przy realizacji projektu badawczego pt. Identyfikacja funkcji biologicznej oraz mechanizmów działania unikalnych dolicholi w komórkach grzybów strzępkowych,
- Województwo łódzkie z województwem mazowieckim zorganizowali spotkania platformy współpracy „Bioregiony Centralnej i Wschodniej Europy” mające na celu m.in. omówienie i tematyki możliwych do realizacji projektów partnerskich między regionami,
- W ramach działań podejmowanych przez Uniwersytet Warszawski w Warszawie powstało centrum kolokacji Wspólnoty Wiedzy i Innowacji w obszarze żywności. Konsorcjum FoodConnects, w którego skład wchodzi Uniwersytet Warszawski, wygrało konkurs Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii na utworzenie wspólnoty wiedzy i innowacji. Uniwersytet Warszawski będzie wspierał Wspólnotę Wiedzy i Innowacji w obszarze żywności poprzez, m.in.: prowadzenie badań konsumentów, edukację menedżerską oraz wsparcie przedsiębiorczości. Celem wspólnoty jest zmiana sposobów produkcji, dystrybucji oraz konsumpcji żywności, która będzie opierała się przede wszystkim na potrzebach i preferencjach konsumentów. W ciągu siedmiu lat partnerzy zainwestują łącznie w to przedsięwzięcie 1 200 milionów euro, a Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT) –przekaze 400 mln euro dofinansowania.

✓ **Cel szczegółowy V. Multimodalny węzeł o znaczeniu międzynarodowym**

- Otwarcie multimodalnego podziemnego dworca Łódź Fabryczna, inwestycji łączącej kolej, komunikację autobusową, miejską i ruch samochodowy. Przez nowy dworzec kursować będzie średnio 128 pociągów, w tym 36 PKP, 36 ŁKA, i 56 Przewozów Regionalnych. Planowane jest do 2021 roku połączenie dworca tunelem średnicowym z Łodzią Kaliską i Łodzią Żabieńcem,
- Otwarcie Autostrady A1 Stryków-Tuszyn, która spełniając charakter wschodniej obwodnicy Łodzi przeniosła tranzyt na kierunku półn-półd kraju poza granice stolicy województwa łódzkiego,
- Organizacja przedsięwzięcia Targi Logistyki Magazynowej INTRALOMAG. Wydarzenie było dedykowane branży wewnętrznej logistyki magazynowej, transportowi i inwestycjom w centra logistyczne. W ramach targów odbyło się II Forum Inwestorów i Eksporterów „W centrum Polski, w centrum Europy”, którego tematem wiodącym była logistyka i jej wpływ na internacjonalizację przedsiębiorstw, odbyły się liczne panele dyskusyjne dotyczące m.in. bezpieczeństwa w magazynie ,innowacyjnych rozwiązań w automatyce, a także oszczędności energetycznej w logistyce.

2. Inicjatywy związane z wdrażaniem Strategii Rozwoju Polski Centralnej

✓ **Spotkanie Grupy Sterującej Makroregionu Polski Centralnej**

Spotkanie odbyło się w dniu 14 kwietnia i dotyczyło współpracy województwa mazowieckiego z województwem łódzkim, w tym realizacji Strategii Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030. Spotkanie odbyło się w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego i uczestniczyli w nim: Wicemarszałek Województwa Mazowieckiego, doradca marszałka województwa łódzkiego ds. biogospodarki, przedstawiciele Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego, Biura Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, Politechniki Warszawskiej i Ministerstwa Rozwoju. Tematem spotkania było omówienie działań mających wpływ na realizację celów strategii oraz prezentacja projektu pilotażowego „smart cities” na obszarze miasta Płocka, tj. idei tworzenia inteligentnych systemów zarządzania miastami, we współpracy władz miasta i Politechniki Warszawskiej. W trakcie spotkania wskazano na możliwości współpracy województwa mazowieckiego i łódzkiego w zakresie biogospodarki, która stanowi sektor

integrujący często odległe od siebie dziedziny nauki i przemysłu, tj. biotechnologię, biologię systemów, biologię syntetyczną, chemię, ekologię, ekonomię oraz naukę o żywieniu. Przedstawiono również możliwości finansowania przedsięwzięć realizujących cele strategii ponadregionalnych oraz zakres współpracy Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych z Ministerstwem Rozwoju dotyczący monitoringu Strategii.

✓ Europejski Kongres Biogospodarki

Organizacja w dniach 6-7 października 2016 r. w Łodzi, w Centrum Nauki i Techniki EC1, Europejskiego Kongresu Biogospodarki, który był głównym elementem Tygodnia Biogospodarki BLOWEEK 2016. W trakcie kongresu odbyło się szereg spotkań, sympozjów, seminariów, warsztatów z udziałem gości z Polski i zagranicy. Została podpisana umowa o utworzeniu Forum Bioregionów Środkowej i Wschodniej Europy z udziałem regionów z Europy Centralnej i Wschodniej, które biogospodarkę traktują jako inteligentną specjalizację w swoich strategiach. Województwo łódzkie pełniło funkcję lidera Forum, a wśród gości biokongresu byli przedstawiciele organizacji FAO, UNESCO, German Bioeconomy Council, Nordic Council of Ministers, reprezentanci KE i przedstawiciele ministerstw krajowych. Na Kongresie Łódzką Deklarację Bioregionów podpisało osiem województw, w tym przedstawiciele: mazowieckiego, łódzkiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, małopolskiego i pomorskiego. Sygnatariusze deklarowali wymianę doświadczeń, tworzenie wspólnych projektów i rozwijanie różnych dziedzin biogospodarki przy sięganiu po fundusze z UE. Pierwszą wspólną inicjatywą było podpisanie porozumienia pomiędzy marszałkami polskich województw z Biobased-Industries Joint Undertaking, europejskim programem badawczym, dysponującym budżetem 3,7 mld euro. W ramach tygodnia biogospodarki, oprócz kongresu, odbyły się także IX Międzynarodowe Targi Żywności Ekologicznej i Naturalnej NATURA FOOD.

✓ IX Europejskie Forum Gospodarcze w Łodzi

Realizacja IX Europejskiego Forum Gospodarczego w Łodzi, którego organizatorem był Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego (listopad 2016 r.). Przedstawiciele świata biznesu, nauki, samorządów i polityki oraz goście zagraniczni z UE, Azji, USA rozmawiali, w ramach ponad dwudziestu paneli dyskusyjnych, o zmianach, które wpływają na rozwój przedsiębiorczości w wymiarze lokalnym, ale również globalnie, podkreślano rolę internacjonalizacji jako szansy na rozwój przedsiębiorczości. Odbyła się także konferencja poświęcona współpracy gospodarczej regionów państw Grupy Wyszehradzkiej, gdzie mówiono o wzrastającej roli samorządów w polityce zagranicznej państwa i współpracy samorządów na rzecz wyszehradzkiej czwórki.

✓ Łódzka Kolej Aglomeracyjna

Uruchomienie od marca 2016 roku przez samorządowego operatora - Łódzką Kolej Aglomeracyjną połączenia weekendowego do Warszawy, którego popularność wskazuje tendencję rosnącą. Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego jest w trakcie przygotowywania dokumentacji aplikacyjnej dla projektu „Utworzenie łódzko-warszawskiej kolei aglomeracyjnej - zakup taboru kolejowego do obsługi Polski Centralnej”. Zakupione pociągi mają umożliwić wykorzystanie parametrów technicznych istniejącej zmodernizowanej i planowanej infrastruktury kolejowej oraz zapewnić możliwości sprawnego przemieszczania się mieszkańców województw łódzkiego i mazowieckiego. Rozszerzenie oferty przewozowej do stolicy planowane jest po 2021 roku.

✓ Klaster AGRIPORT CENTRUM

W dniu 20 czerwca 2016 r. zainicjowano prace Klastra AGRIPORT CENTRUM. Członkowie Klastra dostrzegając dynamiczny rozwój branży rolno-spożywczej postanowili zintegrować swoje działania dla podniesienia konkurencyjności branży. Głównym założeniem inicjatywy jest utworzenie wspólnego centrum handlowo-promocyjnego produktów rolno-spożywczych, zdolnego do wymiany na poziomie hurtowym. Podstawowym jego elementem będzie platforma informatyczna identyfikująca zasoby i wspierająca działania promocyjno-handlowe. Inicjatywa jest otwarta, terenem działania Klastra jest obszar całej Polski.

✓ Łódzki Dystrykt Zbrojeniowy

Utworzenie pod patronatem marszałka województwa łódzkiego w czerwcu 2016 r. „Łódzkiego Dystryktu Zbrojeniowego”. Firmy zainteresowane stworzeniem klastra spotkały się podczas Międzynarodowych Targów Wynalazczości „Concours Lepine” organizowanych we Francji, poświęconych transferowi technologii i wdrażaniu postępu technologicznego. Dystrykt jest rodzajem klastra, który tworzą start-upy, przedsiębiorcy, instytucje badawcze i Fundacja Inicjatyw Przedsiębiorczości. Celem stowarzyszenia jest realizacja wspólnych

działań zmierzających do rozwoju technologii i usług w obszarze branży zbrojeniowej i branż z nią współpracujących. Grupę inicjatywną Klastra tworzy dziesięciu partnerów, w tym Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy, Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych w Łodzi, przedsiębiorstwa z branży zbrojeniowej i branż z nią współpracujących: Zilch Space, Port Arthur Poland, Open-Rnd, Heimdall Combat Systems, Sof/Med. Center Łódź, Grupa Vidog, Firma Ottim Apps. W planach ŁDZ jest stworzenie w Łodzi nowoczesnego ośrodka badawczego dla wojska, a także uruchomienie programu dydaktycznego medycyny pola walki w oparciu o współpracę z Wydziałem Wojskowo-Lekarskim Uniwersytetu Medycznego oraz projektowanie sprzętu dla medyków pola walki. Dystrykt ma charakter otwarty, co oznacza że mogą do niego przystąpić nowi członkowie.

✓ **Pierwsze w kraju centrum referencyjne Europejskiego Partnerstwa na rzecz Aktywnego i Zdrowego Starzenia (EIP AHA)**

Jest to inicjatywa polegająca na współpracy Komisji Europejskiej z krajami, regionami, władzami lokalnymi, pracownikami opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz organizacjami pozarządowymi reprezentującymi osoby starsze. Ich partnerstwo ma na celu poprawę stanu zdrowia i jakości życia osób starszych oraz zwiększenie udziału seniorów w życiu społecznym. Przyznanie Łódzkiemu Konsorcjum statusu centrum referencyjnego jest dowodem na wysoką ocenę prowadzonych dotychczas w Łodzi działań na rzecz osób starszych. Uniwersytet Medyczny od kilku lat zajmuje się zagadnieniami zdrowego starzenia, współpracuje z europejskimi partnerami w ramach europejskiej Wspólnoty Wiedzy i Innowacji EIT Health, dedykowanej badaniom na rzecz zdrowego starzenia. Działalność centrum ma dotyczyć wielu dziedzin – od badań naukowych poprzez usługi medyczne, farmację, rehabilitację, produkcję kosmetyków czy szeroko pojęte dbanie o kondycję psychiczną i fizyczną seniorów.

✓ **Środkowoeuropejskie Targi Biotechnologii i Biobiznesu – BioForum w Łodzi**

Środkowoeuropejskie Targi Biotechnologii i Biobiznesu – BioForum w Łodzi, to cykliczne największe wydarzenie biotechnologiczne w Europie Środkowej organizowane przez spółkę Bio-tech Consulting. BioForum 2016 było XV edycją jednego z największych międzynarodowych eventów life sciences (nauki o życiu). Impreza biotechnologiczna BioForum jest organizowana w ścisłej współpracy m.in. z CzechBio i Hungarian Biotech Association oraz Polish Biotech Association - organizacjami skupiającymi firmy biotechnologiczne w Czechach, na Węgrzech i w Polsce. Główną ideą jest współpraca z przedstawicielami nauki i biobiznesu w celu zwiększenia potencjału polskiej biogospodarki. Efektem tej współpracy jest wygenerowanie innowacyjnych start-upów, kumulujących wiedzę, doświadczenie naukowców oraz potencjał i energię najlepszych absolwentów polskich uczelni wyższych. Podczas wydarzenia miały miejsce panele wykładowe, workshopy-warsztaty, jobhunting-rozmowy rekrutacyjne z przedstawicielami wiodących firm biotechnologicznych i farmaceutycznych oraz elewatorspeech w zakresie medycyny spersonalizowanej, nanotechnologii, bioinformatyki, farmacji, biotechnologii i biologii molekularnej, dający zespołom naukowym możliwości przedstawienia doświadczeń i najważniejszych elementów związanych z zakresem ich działalności.

✓ **Warsztaty międzyregionalne Inteligentna specjalizacja**

W dniach 17-18 marca województwo mazowieckie zorganizowało warsztaty międzyregionalne w udziale województwa łódzkiego „Inteligentna specjalizacja. Stan realizacji działań dla spełnienia warunku ex-ante dla Celu tematycznego 1 EFSI”. Spotkanie miało na celu omówienie bieżących zagadnień dotyczących wdrażania strategii innowacji inteligentnej specjalizacji, przedyskutowano także możliwości współpracy międzyregionalnej w zakresie wspierania projektów innowacyjnych we wspólnych obszarach inteligentnej specjalizacji. Druga część warsztatów poświęcona była realizacji regionalnych programów operacyjnych w zakresie wspierania projektów badawczo-rozwojowych i innowacyjnych. Jednym z elementów było również utworzenie wspólnych baz ekspertów oceniających projekty B+R+I.

✓ **Udział w warsztatach i panelu dyskusyjnym „Inteligentne specjalizacje w Polsce – przemiany gospodarcze z wykorzystaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania”**

Przedstawiciele województwa mazowieckiego i łódzkiego wraz z przedstawicielami firm działającymi na terenie dwóch województw wzięli udział w listopadzie 2016 r. w warsztatach i panelu dyskusyjnym „Inteligentne specjalizacje w Polsce – przemiany gospodarcze z wykorzystaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania”, podczas którego zostały przedstawione „case study” PPO z obu województw. W warsztatach udział wzięli

również m.in. reprezentanci Komisji Europejskiej, Platformy Inteligentnych Specjalizacji KE, Banku Światowego, Ministerstwa Rozwoju. Warsztaty miały na celu wymianę doświadczeń w zakresie funkcjonujących modeli określania priorytetów polityki innowacyjnej w procesie oddolnym, angażującym przedsiębiorców i przedstawicieli społeczeństwa, a także przedyskutowanie dobrych praktyk, mogących stanowić dobrą praktykę dla współpracy między administracją publiczną i interesariuszami.

✓ **Forum Rozwoju Mazowsza**

Najważniejszym wydarzeniem o charakterze konferencyjnym dotyczącym rozwoju regionu była kolejna edycja Forum Rozwoju Mazowsza poświęcone m.in. promocji funduszy unijnych, wymianie doświadczeń i dyskusjom o tym, jak wzmocnić innowacyjność i przedsiębiorczość regionu. Na trzech scenach odbyło się ponad 60 debat, prelekcji oraz warsztatów zorganizowanych w trzech obszarach – Smart City, Smart Business i Smart People. Oprócz debat i warsztatów, odbyły się sesje networkingowe inspirowane do poszukiwania nowych rozwiązań i nawiązywania współpracy na rzecz realizacji wspólnych inicjatyw. Swoimi doświadczeniami podzieliło się ponad 100 ekspertów reprezentujących samorządy, administrację rządową, biznes, sektor naukowy, czy organizacje pozarządowe.

✓ **Międzynarodowe Targi Przemysłowe WARSAW INDUSTRY WEEK 2016**

W dniach 7-9 listopada w Międzynarodowym Centrum Targowo-Kongresowym – PTAK Warsaw EXPO odbyła się premierowa edycja Międzynarodowych Targów Przemysłowych WARSAW INDUSTRY WEEK 2016. W czasie imprezy zaprezentowały się wszystkie gałęzie branży przemysłowej: maszyny i narzędzia do obróbki metalu, drewna, przetwórstwa tworzyw sztucznych, automatyzacja i robotyzacja procesów przemysłowych oraz oprogramowanie, metrologia przemysłowa, badania i rozwój, BHP. Podczas Targów miały miejsce liczne dyskusje o najnowszych nurtach, trendach i technologiach w produkcji. Słuchacze mieli szansę poszerzyć swoją wiedzę, poznać nowoczesne techniki i korzyści płynące z wdrożenia nowoczesnych rozwiązań związanych z Przemysłem 4.0.

✓ **Szkolenie dla przedsiębiorców pt. Jak rozmawiać z naukowcami?**

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie oraz Narodowe Centrum Badań Jądrowych Park Naukowo-Technologiczny „Świerk” zorganizowały szkolenie dla przedsiębiorców pt. *Jak rozmawiać z naukowcami?*, które miało na celu wyposażenie przedsiębiorców w wiedzę dotyczącą możliwości współpracy z jednostkami naukowymi i powiązanych z nią kwestii, w tym dotyczących własności intelektualnej.

✓ **Seminarium RIS szansą dla nauki**

Tematyka współpracy międzyregionalnej oraz tworzenie partnerstw międzyregionalnych w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej były przedmiotem seminarium organizowanego przez województwo mazowieckie pt. *RIS szansą dla nauki*. Seminarium dedykowane jednostkom naukowym wskazywało możliwości i warunki finansowania projektów badawczo-rozwojowych i infrastruktury, z uwzględnieniem projektów partnerskich.

✓ **Mazowiecki Park Naukowo-Technologiczny - Park Spółdzielczy w Płońsku**

W ramach województwa mazowieckiego powołany został *Mazowiecki Park Naukowo-Technologiczny - Park Spółdzielczy w Płońsku*, inicjatywa mająca na celu przede wszystkim wsparcie sektora rolno-spożywczego. Park współpracuje z przedsiębiorcami, naukowcami i instytucjami publicznymi w celu osiągnięcia wspólnych celów i realizacji wspólnych projektów. Park koncentruje się również na rozwoju biotechnologii, odnawialnych źródeł energii, innowacjach w rolnictwie, a także do wzmocnienia klastrów. Działalność Parku służy kompleksowemu wsparciu powiązania nauki z praktyką poprzez wspieranie transferu wiedzy między tymi obszarami, inicjowaniu partnerskiej współpracy między podmiotami w kraju i za jego granicami, wspierania inicjatyw klastrowych oraz grup operacyjnych.

IV. Projekty ponadregionalne realizujące cele strategii ponadregionalnych

Zgodnie z „Wytocznymi w zakresie sprawozdawczości na lata 2014-2020”²⁹ instytucje zarządzające (IZ) przekazują dane o projektach ponadregionalnych w programie operacyjnym w „Informacji kwartalnej z realizacji programu operacyjnego” po czwartym kwartale³⁰. Dane są przygotowywane zgodnie ze wzorem tabeli 18 „Projekty ponadregionalne realizujące cele strategii ponadregionalnych”. Jest ona przygotowywana na podstawie danych z systemu SL2014 oraz informacji pozyskiwanych przez IZ lub instytucje pośredniczące (IP) w procesie bieżącej współpracy z beneficjentem, z monitoringu lub ewaluacji. W tabeli 18 ujmowane są informacje o projektach ponadregionalnych realizujących strategię ponadregionalną, finansowane w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych, które posiadają podpisaną umowę o dofinansowanie.

Podczas wprowadzania do SL2014 wniosków lub umów o dofinansowanie projektu w celu identyfikacji projektu ponadregionalnego należy kierować się następującymi kryteriami:

⇒ **Ponadregionalne partnerstwo:**

- ✓ projekt jest realizowany w partnerstwie, w rozumieniu art. 33 ustawy wdrożeniowej³¹, tj. partnerstwie utworzonym w celu realizacji projektu przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt (...), na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie,
- ✓ partnerzy projektu pochodzą z co najmniej dwóch różnych województw objętych tą samą strategią.

⇒ **Ponadregionalny zasięg terytorialny:**

- ✓ w ramach krajowego programu operacyjnego, miejsce realizacji projektu obejmuje co najmniej dwa województwa, objęte jedną strategią ponadregionalną w regionalnych programach operacyjnych województw objętych strategiami, projekt jest realizowany (lub częściowo realizowany) na terenie innego województwa objętego tą samą strategią ponadregionalną na podstawie art. 70 ust 2 „rozporządzenia ogólnego” (zob. przypis nr 2).

⇒ **Ponadregionalna komplementarność:**

- ✓ wnioskodawcy projektów planowanych do realizacji wskażą w dokumentacji aplikacyjnej uzupełniające się lub wspólne elementy, tzn. projekty komplementarne razem stanowić mają element większego przedsięwzięcia realizującego cele strategii ponadregionalnej, natomiast realizacja wyłącznie jednego projektu w tym zakresie nie posiada waloru ponadregionalności oraz
- ✓ każdy z nich jest realizowany w innym województwie, przy czym oba województwa są objęte jedną strategią ponadregionalną³².

²⁹ Dokument obowiązujący od 8 maja 2015 r, dostępny na stronie: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/wytoczne-w-zakresie-sprawozdawczosci-na-lata-2014-2020/>

³⁰ Zob. w Wytocznym „Tabela 1. Zakres przedmiotowy informacji kwartalnej”

³¹ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. poz. 1146 z późn. zm.)

³² Mamy do czynienia ze „świadomą” i „zamierzoną” komplementarnością kiedy beneficjenci wiedzą o istnieniu obu projektów i mają świadomość, że projekt z innego województwa stanowi uzupełnienie ich projektu. Taka informacja powinna być zawarta we wniosku o dofinansowanie. Przez tak zdefiniowaną ponadregionalną komplementarność, która dotyczy projektów składanych jednocześnie lub też w bliżej określonym terminie będziemy mieli do czynienia z „komplementarnością potencjalną”. Weryfikacja tego czy rzeczywiście istnieje komplementarność pomiędzy projektami, które zadeklarowały swoją komplementarność do projektu z innego województwa należy do Departamentu Programów Ponadregionalnych w MR.

⇒ Inne:

- ✓ w programie operacyjnym zostały przyjęte inne niż ww. definicje lub kryteria dla „ponadregionalności” lub/i zastosowano inne mechanizmy wsparcia projektów powiązanych ze strategiami ponadregionalnymi (np. konkurs na projekty komplementarne w Polsce Południowej, konkurs dedykowany beneficjentom z Polski Wschodniej, preferencje punktowe dla projektów w partnerstwie ponadregionalnym w Polsce Zachodniej lub projekty pozakonkursowe definiowane przez IZ regionalnych programów operacyjnych jako przedsięwzięcia wynikające ze strategii ponadregionalnych).

Należy jednak zwrócić uwagę, że kryteria te są różnie interpretowane przez poszczególne podmioty wskazujące realizowane przez siebie projekty jako inicjatywy o charakterze ponadregionalnym, w związku z czym zakresy projektów deklarowanych jako ponadregionalne dla poszczególnych strategii mogą się od siebie różnić.

✓ **Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 (2015 r.)**

Strategia Rozwoju Polski Centralnej jest najkrócej funkcjonującą strategią ponadregionalną. W 2016 r. zidentyfikowanych zostało 8 projektów o charakterze ponadregionalnym, finansowanych z POiŚ 2014-2020. Wśród nich trzy projekty obejmowały inwestycje w obszarze transportu drogowego i kolejowego. Pozostałe projekty dotyczyły inwestycji w obszarze sztuki i kultury i były realizowane na obszarze Łodzi. Jedynie dwa projekty wykazały ponadregionalny zasięg terytorialny (Modernizacja linii kolejowej Warszawa – Łódź, etap II, Lot A i Modernizacja linii kolejowej Warszawa – Łódź, etap II, Lot C).

Program operacyjny	Tytuł projektu
POiŚ 2014-2020	□ "Zakup instrumentarium do prowadzenia działalności kulturalnej przez Akademię Muzyczną w Łodzi"
	□ Budowa drogi ekspresowej S8, odc. w. Marki – w. Radzymin Płd.
	□ Magazyn studyjny dla Muzeum sztuki w Łodzi- budynek J
	□ Modernizacja linii kolejowej Warszawa – Łódź, etap II, Lot A - odcinek Warszawa Zachodnia - Miedniewice (Skierniewice), faza II
	□ Modernizacja linii kolejowej Warszawa – Łódź, etap II, Lot C – pozostałe roboty, FAZA II
	□ Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi
	□ Przebudowa i rozbudowa budynku Zespołu Szkół Muzycznych im. Stanisława Moniuszki w Łodzi
	□ Rewitalizacja infrastruktury Muzeum Sztuki w Łodzi - Gdańska 43

✓ **Strategia Rozwoju Polski Południowej do roku 2020 (2014 r.)**

W 2016 r. w makroregionie Polski Południowej zidentyfikowano 10 projektów o charakterze ponadregionalnym, które powiązane były z realizacją strategii ponadregionalnej. Trzy projekty zrealizowane zostały w ramach POIR 2014-2020, zaś siedem projektów uzyskało dofinansowanie z POiŚ 2014-2020. Zakres tematyczny projektów odnosił się do rozwoju sektora energetyki i budownictwa, rozwoju sieci transportowej, turystyki oraz wsparcia sektora sztuki i kultury.

Program operacyjny	Tytuł projektu
POIR 2014-2020	□ Ograniczenie strat przesyłowych w elektroenergetycznych liniach dystrybucyjnych 110 kV poprzez opracowanie innowacyjnych rozwiązań materiałowych i konstrukcyjnych oraz technologii produkcji niskostratnych przewodów napowietrznych.
	□ System elastycznych rur do transportu gazu ziemnego, węglowodorów ciekłych oraz innych płynów pod średnim i wysokim ciśnieniem do zastosowania w przemyśle naftowym i gazowniczym
	□ Technologia ścian fibrogruntobetonowych do realizacji szczelnych obudów wykopów

POIŚ 2014-2020	▫ Adaptacja budynku „Starego Teatru” na działalność Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu
	▫ Budowa autostrady A1, odc. Pyrzowice - Częstochowa
	▫ Budowa drogi ekspresowej S7, odc. Kraków w. Igołomska – w. Christo Botewa
	▫ Krzysztofony od nowa – Muzeum Kompletne: modernizacja i remont konserwatorski Pałacu Krzysztofony wraz z przystosowaniem jego funkcji do realizacji zadań
	▫ Narodowe Perły Klasztoru OO. Paulinów Jasna Góra w Częstochowie – ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego
	▫ Rewaloryzacja zabytkowej siedziby Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie na potrzeby nowoczesnego muzeum nauki i techniki
	▫ Wyposażenie Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w mistrzowskiej klasy instrumenty muzyczne, w celu wprowadzenia nowej, najwyższej jakości oferty kulturalnej

✓ Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 (2014 r.)

W 2016 r. w ramach strategii obejmującej makroregion Polski Zachodniej podjętych zostało 15 projektów. Wszystkie projekty uzyskały dofinansowanie w ramach POIŚ 2014-2020. Zdecydowana większość odnosiła się do modernizacji lub rozbudowy infrastruktury transportowej lub energetycznej. Wyróżnić można także projekty, które miały na celu wsparcie rozwoju turystyki oraz sektora sztuki i kultury.

Program operacyjny	Tytuł projektu
POIŚ 2014-2020	▫ „Modernizacja śluz odrzańskich na odcinku będącym w zarządzie RZGW Gliwice – przystosowanie do III klasy drogi wodnej” Faza II
	▫ Budowa drogi ekspresowej S3 Gorzów Wielkopolski - Nowa Sól, odc. Sulechów (w. Kruszyna) - Nowa Sól
	▫ Budowa drogi ekspresowej S3 Nowa Sól – Legnica, odc. Kaźmierzów – Legnica
	▫ Budowa drogi ekspresowej S3 Nowa Sól – Legnica, odc. w. Nowa Sól Płd. – w. Kaźmierzów (bez węzła)
	▫ Budowa drogi ekspresowej S5 odc. Korzeńsko – Wrocław (w. Widawa)
	▫ Budowa linii napowietrznej 110 kV Kromolice - Nagradowice - Swarzędz oraz Kromolice - Gądko wraz z budową RS 110 Garaszewo
	▫ Budowa obwodnic Ostrowa Wielkopolskiego i Jarocina w ciągu S11
	▫ Gazociąg Czeszów-Wierzchowice
	▫ Gazociąg Lwówek-Odolanów
	▫ Gazociąg Zdzeszowice-Wrocław
	▫ Modernizacja stacji 110/15 kV Piła Południe
	▫ Przebudowa i rozbudowa Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. W. Kilara w Pleszewie o salę koncertową z zapleczem
	▫ Przebudowa stacji 110/20 kV Żary
	▫ Renowacja zabytkowych obiektów sakralnej architektury drewnianej regionu Wielkopolski – etap II
	▫ Szlakiem zabytkowych kościołów obszaru Diecezji Kaliskiej – rewaloryzacja i konserwacja zabytków drewnianych celem ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wzrostu atrakcyjności regionu

✓ Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 (aktualizacja 2013 r.)

Najwięcej projektów o charakterze ponadregionalnym zrealizowanych zostało w ramach strategii makroregionu Polski Wschodniej. Zdecydowana większość z nich (82 z 99 projektów), współfinansowana była z dedykowanego krajowego Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. Ponadto Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej jest najbardziej dojrzałą i najdłużej funkcjonującą inicjatywą współpracy ponadregionalnej. Pozostałe projekty ponadregionalne zostały zrealizowane w ramach POIR 2014-2020 (1 projekt) oraz POIŚ 2014-2020 (16 projektów). Projekty o charakterze ponadregionalnym realizowane na obszarze makroregionu wschodniego dotyczyły głównie inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury,

zwłaszcza transportowej, oraz wsparcia przedsiębiorstw funkcjonujących na obszarze makroregionu poprzez działania takie jak poprawa ich konkurencyjności w oparciu o lepsze zarządzanie wzornictwem. Na szczególną uwagę zasługują trzy projekty dotyczące rozwoju platform startowych, wspierających innowacyjność i przedsiębiorczość na obszarze makroregionu.

Program operacyjny	Tytuł projektu
POIR 2014-2020	<ul style="list-style-type: none"> ▫ Wdrożenie nowej, innowacyjnej technologii produkcji końcówek i złączek w ERKO
	<ul style="list-style-type: none"> ▫ "Klasztor w sercu miasta" - renowacja Bazyliki Ojców Dominikanów w Lublinie ▫ „Budowa obwodnicy Ostródy w ciągu dk 16” ▫ Budowa drogi ekspresowej S19 Lublin – Rzeszów, odc. w. Lublin Stawinek– w. Lublin Węglin ▫ Budowa drogi ekspresowej S19 Lublin - Rzeszów, odc. W. Sokołów Młp. Północ - Stobierna oraz W. Świlcza - W. Rzeszów Południe ▫ Budowa drogi ekspresowej S51 Olsztyn - Olsztynek ▫ Budowa drogi ekspresowej S7 Gdańsk - Elbląg, odc. Koszwały - Elbląg ▫ Budowa drogi ekspresowej S7 Olsztynek – Płońsk, odc. Nidzica - Napierki ▫ Budowa drogi ekspresowej S7 Radom (Jedlińsk) - Jędrzejów, odc. obwodnica Radomia ▫ Budowa drogi ekspresowej S7, odc. Miłomłyn - Olsztynek ▫ Budowa drogi ekspresowej S7, odcinek Jędrzejów - granica województwa świętokrzyskiego/małopolskiego ▫ Budowa drogi ekspresowej S-8 Wyszaków - Białystok, odc. granica woj. mazowieckiego/podlaskiego - Zambrów ▫ Budowa drogi ekspresowej S-8 Wyszaków - Białystok, odc. Wyszaków – granica woj. mazowieckiego /podlaskiego ▫ Budowa drogi S7 Radom (Jedlińsk) – Jędrzejów, odc. Radom – Skarżysko- Kamienna ▫ Budowa drogi S7 Radom (Jedlińsk) – Jędrzejów, odc. w. Chęciny – Jędrzejów ▫ Gazociąg Hermanowice Strachocina ▫ Przebudowa drogi ekspresowej S-8 Wyszaków – Białystok, odc. Wiśniewo – Jeżewo
POIS 2014-2020	<ul style="list-style-type: none"> ▫ "Wzmocnienie konkurencyjności firmy dr Sapporo S.C. poprzez zarządzanie wzornictwem wykorzystujące potencjał wzorniczy przedsiębiorstwa" ▫ „Audyty i strategia wzornicza wsparciem w innowacyjnym rozwoju firmy Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Vikking KTS” sp. z o.o.” ▫ „Audyty wzorniczy oraz opracowanie strategii szansą przedsiębiorstwa AKPIL na podwyższenie konkurencyjności na rynku maszyn rolniczych” ▫ „Nowoczesne wzornictwo w firmie DAWO szansą na dynamiczny rozwój” ▫ „Nowoczesne wzornictwo w firmie RADEX szansą na innowacyjny rozwój” ▫ „Nowoczesne wzornictwo w firmie TEWES-BIS szansą na innowacyjny rozwój” ▫ „Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 598 na odcinku od skrzyżowania ul. Płoskiego z ul. Witosy/Bukowskiego do węzła Jaroty (S51)” ▫ „Rozbudowa DW 878 w Rzeszowie w ciągu ul. Sikorskiego prowadzącej do DK 94, na odcinku od skrzyżowania z ul. Malowniczą do granicy miasta” ▫ „Wsparcie dynamicznego rozwoju Firmy New Pattern Sp. z o.o.,S.K.A. poprzez audyt i strategię wzorniczą” ▫ „Wzrost konkurencyjności firmy PAG poprzez zarządzanie wzornictwem” ▫ Analiza, weryfikacja i dostosowanie do warunków rynkowych oferty Ekola w celu wdrożenia na rynek nowej linii produktów armatury łazienkowej. ▫ Audyt i strategia wzornicza innowacyjnym wsparciem rozwoju firmy Adriatica Mateusz Krupa
	POPW 2014-2020

- Audyt i strategia wzornicza innowacyjnym wsparciem rozwoju firmy BWP-Skórkiewicz Sp.j.
- Audyt i strategia wzornicza innowacyjnym wsparciem rozwoju firmy SANIT-PLAST
- Audyt i strategia wzornicza wsparciem dla innowacyjnego rozwoju firmy APP Service Piotr Penar
- Audyt i strategia wzornicza wsparciem w innowacyjnym rozwoju firmy WESTO
- Audyt i strategia wzornicza wsparciem w innowacyjnym rozwoju firmy Zakład Stolarski Wiaczesław Awruk
- Audyt wzorniczy motorem rozwoju innowacyjności
- Budowa DK51 w Olsztynie na odcinku od skrzyżowania ul. Towarowej z ul. Leonharda do węzła Wschód (S51)
- Budowa drogi wojewódzkiej Nr 747 na odcinku Radawiec - węzeł Konopnica (S -19)
- Budowa drogi wojewódzkiej nr AAA w Olsztynie na odcinku od ul. Pstrowskiego do węzła drogowego Pieczewo (S51).
- Budowa DW 669 w Białymstoku na odcinku od skrzyżowania al. Jana Pawła II z ul. Narodowych Sił Zbrojnych (DW 676/DW 669) do ul. Ciołkowskiego (DW 678)
- Budowa DW na odcinku od skrzyżowania ul. Podkarpackiej z ul. 9 Dywizji Piechoty w Rzeszowie (DK 19) do węzła Rzeszów - Południe (S 19)
- Budowa DW na odcinku od skrzyżowania ul. Podkarpackiej z ul. 9 Dywizji Piechoty w Rzeszowie (DK 19) do węzła Rzeszów-Południe
- Budowa i rozbudowa DW Nr 869 na odcinku od węzła S-19 Jasionka do węzła DK 9 w Rudnej Małej
- Budowa nowego przebiegu DW 764 w Kielcach na odcinku od skrzyżowania ul. Tarnowskiej z ul. Wapiennikową (DK 73) do Ronda Czwartaków
- Budowa nowego przebiegu DW 809 w Lublinie na odcinku od skrzyżowania ul. Bohaterów Monte Cassino z ul. Wojciechowską do węzła Sławin – wyprowadzenie ruchu w kierunku węzła Lublin Sławinek (S12/S17/S19)
- Budowanie przewagi konkurencyjnej opartej na wzornictwie w firmie Mazurskie Grzybki Sp. z o.o.
- Diagnoza firmy MASKET w formie audytu wzorniczego wraz z opracowaniem strategii wzorniczej firmy
- Kreowanie przewagi konkurencyjnej firmy Electrum sp. z o.o. w oparciu o strategię wzorniczą.
- Modyfikacje wzornicze elementem wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa Metal Process
- Nowe kanony designu w firmie Sam Sp. z o.o.
- Nowoczesne wzornictwo dźwignią rozwoju firmy RAPA.
- Nowoczesne wzornictwo wsparciem rozwoju Firmy GERMAR
- Opracowanie i wdrożenie strategii wzorniczej dla Przedsiębiorstwa Ortis Sp.j. Tomasz Janik, Wojciech Janik
- OPRACOWANIE STRATEGII WZORNICZEJ W SPÓŁCE DANPOL
- Platforma startowa "TechnoparkBiznesHub"
- Platforma startowa dla nowych pomysłów Hub of Talents
- Platforma Startowa: Connect
- Podniesienie innowacyjności firmy poprzez audyt wzorniczy
- Poprawa konkurencyjności firmy PIEKARNIA CUKIERNIA MAREK SZABELSKI dzięki strategicznemu wykorzystaniu designu
- Poprawa pozycji konkurencyjnej SICON Polska Sp. z o.o. poprzez wykorzystanie idei wzornictwa przemysłowego
- Poprawa wzornictwa przemysłowego w PPUH Bryk
- Prace na liniach kolejowych nr 68, 565 na odcinku Lublin – Stalowa Wola Rozwadów wraz z elektryfikacją
- Przebudowa DW 678 w Białymstoku na odcinku od skrzyżowania ul. Ciołkowskiego z ul. Mickiewicza do skrzyżowania ul. Ciołkowskiego z ul. Sulika (DK 65)

- Przebudowa skrzyżowania DK 19 (al. Solidarności i al. Gen. Wł. Sikorskiego) i DW 809 (ul. Gen. Ducha) w Lublinie - wyprowadzenie ruchu w kierunku węzła Lublin Czechów (S12/S17/S19)
- Przeprowadzenie audytu wzorniczego dla Firmy „Euroasfalt Sp. z o.o. oraz opracowanie Strategii wzorniczej.
- Przeprowadzenie audytu wzorniczego oraz opracowanie strategii wzorniczej pod kątem potrzeb wzorniczych.
- Przygotowanie do wdrożenia do produkcji nowej linii wzorniczej sprzętu sportowego.
- Rozbudowa DW 761 na odcinku: Piekoszków - węzeł Jaworznia (S7)
- Rozwój Fabryki Mebli Taranko poprzez wzornictwo
- Rozwój i wzrost konkurencyjności firmy BUMERA poprzez zarządzanie wzornictwem.
- Strategia wzornicza dla firmy MasterProfi
- Strategia wzornicza kluczem do wzrostu pozycji konkurencyjnej Medi-Sept sp. z o.o.
- Strategia wzornicza szansą na wdrożenie innowacji w Hajduk Group sp. z o.o.
- Wdrożenie procesów wzorniczych w ADB FURNITURE SP. Z O.O.
- Wdrożenie procesów wzorniczych w MEGA SP. Z O.O.
- Wykonanie audytu i opracowanie strategii wzorniczej dla przedsiębiorstwa i jego produktów.
- Wykorzystanie procesów wzorniczych w MEBELUX sp. z o.o.
- Wykorzystanie procesów wzorniczych w PPH KOSTRZEWA S.J. umożliwiających wdrożenie ecodesignu w produkowanych kotłach na biomasę.
- Wykorzystanie procesu projektowania wzorniczego drogą do zwiększenia potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa BIOMAXIMA S.A.
- Wykorzystanie procesu projektowania wzorniczego drogą do zwiększenia potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa EDBAK Sp. z o.o.
- Wykorzystanie procesu projektowania wzorniczego drogą do zwiększenia potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa ZPTS DARIUSZ SMOŁECKI
- Wzmocnienie konkurencyjności firmy BESTER poprzez wytyczenie kierunków rozwoju spółki w kontekście wzornictwa przemysłowego, na podstawie przeprowadzonego audytu wzorniczego.
- Wzmocnienie konkurencyjności P.P.H. AGAPLAST Sp. z o.o. poprzez pozyskanie usługi przeprowadzenia audytu wzorniczego i opracowania strategii wzorniczej
- Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstwa z wykorzystaniem procesów wzorniczych w firmie BARBARAS poprzez audyt i strategię wzorniczą
- Wzornictwo kluczem do rozwoju firmy "Majonezy" Spółdzielnia Pracy Produkcyjno-Handlowa w Kętrzynie
- Wzornictwo przemysłowe jako kierunek rozwoju firmy SOLO
- Wzornictwo przemysłowe kluczem do sukcesu Invest Sp. z o.o.
- Wzór doskonały umacnia konkurencyjność przedsiębiorstwa
- Wzór na konkurencyjność firmy DREWMMAR
- Wzrost konkurencyjności Decco S.A. poprzez zwiększenie potencjału w zakresie zarządzania wzornictwem
- Wzrost konkurencyjności firmy ERKADO poprzez zarządzanie wzornictwem.
- Wzrost konkurencyjności Firmy SPECMED Sp. z o. o. poprzez zwiększenie potencjału w zakresie zarządzania wzornictwem.
- Wzrost konkurencyjności firmy Villa Glass Studio Sp. z o.o. poprzez zwiększenie potencjału w zakresie zarządzania wzornictwem.
- Wzrost konkurencyjności Model-Art sp. z o.o. w wyniku wdrożenia strategii wzorniczej
- Wzrost konkurencyjności POL-MAK S.A. dzięki wykorzystaniu wzornictwa w działalności przedsiębiorstwa.
- Wzrost konkurencyjności poprzez opracowanie jednolitego wzornictwa produktów firmy Wikpol zapewniające ich jednoznaczną identyfikację na rynku
- Wzrost konkurencyjności produktów firmy Szkło Sp. z o.o. poprzez wzornictwo

-
- Wzrost konkurencyjności Spółki Inżynierów SIM Sp. z o.o. poprzez efektywne wykorzystanie wzornictwa w działalności firmy

 - Wzrost rozpoznawalności marki STUDIO 93 poprzez wykorzystanie procesu projektowania wzorniczego

 - Zwiększenie potencjału przedsiębiorstwa w zakresie umiejętnego zarządzania wzornictwem poprzez przeprowadzanie usługi indywidualnego audytu wzorniczego i na jego podstawie opracowanie strategii wzorniczej w firmie ITM Sp. z o. o.
-

V. Wskaźniki monitorowania realizacji celów strategii

➤ POLSKA WSCHODNIA

Monitorowanie Strategii Rozwoju Polski Wschodniej do roku 2020 odbywa się na podstawie obserwacji zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych, które zostały wskazane w dokumencie. Spośród 17 monitorowanych wskaźników dziewięć wykazało trend pozytywny, cztery trend negatywny, a dwa pozostały na niezmiennym poziomie. Ponadto dla dwóch wskaźników w czasie tworzenia dokumentu nie były jeszcze dostępne wartości za 2015 rok, a w dwóch innych przypadkach opublikowano dane zarówno za 2015 i 2016 rok. Należy zauważyć, że dwa z badanych wskaźników realizują już w 2015 roku cel zakładany na rok 2022.

✓ Wskaźnik realizacji celu głównego

Realizacja celu głównego strategii, czyli wzrostu wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej mierzony jest przy pomocy wartości dodanej brutto na 1 pracującego w relacji do Polski ogółem. Wskaźnik ten pokazuje wartość wszystkich wytworzonych dóbr i usług pomniejszoną o koszty ich wytworzenia i z zasady przyjmuje wartość tym wyższą im bardziej wydajna i innowacyjna jest dana gospodarka. Mimo tego, że dane w systemie STRATEG za rok 2015 nie były jeszcze dostępne w momencie tworzenia dokumentu należy zauważyć, że w okresie 2011 do 2014 współczynnik ten utrzymywał się cały czas na poziomie docelowym.

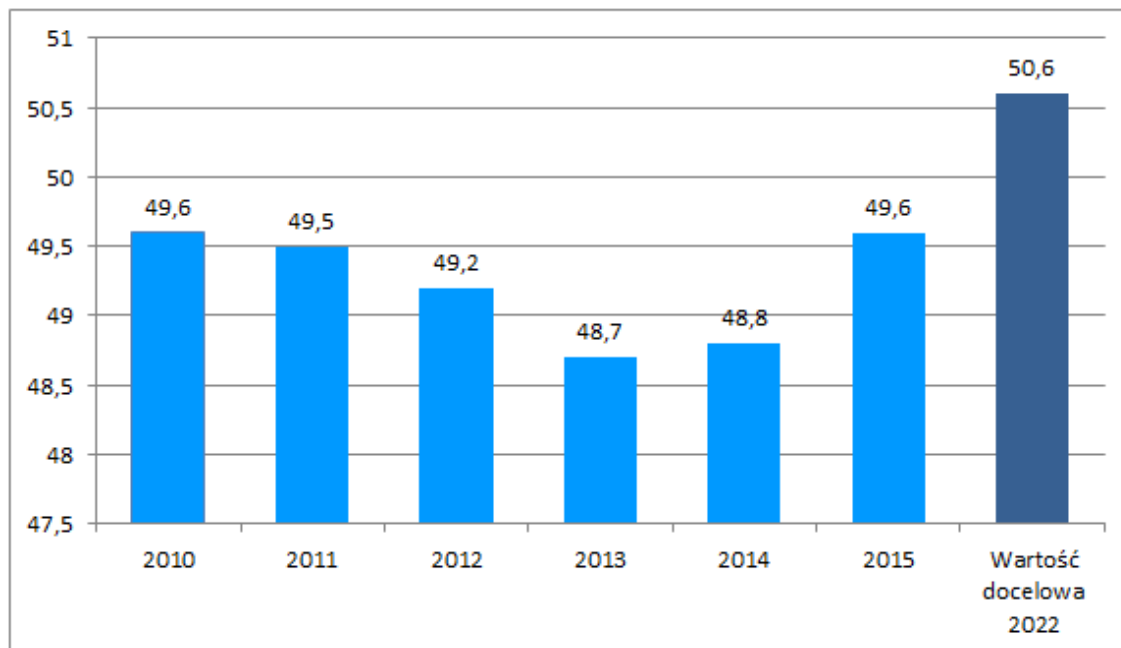
✓ Wskaźniki realizacji obszaru strategicznego innowacyjność

Dwa z czterech kryteriów badających obszar strategiczny innowacyjność wykazały w 2015 roku wzrost. Były to: Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w procentach oraz Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych z sekcji przetwórstwo przemysłowe. W przypadku pierwszego z nich zauważalny jest ciągły trend pozytywny od 2011 roku. W 2015 zmalał za to udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych z 18,1% w 2014 roku, (co było poziomem realizującym cel na 2022 rok) do 17,1% w 2015. W tym wypadku jednak również zauważyć należy, że wartość ta cały czas pozostaje blisko zakładanego celu. Na niezmiennym poziomie 0,6% pozostaje za to udział zatrudnionych w B+R w ludności aktywnej zawodowo.

✓ Wskaźniki realizacji obszaru strategicznego zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego

Dla celu strategicznego zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego tendencje wzrostu wykazały dwa z czterech badanych współczynników. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej wzrósł z 48,8% w 2014 roku do 49,6% w roku 2015. Od 2013 roku wykazuje on stały, stabilny wzrost. Jeżeli trend ten zostanie zachowany to zakładany na 2022 rok cel 50,6% powinien zostać zrealizowany przed czasem. Innym wykazującym pozytywne tendencje współczynnikiem monitorującym ten obszar strategiczny jest stopa bezrobocia długotrwałego wg BAEL, która w 2015 roku zmalała z 4,2% do 3,4%. Tutaj również od 2013 roku widoczna jest stała poprawa. Negatywne trendy widoczne były w przypadku wskaźników: Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata) i Średnia liczba nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności od 2014 r.

Wykres 3. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl), [dostęp: 20.06.2017]

✓ **Wskaźniki realizacji obszaru strategicznego infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna**

Obszar strategiczny infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna monitorowany jest przez 8 współczynników, co pokazuje jak różnorodne są podejmowane w celu jego realizacji działania. Spośród tych ośmiu cztery wskaźniki w 2015 roku przybliżyły się do realizacji celu a jeden przekroczył już poziom zakładany na rok 2022. W 2015 roku wzrosła długość dróg ekspresowych z 321 km do 333,8 km oraz długość dróg o twardej nawierzchni na 100 km² z 78,4 do 79,2. Dokończono też realizację projektu autostrady A4 na odcinku Kraków – Rzeszów, co sprawia, że pierwsze z miast wojewódzkich polski wschodniej zostało przyłączone do krajowej sieci autostrad. Poprawiła się też sytuacja współczynników monitorujących rozwój sieci internetowej. Wzrósł zarówno odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe (z 10,5% do 10,8%) jak i odsetek przedsiębiorstw składających zamówienia poprzez sieci komputerowe w przypadku którego, wzrost z poziomu 18% do 33,1% przekroczył już zakładany na 2022 rok cel 24,5%.

Tabela 3. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020..

Cel/Nazwa wskaźnika	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2022
Cel główny. Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej												
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w relacji do Polski ogółem [Polska=1]	0,76	0,77	0,78	0,77	0,77	0,77	0,77	0,77	0,76	.	.	0,76
Strategiczny obszar. Innowacyjność												
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych [%]	26,0	.	21,2	19,4	18,3	18,1	18,2	19,2	18,1	17,1	.	18,1
Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej [%]	12,1	.	7,8	6,9	6,2	5,5	5,9	5,4	5,8	6,5	.	Wartość wskaźnika dla Polski Wschodniej = Wartość wskaźnika dla Polski ogółem
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach netto ze sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych z sekcji przetwórstwo przemysłowe [%]	9,4	.	10,0	9,2	6,9	6,5	7,5	7,2	6,1	6,9	.	Wartość wskaźnika dla Polski Wschodniej > (Wartość wskaźnika dla Polski ogółem - 1,2 pp.) Redukcja połowy różnicy w punktach procentowych w stosunku do kraju
Udział zatrudnionych w B+R w ludności aktywnej zawodowo [%]	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	.	Wartość wskaźnika dla Polski Wschodniej > (Wartość wskaźnika dla Polski ogółem - 0,1 pp.) Redukcja połowy różnicy w punktach procentowych w stosunku do kraju

Strategiczny obszar. Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego												
Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata) [%]	4,5	3,8	3,8	3,5	3,2	2,7	3,0	Wartość wskaźnika dla Polski Wschodniej > (Wartość wskaźnika dla Polski ogółem - 0,3 pp.) Redukcja połowy różnicy w punktach procentowych w stosunku do kraju
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej [%]	49,6	49,5	49,2	48,7	48,8	49,6	.	50,6
Stopa bezrobocia długotrwałego wg BAEL [%]	2,8	3,5	4,4	4,4	4,2	3,4	.	Wartość wskaźnika dla Polski Wschodniej < (Wartość wskaźnika dla Polski ogółem + 0,5 pp.) Redukcja różnicy w punktach procentowych
Średnia liczba nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności od 2014 r.	70	.	.	73	70	69	74
Strategiczny obszar. Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna												
Łączna długość autostrad [km]	0 ^c	0 ^c	0 ^c	0 ^c	0 ^c	0 ^c	8,0	91,3	112,3	111,9	.	170 (w 2020 r.)
Liczba ośrodków wojewódzkich połączonych liniami kolejowymi zmodernizowanymi co najmniej do średniej prędkości kursowania pociągów pasażerskich 100 km/h	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	.	5/5 (w 2020 r.)
Liczba miast wojewódzkich połączonych drogami ekspresowymi lub autostradami	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	0/5	1/5	1/5	5/5 (w 2020 r.)
Łączna długość dróg ekspresowych [km]	30,5	33,5	83,6	91,3	91,3	130	222	289	321	334	.	1059 (w 2020 r.)

Drogi o twardej nawierzchni na 100 km2 [km]	68,5	69,4	70,2	72,3	73,6	75,8	75,9	77,0	78,4	79,2	.	Wartość wskaźnika dla Polski Wschodniej > (Wartość wskaźnika dla Polski ogółem - 4,95 pp.) Redukcja połowy różnicy w punktach procentowych w stosunku do kraju
Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe [%]	8,9	6,4	3,4	6,2	8,2	7,9	9,0	10,7	10,5	10,8	.	15
Odsetek przedsiębiorstw składających zamówienia poprzez sieci komputerowe [%]	21,3	16,7	9,6	15,5	14,3	15,6	19,1	20,6	18,0	33,1	.	24,5
Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB w relacji do średniej dla Polski [Polska=100]	97,2 ^p	96,5 ^p	96,7 ^p	97,7 ^p	95,3 ^p	96,0	96,6	95,4	96,7	.	.	97,3

Legenda:

"." - Zupełny brak informacji, wypełnienie jest niemożliwe lub niecelowe lub dane jeszcze niedostępne

c - Zjawisko nie wystąpiło

p - Zmiany metodologiczne; dane nie w pełni porównywalne; patrz metryczka wskaźnika

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

➤ POLSKA POŁUDNIOWA

Monitorowanie *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* odbywa się na podstawie obserwacji zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych, które zostały wskazane w dokumencie. W 2016 roku spośród trzynastu wymienionych wskaźników, aż dziesięć wyraźnie wykazało pozytywny trend. Wyjątkiem okazała się emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej oraz liczba wystaw międzynarodowych, natomiast wskaźnik przedstawiający PKB na jednego mieszkańca według parytetu siły nabywczej nie zmienił się w porównaniu do roku poprzedniego.

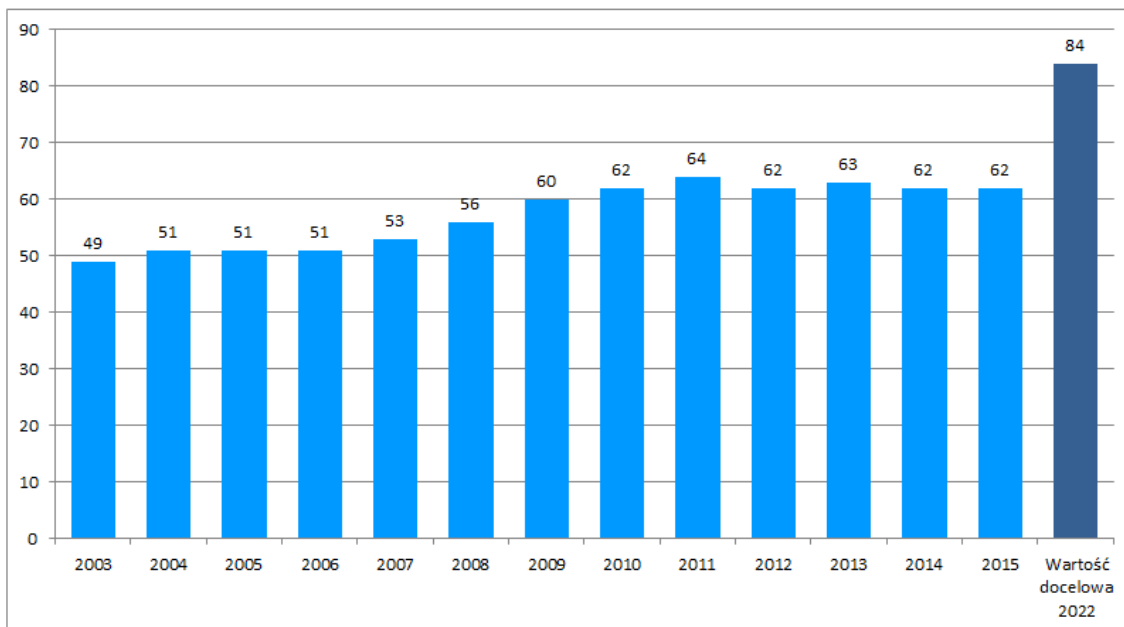
✓ Wskaźniki realizacji celu głównego

Podstawowym wyzwaniem strategicznym, przed którym staje Polska Południowa, jest stworzenie warunków wykorzystywania energii i kreatywności największego skupiska ludności w tej części Europy, a także wzmacnianie współpracy na rzecz innowacyjnego wykorzystywania skoncentrowanego w makroregionie potencjału gospodarczego, naukowego, kulturalnego oraz unikatowych zasobów przyrodniczych.

W przypadku wskaźników monitorujących realizację celu głównego, w *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* uwzględniono PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPP) oraz stopę bezrobocia rejestrowanego.

Produkt krajowy brutto to jeden z podstawowych mierników efektów pracy danego społeczeństwa, który opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych, wytworzonych przez narodowe i zagraniczne czynniki produkcji na terenie danego kraju (lub regionu) w określonej jednostce czasu. PKB jest, więc miarą wielkości danej gospodarki. Jego wzrost lub spadek oraz dynamika tych ruchów stanowi miarę wzrostu gospodarczego. Analizując zmiany wskaźnika PKB na 1 mieszkańca w Polsce Południowej wg PPP w odniesieniu do UE 27=100 można zauważyć, że jego wartość rosła do roku 2011, natomiast w kolejnych latach nastąpiła stabilizacja wskaźnika, który utrzymywał się na poziomie 62-63%. Docelowa wartość, jaką powinien uzyskać makroregion południowy w 2022 roku wyznaczona została na poziomie 84%.

Wykres 4. Wskaźnik PKB na 1 mieszkańca Polski Południowej wg PPP (UE 27 = 100).

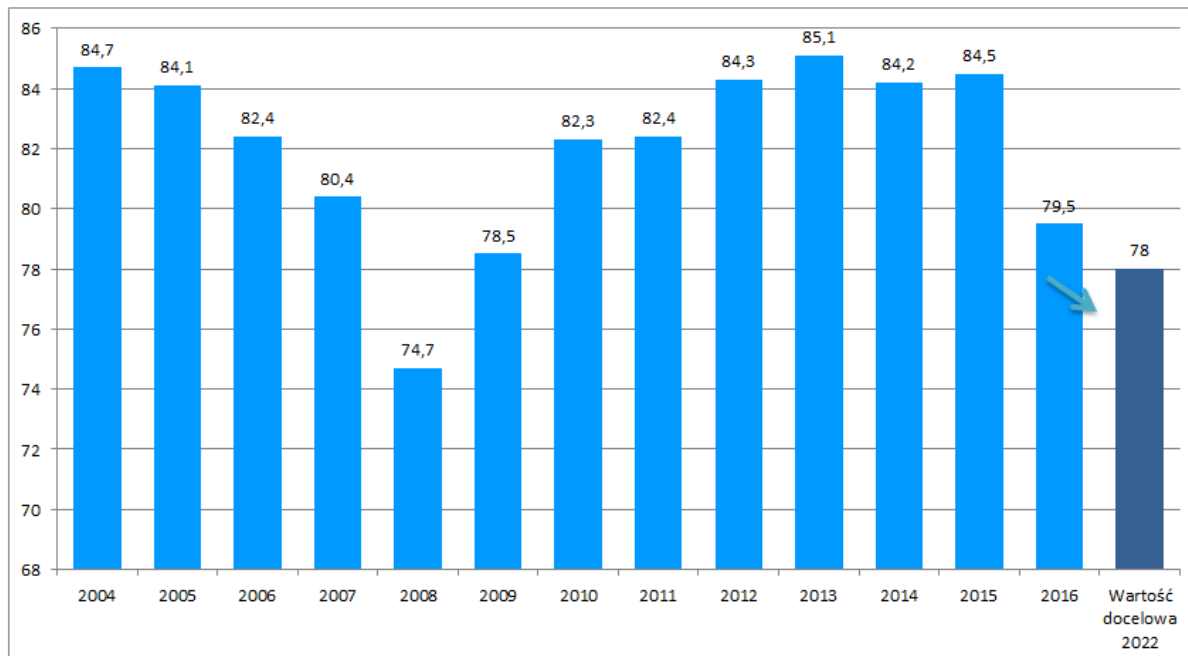

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

Kolejnym aspektem wpływającym na realizację celu głównego jest stopa bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej. Na wykresie 5. został przedstawiony udział stopy bezrobocia rejestrowanego w Polsce Południowej w relacji do poziomu stopy w kraju (Polska=100). Badając wskaźnik w obszarze Strategii można zauważyć, że w obserwowanych latach wskaźnik po roku 2003 mała aż do 2008 roku, po czym wzrastał do 2013 roku, gdzie osiągnął maksymalną wartość 85,1%. W 2015 roku stopa bezrobocia rejestrowanego była

już niższa (84,5%), natomiast w 2016 roku osiągnęła 79,5%, czyli spadła o pięć punktów procentowych w odniesieniu do roku poprzedniego. Zmiany tego wskaźnika obrazują, więc, że poziom stopy bezrobocia w Polsce Południowej obniża się, co oznacza, że tendencja zmian jest pozytywna. Należy również zauważyć, że do osiągnięcia wyznaczonej wartości docelowej zabrakło jedynie 0,5 pkt proc.

Wykres 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej (Polska = 100).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

✓ Wskaźniki realizacji I celu strategicznego

W *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* jako pierwszy cel wyznaczono EuroPol górnoląsko-krakowski, jako obszar koncentracji innowacyjności i kreatywności, wyznaczający trendy rozwojowe i wpisujący się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich. Realizacja tego celu będzie dokonywać się przede wszystkim poprzez silną współpracę metropolitalną, podnoszenie konkurencyjności gospodarki obu województw oraz rozwijanie kapitału ludzkiego.

W ramach I celu wszystkie wskaźniki odnotowały pozytywną zmianę. Najbardziej korzystnie przedstawiającym się wskaźnikiem jest udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych, który w 2015 roku osiągnął wartość 19,9% co oznacza, że przekroczył on docelową wartość, którą powinien osiągnąć w 2022 roku, czyli 19%. Należy więc uznać, że cel szczegółowy został już wypełniony. Aktualnie działania podejmowane w ramach Strategii będą nakierowane na utrzymanie lub zwiększenie udziału przedsięwzięć innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce Południowej.

Kolejnym pozytywnym zjawiskiem wyróżnił się wskaźnik przedstawiający nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca w złotych. Niewątpliwie makroregion południowy koncentruje znaczny potencjał badawczo-rozwojowy kraju, co przyczynia się do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. W ostatnich latach utrzymywał się na podobnym poziomie (w 2012 r. – 368 zł, 2013 r. – 368 zł i w 2014 r. – 386 zł), jednak w 2015 roku odnotowano znaczący jego wzrost, ponieważ nakłady na 1 mieszkańca były równe 437 zł. Warto również wspomnieć, że od 2003 roku wartość wskaźnika sukcesywnie wzrasta, dlatego przy kontynuacji tendencji wzrostowej, możliwe będzie osiągnięcie wartości docelowej, jaka przewidziana jest w roku 2022, czyli 658 zł. Wskaźnikiem, którego wartość konsekwentnie rośnie jest także liczba zgłoszonych wynalazków krajowych i udzielonych patentów przez Urząd Patentowy RP. W 2015 roku liczba ta była równa 1681, czyli stabilnie zbliża się do wartości docelowej, planowanej do osiągnięcia w 2022 roku (1853 zgłoszonych wynalazków i udzielonych patentów).

Pozytywny trend zaobserwowano także w ramach wskaźnika liczba wystaw międzynarodowych w Polsce Południowej w obiektach działalności wystawienniczej. W roku 2015 zorganizowano 52 wystawy, czyli o 8 więcej niż w roku poprzednim. Oznacza to, że założenie w stosunku do wartości docelowej określonej na rok 2022, wynoszącej 100 wystaw, zostało osiągnięte w połowie. W 2016 roku wskaźnik ten osiągnął podobną wartość – zorganizowano 50 wystaw międzynarodowych. Polska Południowa charakteryzuje się największą liczbą obiektów działalności wystawienniczej, które stanowią 30% wszystkich obiektów w kraju. Istnieje więc szansa, że ten aspekt rozwoju Polski Południowej może zostać zrealizowany do 2022 roku.

Jednym z zadań wyznaczonych w *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* w zakresie dostępności komunikacyjnej jest zmniejszenie czasu przejazdu koleją pomiędzy metropoliami obu województw. Wskaźnikiem, który obrazuje wspomnianą kwestię jest najkrótszy czas przejazdu koleją na trasie Katowice-Kraków, który z roku na rok jest coraz krótszy, choć nadal daleki od optymalnego lub choćby osiągniętego w 2004 roku – 70 minut. Według informacji pozyskanych od spółki PKP Intercity S.A., najkrótszy czas przejazdu w 2016 roku między stacją Kraków Główny a Katowicami to 111 minut. Od 11 grudnia 2016 r., czyli od wejścia nowego rozkładu jazdy, najszybsze połączenie PKP Intercity pokonują tę trasę w 122 min. Obecny czas przejazdu wynika z prac modernizacyjnych prowadzonych przez zarządcę infrastruktury. Po ich zakończeniu skróci się czas przejazdu, gdyż pociągi pojadą z prędkością do 160 km/h. Z kolei zgodnie z informacją przekazaną przez Centrum Rozkładów Jazdy PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., najkrótszy czas przejazdu na tej trasie wyniósł 98,5 min, czyli o 2,5 min więcej od zakładanej wartości docelowej.

✓ Wskaźniki realizacji II celu strategicznego

Drugim celem *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* jest stworzenie przestrzeni partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych. Cel ten zorientowany jest na łączenie aktywności podmiotów, poszerzanie współpracy i wspólną realizację projektów rozwojowych. Jego realizacja będzie głównie dokonywać się poprzez rozwój sektora kreatywnego, integrację przestrzeni obu województw oraz ochronę środowiska.

Jednym ze wskaźników obrazujących realizację tego celu jest liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy. Wskaźnik ten osiągnął zadowalające wartości, ponieważ od 2015 roku przekroczył założoną liczbę docelową na 2022 rok, wyznaczoną na 45 tys. bezrobotnych. W 2015 roku wskaźnik ten był równy 41 369 osób, natomiast w 2016 roku uległ dalszemu spadkowi i osiągnął wartość 30 048 osób.

Jak już zostało wspomniane, bardzo ważne dla rozwoju makroregionu południowego jest wspieranie komunikacji i infrastruktury transportowej. Jednym z zadań zawartych w II celu strategicznym jest stworzenie przestrzeni partnerskiej współpracy, do czego niezbędne są inwestycje wspierające sieć komunikacyjną.

Wskaźnikiem wyrażającym stopień realizacji celu, jest łączna długość dróg ekspresowych i autostrad. Od 2003 roku widać wyraźny i sukcesywny wzrost, dlatego przy utrzymaniu obecnej tendencji oraz dzięki nakładom na inwestycje infrastrukturalne, możliwe będzie osiągnięcie wyznaczonego celu strategicznego. W 2015 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 480 km. Można szacować, że przez ostatnie siedem lat (od 2009 roku) wybudowane zostało łącznie 182 km dróg ekspresowych i autostrad, natomiast na kolejne siedem lat pozostaje 178 km do osiągnięcia wartości docelowej.

Ostatnim elementem, którego wartość świadczy o stopniu realizacji celu II *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* jest udział w krajowej emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej. Jest to jedyny spośród trzynastu mierników, który wykazał negatywną tendencję. W 2015 roku wartość wskaźnika wzrosła o 1,35 punktu procentowego. Mając na względzie działania podejmowane przez zarządy obu województw na rzecz ochrony powietrza (realizacja projektu LIFE, dotacje na wymianę kotłów z Regionalnych Programów Operacyjnych, podnoszenie świadomości ekologicznej, kampanie reklamowe i wiele innych), oczekuje się, że w przyszłych latach wskaźnik ten będzie zbliżał się do założonej wartości docelowej.

✓ Wskaźniki realizacji III celu strategicznego

W *Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020* jako ostatni cel wyznaczono uczynienie z Polski Południowej miejsca przyciągającego ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu. Trzeci cel zorientowany jest więc na rozwój potencjału turystycznego, promocję oferty inwestycyjnej oraz lobbying na rzecz makroregionu.

Pierwszym ze wskaźników, który należy szczególnie wyróżnić pod względem pozytywnej zmiany są nakłady inwestycyjne w Specjalnych Strefach Ekonomicznych: Katowickiej i Krakowskiej. Wskaźnik ten w latach 2005-2009 uzyskiwał wysokie wartości. Od roku 2012 obserwowano jego spadek, aż do momentu, gdy w 2014 roku osiągnął on wartość 385 mln zł, czyli 31% zakładanych nakładów w 2022 roku, co było najniższą wartością od ponad dziesięciu lat. Niepokojąca tendencja została przerwana w 2015 roku, kiedy wartość wskaźnika zwiększyła się siedmiokrotnie. Wartość uzyskana w 2015 roku, czyli 2 800 mln zł dwukrotnie przewyższa wartość docelową ustaloną na 2022 rok.

Kolejnym wskaźnikiem monitorującym realizację wyznaczonego celu jest liczba korzystających z noclegów na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten sukcesywnie wzrasta od 2003 roku. W roku 2015 był równy 783, co stanowiło 96% wartości docelowej natomiast rok później jego wartość przekroczyła zakładaną na 2022 rok wartość docelową (813 osób/ 1 000 mieszkańców). W 2016 roku wskaźnik ten był równy 880

Ostatnim wyznacznikiem realizacji celu III jest liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1 000 mieszkańców. Po 2009 roku wskaźnik osiągał coraz niższe wartości aż do 2012 roku. Od 2013 roku wskaźnik rośnie, natomiast w 2015 roku osiągnął wartość 330,42%. Można więc sądzić, że założenie, jakie zostało postawione w dokumencie, czyli osiągnięcie liczby widzów i słuchaczy w wysokości 438 osób jest realne do spełnienia w wyznaczonym horyzoncie czasowym, jakim jest rok 2022, biorąc pod uwagę istniejący potencjał kulturalny makroregionu, wzrost zainteresowania kulturą i sztuką oraz zwiększającą się liczbę turystów odwiedzających Polskę Południową.

Tabela 4. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020.

Cel/Nazwa wskaźnika	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2022
Cel główny: Polska Południowa nowoczesnym i atrakcyjnym regionem Europy												
PKB na 1 mieszkańca wg PPP (UE27=100)	51	53	56	60	62	64	62 *	63 *	62 *	62 *	.	84
Stopa bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej (Polska = 100)	82,4	80,4	74,7	78,5	82,3	82,4	84,3	85,1	84,2	84,5	79,5	78,0
Cel I - Europol górnośląsko-krakowski obszarem koncentracji innowacyjności i kreatywności, wyznaczającym trendy rozwojowe i wpisującym się w sieć najdynamiczniej rozwijających się metropolii europejskich												
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych [%]	25,3	41,2	22,7	20,3	18,7	16,7	18,4	16,4	18,2	19,9	.	19
Wystawy w obiektach działalności wystawienniczej - międzynarodowe w Polsce	44	51	50	63	55	57	60	56	44	52	50	100
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca [zł]	154	175	190	237	244	282	368	368	386	437	.	521
Czas przejazdu koleją na trasie Katowice-Kraków (najkrótszy) [min]	75	81	89	89	107	122	137	130	114	116	111 **	96
Liczba zgłoszonych wynalazków krajowych i udzielonych patentów przez Urząd Patentowy RP	1361	1361	1491	1534	1681	.	1853
Cel II - Polska Południowa przestrzenią partnerskiej współpracy na rzecz efektywnego wykorzystania możliwości rozwojowych												
Łączna długość dróg ekspresowych i autostrad [km]	221	227	260	298	311	345	444	443	465	480	.	658
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych z Polski Południowej (Polska=100)	28,58	30,65	25,86	25,96	27,66	28,94	27,67	28,66	28,05	29,4	28,97	26

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych bez stażu pracy	94 823	67 546	50 389	65 115	69 508	66 465	68 265	67 600	53 465	41 369	30 048	45 000
Cel III - Polska Południowa miejscem przyciągającym ludzi, podmioty i inicjatywy wzmacniające potencjały makroregionu												
Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców	246,80	264,02	317,72	333,49	305,96	297,51	292,64	272,78	313,70	330,42	.	483,00
Liczba korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców	530	557	550	556	582	620	668	682	725	783	880	813
Nakłady inwestycyjne w SSE Katowickiej i Krakowskiej [mln zł]	2502	2107	2301	2503	936	1403	1451	838	385	2800	.	1231

Legenda:

"." - Zupełny brak informacji, wypełnienie jest niemożliwe lub niecelowe lub dane jeszcze niedostępne

* Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Eurostatu

** Źródło: PKP Intercity. Centrum Rozkładów Jazdy PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. wskazało, że najkrótszy czas przejazdu w roku 2016 między Krakowem Głównym a Katowicami wyniósł 98,5 minut

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

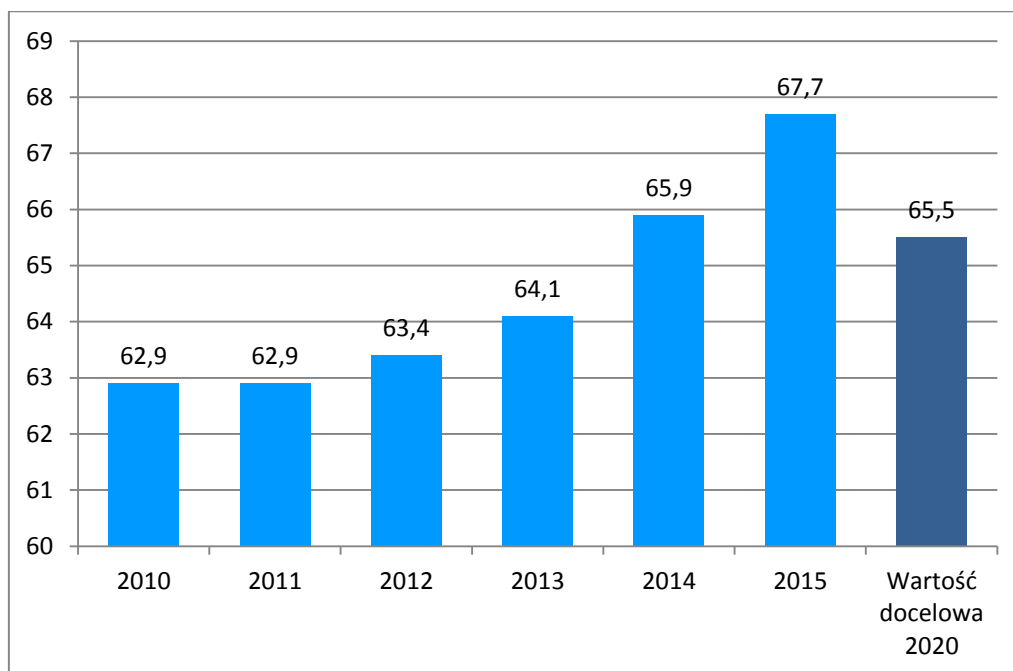
➤ POLSKA ZACHODNIA

Monitorowanie Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 odbywa się na podstawie obserwacji zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych, które zostały wskazane w dokumencie. Spośród 13 monitorowanych wskaźników w 2015 roku cztery wykazały tendencje wzrostu, cztery tendencje spadku a trzy pozostały na niezmiennym poziomie.

✓ Wskaźniki realizacji celu głównego

Cel główny SRPZ 2020 to: Wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej w wymiarze europejskim przez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionu. Monitorowany jest przy pomocy dwóch wskaźników: zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (wykres 6) oraz PKB na 1 mieszkańca wg PPP. Wskaźnik zatrudnienia już w 2014 roku osiągnął zakładany na 2020 rok poziom 65,5% jednak dzięki dalszym działaniom na rzecz rynku pracy w 2015 roku wykazał on kolejny wzrost tym razem do poziomu 67,7%. W przypadku drugiego wskaźnika, jakim jest PKB na mieszkańca wg PPP (UE28=100) dane dla regionów za 2015 rok nie były dostępne jednak dynamika zmian w ujęciu całego kraju (wzrost o 1 p.p.) pozwala prognozować, że również Polska Zachodnia utrzymała stały trend wzrostu. Przy uwzględnieniu tego, iż już w 2014 roku wskaźnik ten odbiegał tylko o 1 p.p. do poziomu planowanego na 2020 rok wykonanie celu głównego strategii jest możliwe już w przyszłym roku sprawozdawczym.

Wykres 6. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

✓ Wskaźniki realizacji celu szczegółowego I

W ramach celu szczegółowego I Integracja przestrzenna i funkcjonalna trzy z czterech badanych wskaźników nie przejawiają trendu zgodnego z oczekiwanym, co w szczególności dotyczy pracy przewozowej transportem żeglugi śródlądowej. Niemniej należy pamiętać, iż w 2015 r. podjęto szereg działań intensyfikujących prace na rzece Odrze zarówno ze strony rządowej, jak i samorządowej, a efekty są odroczone w czasie. W związku z powyższym wydaje się, iż osiągnięcie wskaźnika nie jest zagrożone, a inwestycje na rzece Odrze są priorytetem inwestycyjnym zarówno władz samorządowych, jak również Rządu RP. Szacuje się także, że trwające jeszcze inwestycje infrastrukturalne zarówno odnoszące się do transportu drogowego, jak również kolejowego przyniosą wyższą dynamikę zmian wskaźników średnich prędkości przejazdu w kolejnych latach.

W związku z powyższym osiągnięcie wartości docelowych w 2020r. wskaźników w ramach I celu szczegółowego jest realna.

✓ **Wskaźniki realizacji celu szczegółowego II**

Trzy z czterech wskaźników monitorujących cel szczegółowy II: *Budowa oferty gospodarczej makroregionu* wykazały w latach 2015 – 2016 (w zależności od dostępnych danych) trend rosnący, przy czym jeden z nich, tj. turyści zagraniczni korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych, przekroczył już poziom zakładany na rok 2020. Dwa inne kryteria: odsetek przedsiębiorców przemysłowych ponoszących nakłady na działalność innowacyjną i kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca również wykazały trend pozytywny i zbliżają się do osiągnięcia zakładanych na 2020 wartości. W pierwszym z tych przypadków wzrost o 1.1 p.p. (z 12,7 do 13,8) sprawia, że do celu brakuje 0,4 p.p. W drugim zaś wzrost wyniósł 9 p.p. w stosunku do poziomu dla całego kraju. Dynamika tych zmian sprawia, iż realizacja założeń dla celu II nie jest zagrożona.

✓ **Wskaźniki realizacji celu szczegółowego III**

Monitorowanie celu szczegółowego III: *Wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego makroregionu* opiera się o trzy współczynniki, z których dwa w 2015 i 2016 roku wykazały wzrost. Były to udział zatrudnionych w B+R w pracujących ogółem oraz udział studentów szkół wyższych technicznych w ogólnej liczbie studentów szkół wyższych. Zmniejszyły się za to nakłady na działalność B+R w relacji do PKB.

Tabela 5. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020.

Cel/Nazwa wskaźnika	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2020
Cel główny: Wzrost konkurencyjności Polski Zachodniej w wymiarze europejskim przez efektywne wykorzystanie potencjałów makroregionu												
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata [%]	62,9	62,9	63,4	64,1	65,9	67,7	.	65,5
PKB na 1 mieszkańca wg PPP (UE28=100)	50	53	54	59	62	64	65	67	68	.	.	69
Cel szczegółowy I: Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu												
Praca przewozowa taborem żeluzi śródlądowej w Polsce Zachodniej [mln tkm]	123,5	149,3	119	78,1	92,7	73,7	.	300
Długość dróg ekspresowych i autostrad na 1000 km ² [km]	5,4	5,5	5,7	6,5	7,7	9,2	10,2	10,9	11,7	11,7	.	13,1
Średnia prędkość przejazdu transportem drogowym pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi Polski Zachodniej [km/h]	67	71	71	69	90
Średnia prędkość przejazdu transportem kolejowym pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi Polski Zachodniej [km/h]	64	69	69	70	85
Cel szczegółowy II: Budowa oferty gospodarczej makroregionu												
Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych [w tys. osób]	1377	1383	1317	1192	1237	1284	1431	1411	1522	1552	1737	1717

Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych ponoszących nakłady na działalność innowacyjną - przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 10 osób i więcej [%]	.	.	16	13,7	13,4	12,9	12,4	13,6	12,7	13,8	.	14,2
Wartość kapitału zagranicznego na 1 mieszkańca (Polska=100)	87	86	84	83	83	94	.	109
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB [%]	.	.	10,1	7,9	7,5	8,3	8,1	8,3	9,2	.	.	10,1
Cel szczegółowy III: Wzmacnianie potencjału naukowo-badawczego makroregionu												
Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB [%]	0,33 ^p	0,37 ^p	0,38 ^p	0,47 ^p	0,44 ^p	0,48	0,64	0,52	0,55	0,00	.	0,95
Udział zatrudnionych w B+R w pracujących ogółem [%]	0,71	0,74	0,68	0,58	0,61	0,78	0,79	0,81	0,86	0,89	.	1,54
Udział studentów szkół wyższych technicznych w ogólnej liczbie studentów szkół wyższych [%]	16,8	16,4	16,7	15,3	15,5	19,4	20,7	21,8	22,2	21,9	22	29,7

Legenda:

"." - Zupełny brak informacji, wypełnienie jest niemożliwe lub niecelowe lub dane jeszcze niedostępne

p - Zmiany metodologiczne; dane nie w pełni porównywalne; patrz metryczka wskaźnika

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

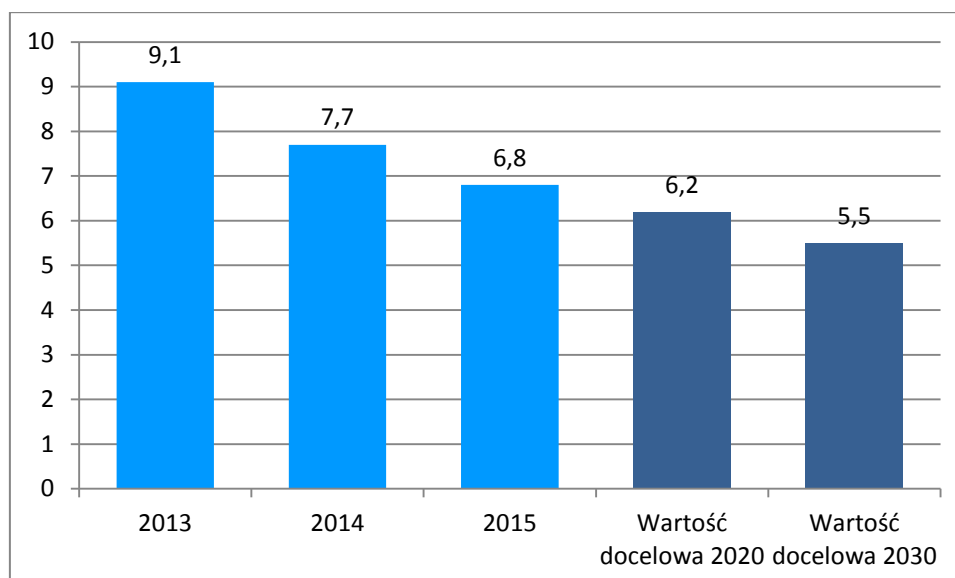
➤ POLSKA CENTRALNA

Monitorowanie Strategii odbywa się w drugim roku jej wdrażania, na podstawie obserwacji zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych, które zostały zapisane w dokumencie. Spośród dziewiętnastu wskaźników, osiem wykazało zgodny z oczekiwanym, pozytywny trend, zbliżający do osiągnięcia wartości w roku docelowym. W odniesieniu do dwóch wskaźników, wartości za rok 2015 pozostają na niezmiennym poziomie w stosunku do 2014 r., co jest pewnym sygnałem ostrzegawczym, a w przypadku trzech wskaźników³³ dane w systemie Strateg nie są dostępne, dotyczy to wskaźnika celu głównego – PKB per capita wg parytetu siły nabywczej i dwóch wskaźników monitorowania w celu V Strategii, tj. średni czas przejazdu pociągiem bezpośrednim z Warszawy Centralnej do Łodzi Kaliskiej/Fabrycznej i przewozy ładunków transportem samochodowym według nadania za granicę.

✓ Wskaźniki realizacji celu głównego

Wartość wskaźnika celu głównego - stopa bezrobocia wg BAEL (6,8%) wykazuje trend zmiany zgodny z oczekiwanym, tak więc w stosunku do poziomu z 2014 r., zmniejszyła się o 0,9 p.p., należy przypuszczać, iż pozytywny kierunek zmian będzie utrzymywać się dalej.

Wykres 7. Zmiana stopy bezrobocia wg BAEL [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 11.05.2017]

✓ Wskaźniki realizacji I celu szczegółowego

W ramach celu szczegółowego I Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji wartości dwóch spośród czterech wskaźników wzrosły, wykazując trend zgodny z zakładanym, jednakże dynamika zmian w przypadku wskaźnika nakłady wewnętrzne na B+R na 1 mieszkańca rodzi obawy czy wartość docelowa w 2020 roku zostanie osiągnięta. Wskaźnik – liczba udzielonych patentów nie zachowuje trendu, tzn. jego wartość obniżyła się, co jest niekorzystne, gdyż udzielone patenty są podstawowym wskaźnikiem rozwoju działalności innowacyjnej i pozytywnym sygnałem świadczącym o kulturze patentowania. Od dwóch lat na tym samym poziomie tj. 21,1% utrzymuje się udział studentów kierunków artystycznych, medycznych, rolniczych, leśnych i inżynieryjno-technicznych w ogólnej liczbie studentów szkół wyższych, na co pośrednio może oddziaływać zmniejszająca się liczba studentów niżowych roczników demograficznych.

³³ (wg danych na dzień 11.05.2017 r.)

✓ Wskaźniki realizacji II celu szczegółowego

W odniesieniu do celu II Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom, zgodny z założeniami, pozytywny trend obserwowany jest w przypadku rosnącej liczby studentów szkół artystycznych w liczbie studentów szkół wyższych ogółem, co wskazuje na wysoką pozycję Łodzi i Warszawy, czołowych ośrodków w kształceniu środowisk artystycznych. Dwa pozostałe wskaźniki realizacji celu, posiadały wartości niższe w porównaniu z 2014 r., tj. zmniejszyła się liczba udzielonych praw ochronnych na wzory użytkowe na 100 tys. ludności oraz liczba nowo powstałych podmiotów sektora kreatywnego, co świadczy o negatywnym trendzie zmian w tych obszarach.

✓ Wskaźniki realizacji III celu szczegółowego

Cel szczegółowy III Innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna monitorowany jest przez dwa wskaźniki, których dynamika zmian nie jest zadowalająca. Zmniejszył się o 0,28 p.p. udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego, co należałoby przypuszczać, że jest tylko jednorazowym odstępstwem i niekorzystny trend nie będzie się pogłębiać, a wartość docelowa w 2020 r. zostanie zrealizowana. Udział studentów kierunków medycznych pozostawał w ostatnich dwóch latach 2014-2015 na tym samym poziomie tj. 7,5%.

✓ Wskaźniki realizacji IV celu szczegółowego

Dla celu IV Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej wartości trzech wskaźników wykazują trend zmiany zgodny z oczekiwanym, zaś przeciwny kierunek zmian dotyczył miernika - udział nowo zarejestrowanych w systemie regon podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego. Zwiększył się udział studentów kierunków rolniczych, leśnych i rybactwa w liczbie studentów szkół wyższych ogółem, była to zmiana o 0,12 p.p., a wzrost gospodarstw ekologicznych był na poziomie 0,20 p.p. Pozytywna zmiana obserwowana jest też w produkcji owoców z drzew, udział makroregionu centralnego w krajowych zbiorach wzrósł o 0,30 p.p., pomimo niesprzyjającej dla sektora, niekorzystnej w ostatnich latach sytuacji na rynku globalnym owoców i ograniczeniach w handlu międzynarodowym z Rosją. Spadek nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem był nieznaczny i kształtował się na poziomie 0,04 p.p., jednak dynamika zmiany wskaźnika w latach 2013-2015 nie gwarantuje osiągnięcia wartości docelowej w 2020 r. W województwach: łódzkim i mazowieckim w ramach RPO oraz programu krajowego PROW na lata 2014-2020 jest przeznaczona pokaźna pula środków dla przedsiębiorców, w tym z sektora spożywczego, należy mieć nadzieję, iż pozytywnie przyłoży się to na wzrost w tej branży.

✓ Wskaźniki realizacji V celu szczegółowego

Odnosnie celu V Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym pozytywnie można skomentować wskaźnik dotyczący liczby obsłużonych pasażerów w portach lotniczych, jego wartość na przełomie lat 2013-2015 systematycznie ulegała zwiększeniu, co pozytywnie rokuje dla osiągnięcia pożądanej liczby w roku docelowym. Główny udział we wzroście wskaźnika mają porty lotnicze: Lotnisko Chopina i Lotnisko Modlin. Na obecny moment, 11.05.2017 r. dane dwóch wskaźników za rok 2015 monitorujących cel V, w systemie Strateg nie są osiągalne. Dla wskaźnika - długość linii kolejowych pozwalających na ruch pociągów pasażerskich z prędkością powyżej 160 km/h, rok 2015 jest pierwszym rokiem sprawozdawczym - pojawienia się danej w systemie Strateg, tak więc, trend zmiany będzie można określić w przyszłym roku. Z pewnością jednak będzie on pozytywny z uwagi na zakończenie prac modernizacyjnych na odcinku Warszawa-Łódź i oddanie do eksploatacji dworca Łódź Fabryczna.

Tabela 6. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030.

Cel/Nazwa wskaźnika	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2020	2030
Cel Główny: Wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji												
Stopa bezrobocia osób w wieku 15 lat i więcej wg BAEL [%]	8,1	8,3	9	9,1	7,7	6,8	6,2	5,5
PKB na 1 mieszkańca wg PPP (UE28=100)	67	71	72	80	85	88	91	93	94	.	109	129
Cel szczegółowy I: Zintegrowana przestrzeń wiedzy i innowacji												
Liczba udzielonych patentów na wynalazki krajowe przez Urząd Patentowy RP	.	.	.	454	420	548	506	632	696	644	897	1118
Nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca [zł]	364	402	484	514	615	673	722	814	918	980	1295	1992
Odsetek studentów szkół wyższych na kierunkach należących do podgrup: artystyczna, medyczna, rolnicza, leśna, rybactwa, inżynierijno-techniczna – według klasyfikacji ISCED-F 2013	18,2	21,1	21,1	25,8	31,2
Liczba jednostek naukowych prowadzących działalność badawczo-rozwojową w dziedzinie biotechnologii	0 ^d	0 ^d	0 ^d	45	46	54	70
Cel szczegółowy II: Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom												
Odsetek studentów szkół wyższych na kierunkach należących do podgrupy artystyczna – według klasyfikacji ISCED-F 2013	2,7	2,8	3,0	3,6	4,2

Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	.	.	.	6,82	6,99	7,15	7,3	7,72	8,22	8,05	9,33	11,23
Liczba udzielonych praw ochronnych na krajowe wzory użytkowe przez Urząd Patentowy RP na 100 tys. ludności	.	.	.	0,58	1,78	1,48	1,41	1,35	1,58	1,43	1,69	2,03
Cel szczegółowy III: Innowacyjna sieć medyczno-farmaceutyczna												
Odsetek studentów szkół wyższych na kierunkach należących do podgrupy medyczna – według klasyfikacji ISCED-F 2013	6,73	7,5	7,5	9,55	11,55
Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	.	.	.	3,64	3,42	4,22	3,89	3,65	4,01	3,73	3,93	4,09
Cel szczegółowy IV: Międzynarodowe centrum żywności prozdrowotnej												
Udział w krajowych zbiorach owoców z drzew [%]	54,8	40,3	58,1	54,4	56,2	57,9	53,9	57,3	56,8	57,1	58,2	60,5
Odsetek studentów szkół wyższych na kierunkach należących do podgrup: rolnicza, leśna, rybactwa – według klasyfikacji ISCED-F 2013	1,34	1,3	1,42	1,64	1,97
Udział gospodarstw ekologicznych w ogólnej liczbie gospodarstw ekologicznych w kraju [%]	13,6	12,4	12,1	11,9	11,4	11,2	11,1	11,8	11,6	11,8	12,5	13,7
Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem [%]	.	.	.	0,65	0,83	0,59	0,48	0,57	0,52	0,48	0,83	0,95

Cel szczegółowy V: Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym												
Długość linii kolejowych pozwalających na ruch pociągów pasażerskich z prędkością powyżej 160 km/h [km]	0	90	209	209 ³⁴
Ruch pasażerów w portach lotniczych - przyjazdy, wyjazdy i tranzyt [tys. osób]	8 293	9 617	9 824	8 682	9 131	9 733	10 070	11 396	13 314	14 848	17 488	27 258
Przewóz ładunków transportem samochodowym (za granicę) [tys. ton]	6 550	8 225	8 730	9 407	9 156	.	14 146	19 196
Średni czas przejazdu koleją z Warszawy Centralnej do Łodzi Kaliskiej/Łodzi Fabrycznej	119	.	103	103 ³⁵

Legenda:

"." - Zupełny brak informacji, wypełnienie jest niemożliwe lub niecelowe lub dane jeszcze niedostępne

d - Wskaźnik niemożliwy do wyliczenia, gdyż jeden ze składników ułamka jest równy 0 lub wartość niepodana ze względu na wysoki błąd losowy próby

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Strateg (www.strateg.stat.gov.pl) [dostęp: 20.06.2017]

³⁴ 409 - wartość wskaźnika przy założeniu, że do końca 2030 r. zostanie zrealizowana i oddana do eksploatacji linia Kolei Dużych Prędkości

³⁵ 88 - wartość wskaźnika przy założeniu, że do końca 2030 r. zostanie zrealizowana i oddana do eksploatacji linia Kolei Dużych Prędkości

VI. Nakłady finansowe w poszczególnych makroregionach

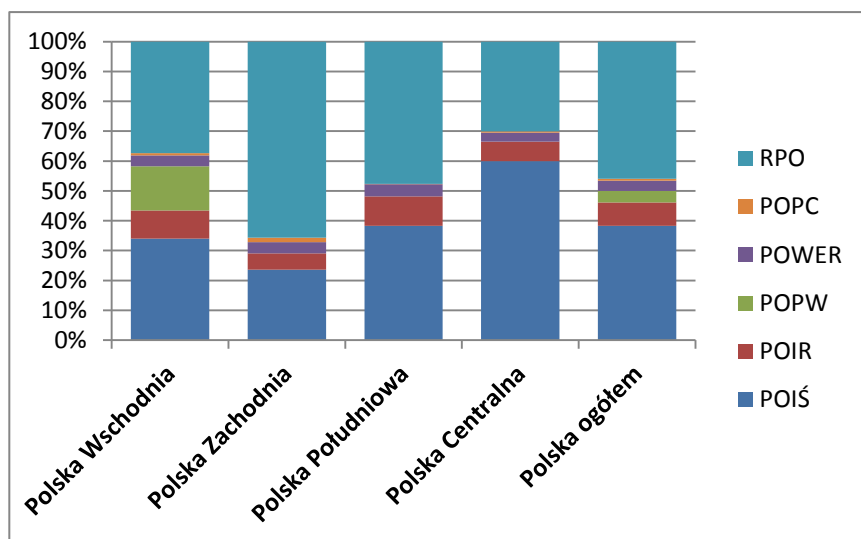
Poniżej przedstawione zostały wyniki analiz odnoszących się do środków finansowych przeznaczonych w 2016 r. (w przypadku danych dot. wydatków strukturalnych w 2015 r.) na rozwój w poszczególnych makroregionach³⁶. Dotyczą one następujących obszarów:

- ✓ Polityki spójności 2014 – 2020,
- ✓ Programu Rozwój Obszarów Wiejskich 2014 - 2020,
- ✓ Program Operacyjny "Rybnactwo i Morze" 2014 – 2020,
- ✓ Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- ✓ Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,
- ✓ Wydatków strukturalnych.

Środki polityki spójności

W 2016 r. podpisano 233 702 umów w ramach programów operacyjnych perspektywy finansowej UE 2014 – 2020 na łączną sumę dofinansowania 47059 mln zł³⁷. W wartościach bezwzględnych w Polsce Wschodniej łączna wartość dofinansowania wyniosła 12 171 (5080 umów), w Polsce Centralnej 11 071 (3234 umów), w Polsce Zachodniej 10 759 (11291 umów), natomiast w Polsce Południowej – 7 557 (2454 umów).

Wykres 8. Struktura wartości dofinansowania projektów ze środków polityki spójności wg. programów operacyjnych w 2016 r.

Struktura dofinansowania wg poszczególnych programów operacyjnych w 2016 r. była zróżnicowana pomiędzy poszczególnymi makroregionami. Najbardziej zbliżoną strukturą do krajowej charakteryzowała się Polska Południowa – ok. 40% środków pochodziło z POIŚ i ok. 50% z RPO. Polska Zachodnia charakteryzowała się wysokim udziałem zarówno na tle kraju, jak również pozostałych makroregionów, udziałem RPO (ok. 65%). Dla Polski Centralnej natomiast charakterystyczna była zdecydowana przewaga projektów finansowanych z POIŚ (ok. 60%).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z systemu SL2014

Odmianą sytuację odnotowano w Polsce Wschodniej, dla której dedykowany jest dodatkowy program operacyjny (odpowiada on za ponad 10 % kwoty dofinansowania w makroregionie).

³⁶ Źródłem analiz były raporty z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL2014 oraz dane źródłowe przekazane przez Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

³⁷ POWER – Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój, POPW – Program Operacyjny Polski Wschodniej, POIR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, POIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, POPC – Program Operacyjny Polska Cyfrowa, RPO – Regionalny Program Operacyjny

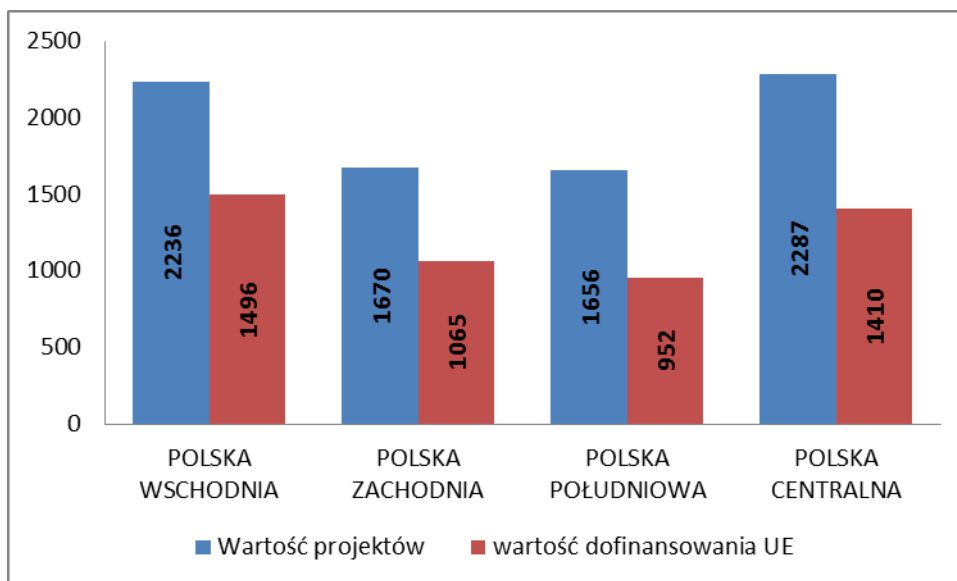
Tabela 7. Wartość projektów dofinansowywanych ze środków polityki spójności w 2016 r. w podziale na poszczególne makroregiony, programy operacyjne oraz regionalne programy operacyjne.

		Polska Wschodnia	Polska Zachodnia	Polska Południowa	Polska Centralna	Polska ogółem
POIŚ	Liczba umów	145	131	53	98	427
	Wartość projektów	6976	4800	6042	11557	29375
	wartość dofinansowania UE	4138	2541	2895	6643	18009
POIR	Liczba umów	256	157	192	195	926
	Wartość projektów	2338	1226	1837	1477	7907
	wartość dofinansowania UE	1146	590	746	718	3689
POPC	Liczba umów	204	208	14	57	513
	Wartość projektów	161	335	19	85	622
	wartość dofinansowania UE	81	159	10	44	304
POPW	Liczba umów	180	0	0	0	180
	Wartość projektów	2384	0	0	0	2384
	wartość dofinansowania UE	1807	0	0	0	1807
POWER	Liczba umów	647	706	388	370	2300
	Wartość projektów	496	457	346	385	1864
	wartość dofinansowania UE	447	403	303	333	1645
RPO	Liczba umów	3648	10089	1807	2514	19324
	Wartość projektów	5839	10058	4911	4456	29377
	wartość dofinansowania UE	4551	7066	3602	3333	21606

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z systemu SL2014

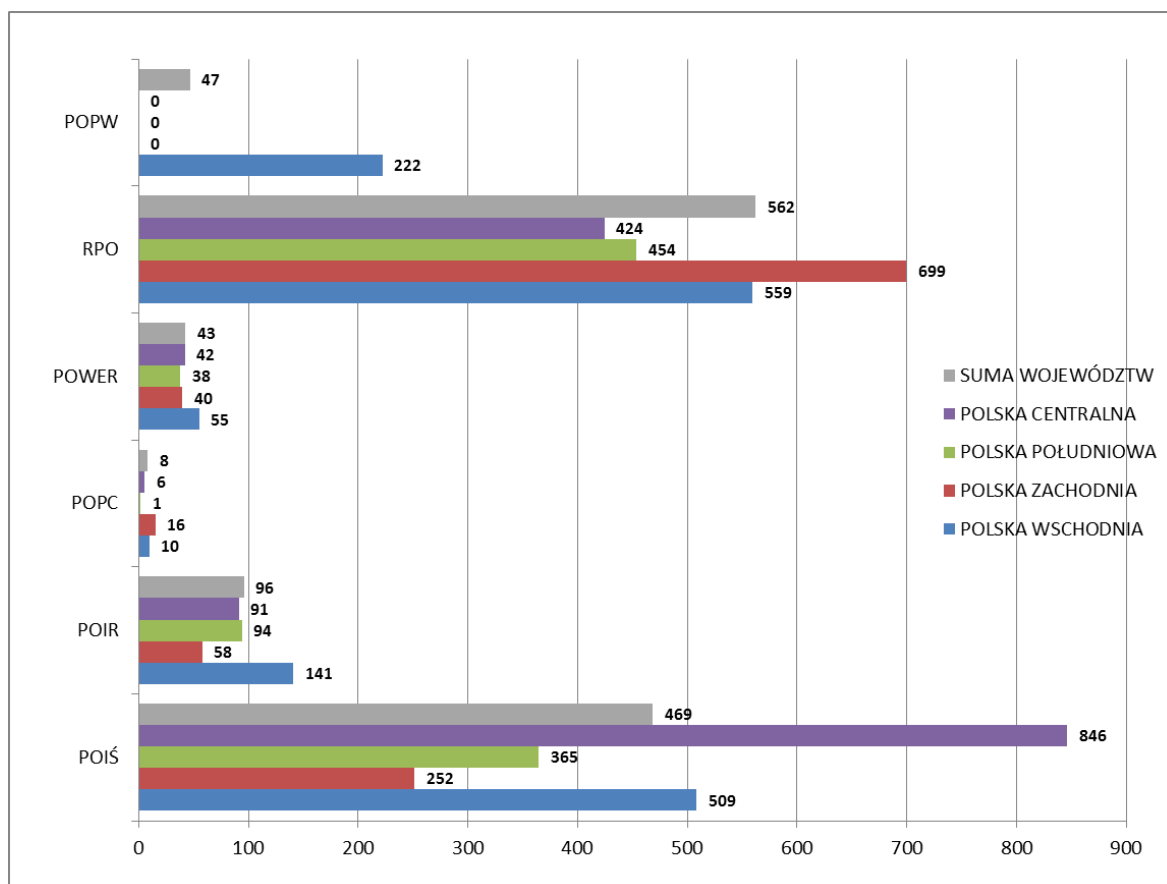
Spośród makroregionów zaangażowanych w realizację strategii ponadregionalnych, w przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższe dofinansowanie otrzymała Polska Wschodnia (1496 zł), następnie Polska Centralna (1410 zł), Polska Zachodnia (1065 zł). Najniższa suma dofinansowania przypadała na mieszkańca Polski Południowej – 952 zł.

Wykres 9. Wartość projektów w makroregionach oraz wysokość ich dofinansowania z UE per capita w 2016 r. (w zł)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych SL 2014

Wykres 10. Wysokość dofinansowania projektów w makroregionach w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych polityki spójności per capita w 2016 r. (w zł)

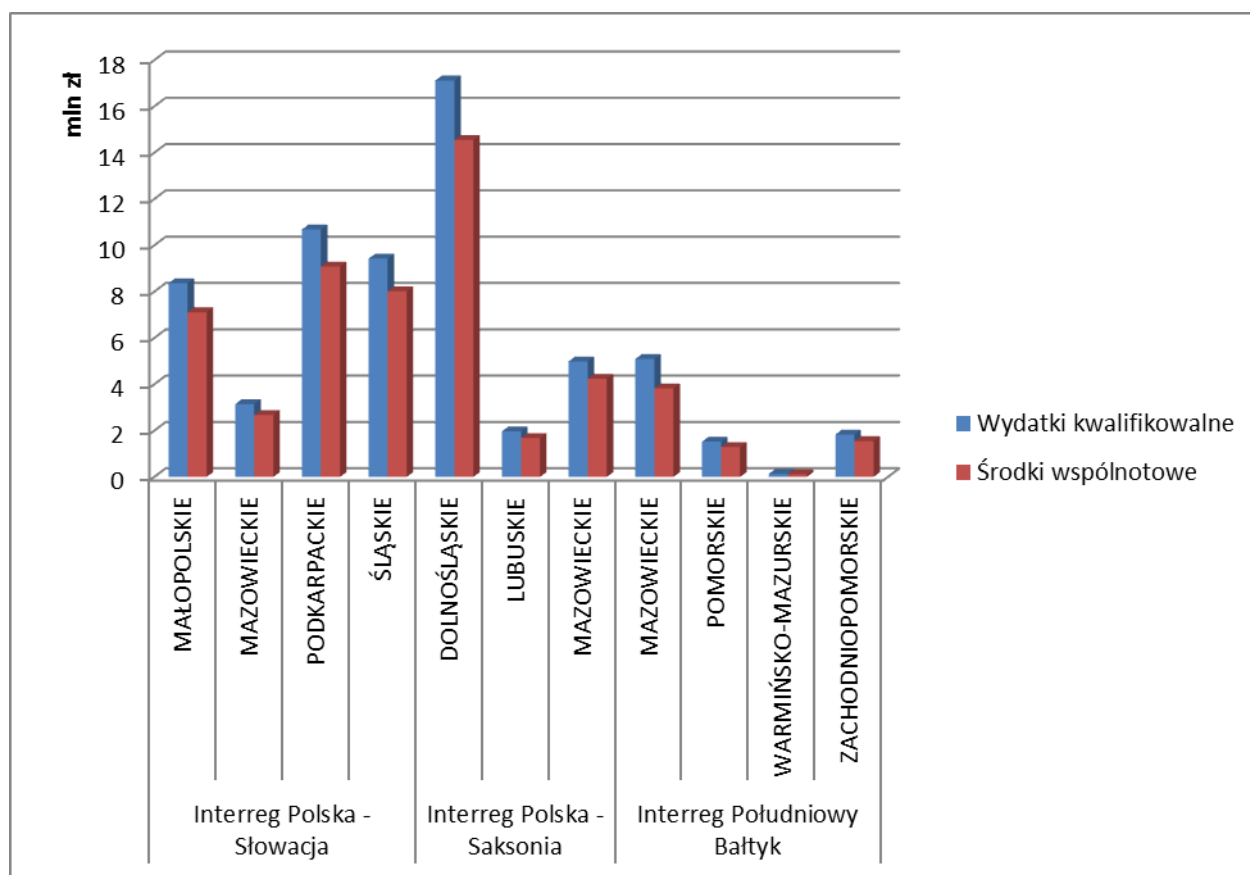
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych SL 2014

Relatywnie wysokie dofinansowanie Polski Wschodniej nie jest jedynie wynikiem dodatkowego programu operacyjnego na poziomie krajowym, ale również wysokich wartości, które odnotowała w przypadku programu POPC (10 zł przy średniej dla wszystkich województw 8 zł), POWER (55 zł przy średniej - 43 zł), oraz POIR (141 zł przy średniej - 96 zł). Relatywnie wysokie wartości dofinansowania w przeliczeniu na 1 mieszkańca Polski Centralnej wynikają głównie z realizacji dużych projektów inwestycyjnych. Średnio z programu POIŚ na mieszkańca Makroregionu centralnego przypadło 846 zł.

Suma ta kilkakrotnie przekraczała wartość dofinansowania w pozostałych makroregionach – w Polsce Wschodniej o 337 zł, w Polsce Południowej – o 481 zł, natomiast w Polsce Zachodniej aż o 594 zł. Ten ostatni makroregion, pomimo bardzo niewielkich środków per capita dofinansowywanych ze środków POIR, POIŚ oraz POWER, charakteryzuje się wysokim dofinansowaniem z regionalnego programu operacyjnego (średnio z programu tego przeznaczono na jednego mieszkańca 699 zł tj. 137 zł mniej niż średnio w kraju i aż 275 zł więcej niż w Polsce Centralnej).

Wartość dofinansowania projektów per capita makroregionu Polski Południowej we wszystkich analizowanych programach polityki spójności była niższa od średnich krajowych. Ponadto, jedynie w przypadku POIR nie była ona niższa od pozostałych makroregionów zaangażowanych w strategię ponadregionalną (94 zł)

Wykres 11. Wartość wydatków kwalifikowalnych i środków wspólnotowych wg podpisanych umów o dofinansowanie w programach Interreg (Polska - Słowacja, Polska- Saksonia, Południowy Bałtyk) w 2016 r. w podziale na województwa (w zł).

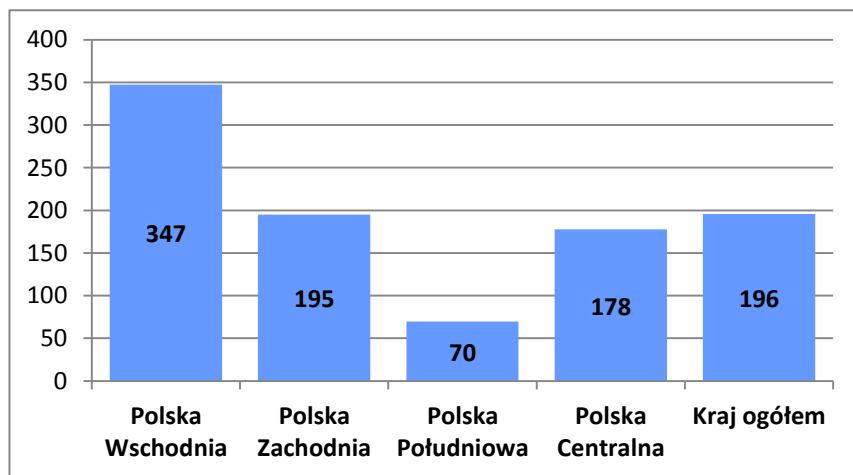
Źródło: obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

W 2016 roku trzy Programy Interreg finansowały projekty na terenie Polski. Były to: Interreg Polska – Saksonia (największy z trzech), w ramach którego województwo Dolnośląskie otrzymało ponad 14 mln zł, Interreg Polska Słowacja którego beneficjentami były głównie województwa Podkarpackie i Małopolskie (odpowiednio po około 9 mln zł i około 7 mln zł) oraz Interreg Południowy Bałtyk w ramach którego najmocniej dofinansowano województwo Mazowieckie (niespełna 4 mln zł).

Środki dla realizacji strategii ponadregionalnych oraz innych projektów na rzecz rozwoju, były przeznaczone także w ramach EFTA dotyczące Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy, a także PROW, PO RYBY

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 - 2020

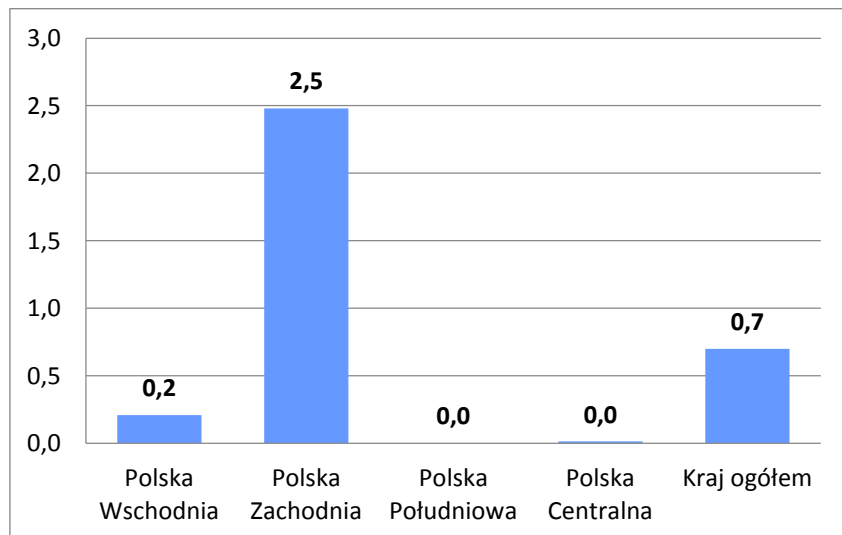
Wykres 12. Wysokość dofinansowania per capita w 2016 r. dla PROW (w zł).

Źródło: obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

Program Operacyjny "Rybnactwo i Morze" 2014 – 2020

Wykres 13. Wysokość dofinansowania per capita 2016r. Dla PO RYBY (w zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

Najwyższą wartością dofinansowania na 1 mieszkańca w ramach realizacji PO "Rybnactwo i Morze" 2014-2020 w 2016 r. charakteryzował się makroregion Polski Zachodniej, w którym wszystkie zawarte umowy dotyczyły województwa Zachodniopomorskiego. Wszystkie dotychczas zakontraktowane środki dotyczyły 2 priorytetów programu, a mianowicie: Priorytetu 1. Promowanie rybnactwa zrównoważonego środowiskowo, zasobooszczędnego, innowacyjnego, konkurencyjnego i opartego na wiedzy oraz Priorytetu 3. Wspieranie wdrażania Wspólnej Polityki Rybnactwa. Kolejno w makroregionie Polski Wschodniej wysokość dofinansowania per capita wyniosła jedynie 0,21 zł na osobę, a wszystkie umowy zawarte w programie

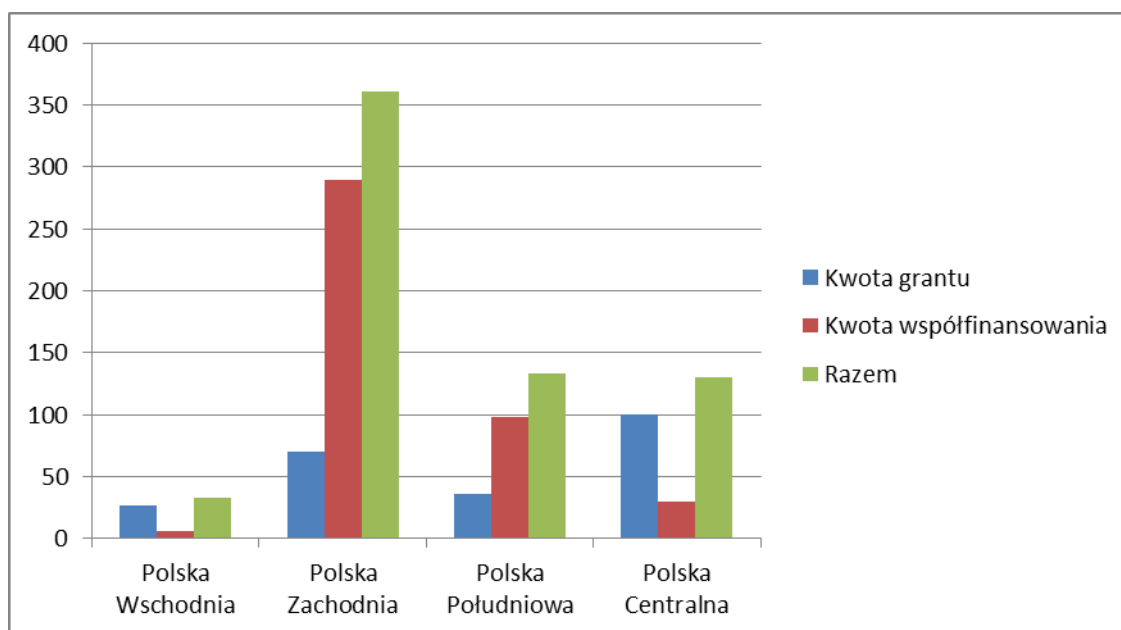
Najwyższą kontrakcją środków w ramach Programu Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w 2016 r. i tym samym najwyższą wartością dofinansowania na jednego mieszkańca można było zaobserwować w Polsce Wschodniej, gdzie również liczba podpisanych umów była najwyższa. Na drugim miejscu uplasował się makroregion Polski Zachodniej, w którym wartość dofinansowania na jednego mieszkańca była o około 40% niższa od wartości w Polsce Wschodniej.

Na kolejnym miejscu znalazł się region Polski Centralnej, który pomimo wysokiej liczby podpisanych umów o dofinansowanie (248) przeznaczył jedynie 178 PLN dofinansowania na jednego mieszkańca. Na ostatnim miejscu znalazł się makroregion Polski Południowej odznaczający się najniższą liczbą podpisanych umów oraz najniższą kwotą dofinansowania per capita w wysokości 70 zł.

dotyczyły województwa warmińsko – mazurskiego. Również w tym województwie podpisane umowy dotyczyły priorytetu 1. Promowanie rybołówstwa zrównoważonego środowiskowo, zasobooszczędnego, innowacyjnego, konkurencyjnego i opartego na wiedzy. Województwa Polski centralnej charakteryzują się najniższą wysokością dofinansowania na 1 mieszkańca, która w 2016 r. wyniosła jedynie 0,01 zł per capita. W Polsce wschodniej w 2016 r. nie odnotowano ani jednej podpisanej umowy o dofinansowanie.

Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy

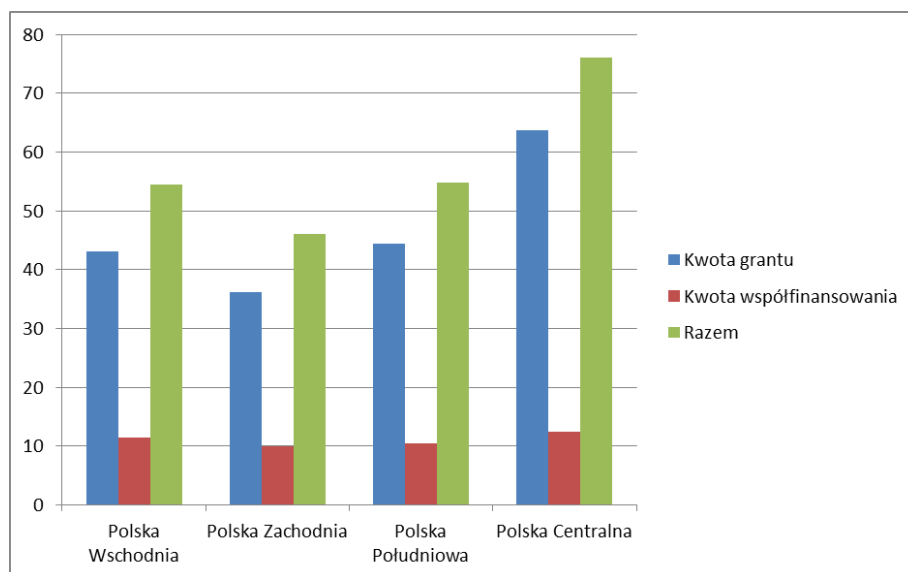
Wykres 14. Wysokość dofinansowania w 2016 r. dla Norweskiego Mechanizmu Finansowego (w mln zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

W ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego w 2016 roku największą kwotę grantu uzyskała Polska Centralna (około 100 mln zł) następne były: Polska Zachodnia (około 70 mln zł), Polska Południowa (około 30 mln zł) i Polska Wschodnia (około 25 mln zł). Największa kwota współfinansowania przypada na region zachodni (około 290 mln zł) przez co ogólna kwota przeznaczona dla Norweskiego Mechanizmu Finansowego największa jest w tym właśnie regionie. Następne pod względem współfinansowania były Polska Południowa (około 100 mln zł), Polska Centralna (około 20 mln zł) i Polska Wschodnia (około 5 mln zł).

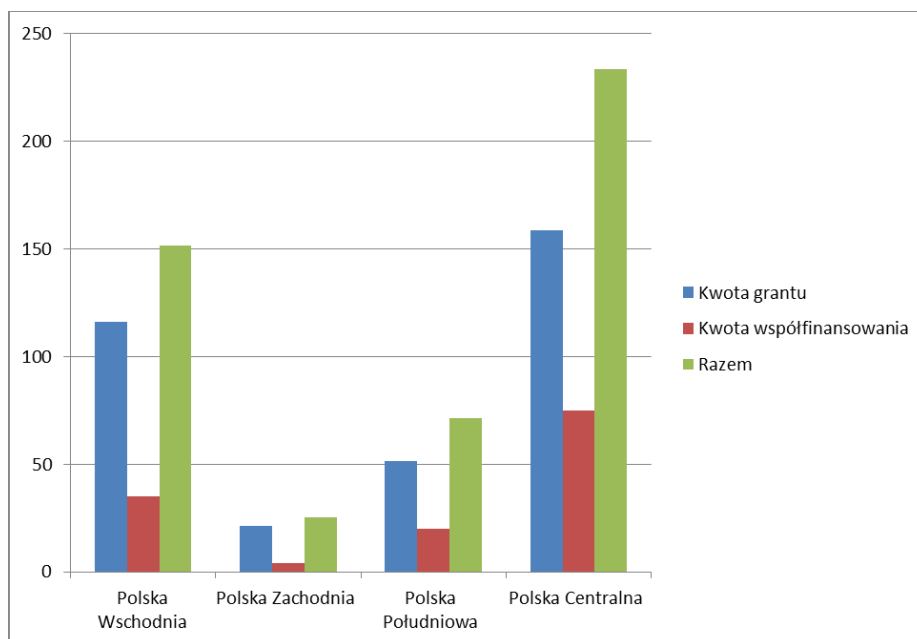
Wykres 15. Wysokość dofinansowania w 2016 r. dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego (w mln zł)

Źródło: obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

W 2016 roku dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego największy grant uzyskała Polska Centralna (około 63 mln zł), następnymi były regiony: Polska Południowa i Polska Wschodnia (po około 44 mln zł) i Polska Zachodnia (około 37 mln zł). Kwota dofinansowania we wszystkich regionach była podobna i wynosiła około 10 mln zł.

Wykres 16. Wysokość dofinansowania w 2016 r. dla Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (w mln zł)

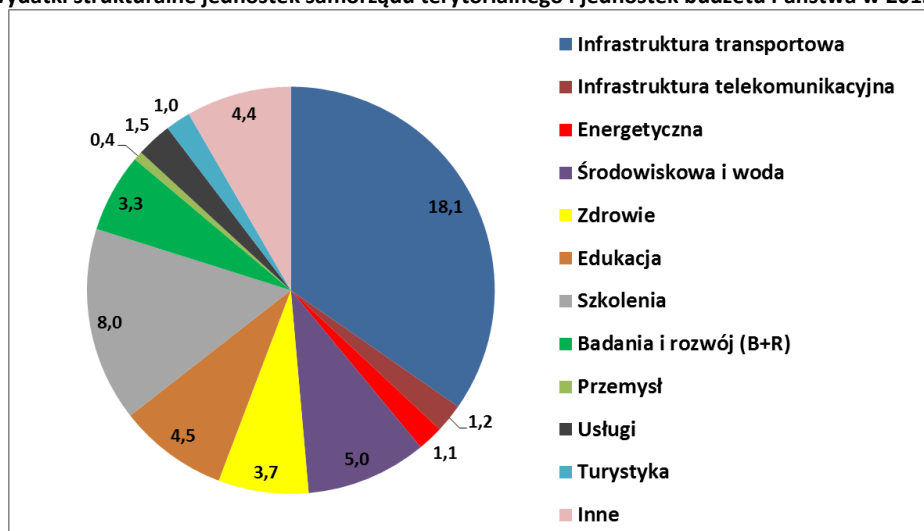

Źródło: obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

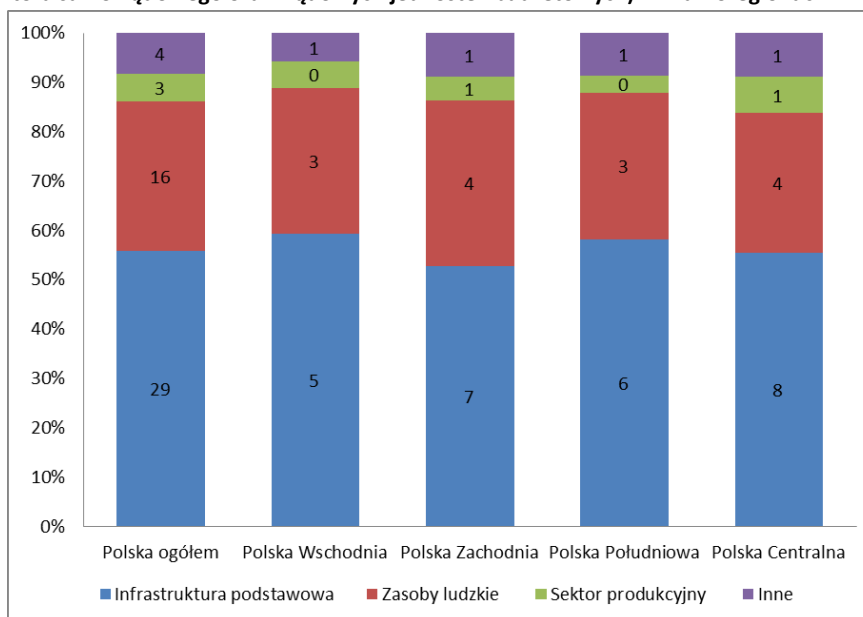
Największy grant ze środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy otrzymała Polska Centralna (ponad 150 mln zł) co w połączeniu z największą kwotą współfinansowania (około 75 mln zł) sprawia że jest to region który na tym programie skorzystał najmocniej. Drugim w kolejności regionem który uzyskał najwięcej środków była Polska Wschodnia. Na następnych miejscach znalazły się regiony południowy i zachodni, w którym łącznie na program wydano około 25 mln zł czyli niemal 10 razy mniej niż w regionie centralnym.

Wydatki strukturalne³⁸

Suma wydatków strukturalnych w 2015 r. łącznie w kraju wyniosła 52 109 mln zł (w tym 29 477 mln zł jednostek samorządu terytorialnego i 22 632 mln zł jednostek budżetu Państwa). Najwięcej, bo aż 18 075 mln zł wydano na infrastrukturę transportową, następnie na szkolenia, infrastrukturę środowiskową oraz edukację. Najmniejszą sumę przeznaczono na przemysł – 374 mln zł.

Wykres 17. Wydatki strukturalne jednostek samorządu terytorialnego i jednostek budżetu Państwa w 2015 r. (w mld. zł).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Wykres 18. Wydatki strukturalne w 2015 r. w wartościach bezwzględnych w podziale na podstawowe kategorie (łącznie dla jednostek sektora samorządowego oraz rządowych jednostek budżetowych) w makroregionach i w Polsce (w tys. zł).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

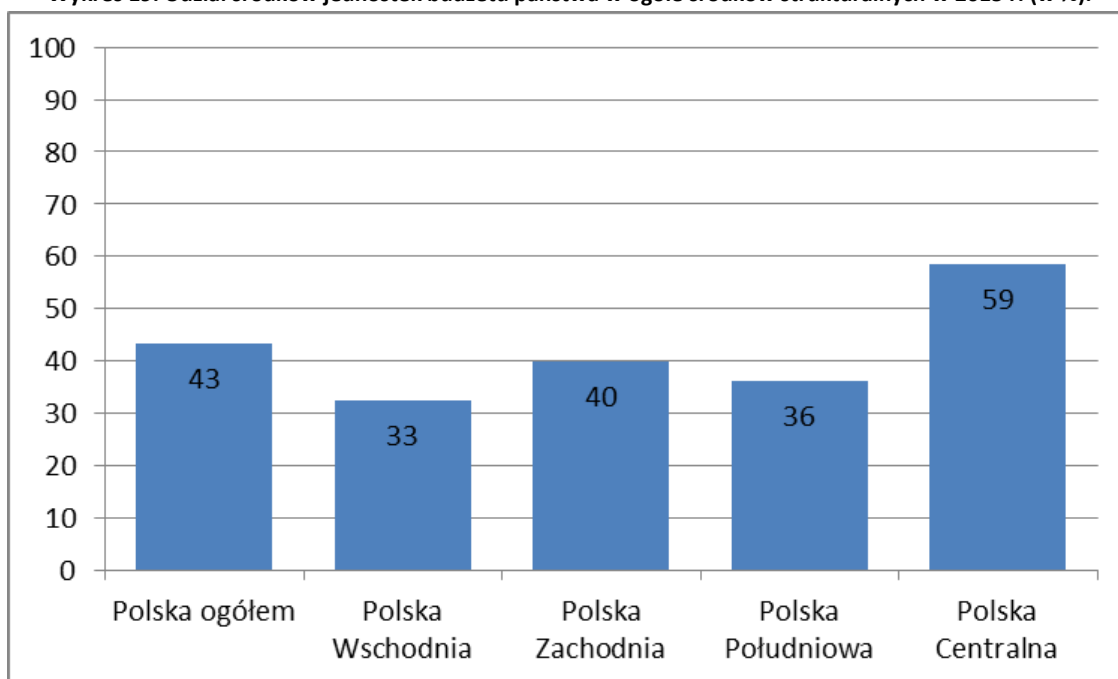
³⁸ Do wydatków strukturalnych zalicza się wydatki publiczne poniesione na zadania rozwojowe, które mogą być przedmiotem dofinansowania z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE. Nie ma jednak znaczenia, czy działanie faktycznie było finansowane z UE, czy też w pełni środkami krajowymi (istotna jest dopuszczalność wykorzystania środków budżetowych UE przypisanych polityce strukturalnej do finansowania takiego wydatku). Oznacza to, że do wydatków strukturalnych zaliczane są zarówno wydatki na zadania całkowicie sfinansowane środkami krajowymi, jak i wydatki na zadania współfinansowane z funduszy strukturalnych lub z Funduszu Spójności. Dzieli się je w sposób szczegółowy zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniach Ministra Finansów z dnia 26 października 2007 roku w sprawie szczegółowej klasyfikacji wydatków strukturalnych.

Struktura wydatków rozwojowych w poszczególnych makroregionach jest zbliżona do krajowej. Ponad połowa przeznaczana jest na infrastrukturę podstawową. W stosunku do struktury krajowej, nieco większy udział sektora infrastruktury podstawowej odnotowano w Polsce Zachodniej i Południowej, przy czym w wartościach bezwzględnych najwięcej na infrastrukturę podstawową wydano w Polsce Centralnej (7962 mln zł).

Łączna wartość wydatków jednostek samorządu terytorialnego w większości makroregionów przekraczała wydatki poniesione przez rządowe jednostki budżetowe. Jedynie w Polsce Centralnej środki jednostek budżetu państwa stanowiły ponad połowę środków strukturalnych (58,5% .tj. o 15,1 p.p. więcej niż średnio w kraju). Spośród makroregionów wdrażających strategię ponadregionalną, najniższy udział wydatków jednostek budżetowych w ogóle wydatków strukturalnych odnotowano w Polsce Wschodniej (32,6%). W Polsce Zachodniej oraz Południowej udział ten był niższy od średniego udziału dla kraju.

W Polsce Centralnej, w większości obszarów tematycznych (poza edukacją) udział środków budżetu państwa w ogóle środków rozwojowych był znacznie wyższy od średnich udziałów dla kraju, przy czym w przypadku transportu aż o 17,9 p.p., natomiast infrastruktury informatycznej aż o 15,6 p.p. Diametralnie różnie przedstawia się sytuacja w Polsce Wschodniej, gdzie jedynie dla przemysłu udział środków budżetowych był wyższy od średniego udziału w kraju. Na szkolenia oraz turystykę udziałowo w makroregionie tym przeznaczono nie tylko mniej środków budżetowych od średniej dla kraju, ale także mniej o 43,7 p.p. mniej niż w Polsce Centralnej, 30,7 p.p. mniej niż w Polsce Południowej i 35,5 p.p. niż w Polsce Zachodniej. W Polsce Południowej ze środków budżetowych rzadziej niż w kraju finansowano sektor produkcyjny, w tym przede wszystkim przemysł i usługi.

Wykres 19. Udział środków jednostek budżetu państwa w ogóle środków strukturalnych w 2015 r. (w %).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Tabela 8. Udział środków jednostek budżetu państwa w ogóle środków strukturalnych (w %).

	Polska ogółem	Polska Wschodnia	Polska Zachodnia	Polska Południowa	Polska Centralna
Infrastruktura podstawowa	38,0	29,9	32,9	26,0	55,9
Transportowa	39,9	35,1	32,5	21,1	59,9
Telekomunikacyjna i społeczeństwo informacyjne	68,6	24,9	78,7	76,2	84,2
Energetyczna	56,6	33,4	56,9	42,5	66,0
Środowiskowa i woda	32,3	14,6	35,9	30,9	34,6
Zdrowie	21,3	20,3	16,5	23,7	24,3
Zasoby ludzkie	52,7	41,9	52,2	56,0	60,9
Edukacja	25,8	20,8	23,7	36,4	21,6
Szkolenia	57,5	46,1	60,4	59,2	64,7
Badania i rozwój (B+R)	78,5	59,8	75,2	81,0	89,8
Sektor produkcyjny	57,0	21,1	59,8	50,6	73,6
Przemysł	1,4	1,9	0,3	0,1	3,3
Usługi	82,7	57,9	87,1	69,3	89,8
Turystyka	40,6	12,0	47,5	42,7	54,0
Inne	36,8	22,4	23,1	31,8	54,9
Ogółem	43,4	32,6	39,8	36,3	58,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

W przeliczeniu na jednego mieszkańca ogółem najwyższą wartość środków rozwojowych przeznaczono w Polsce Centralnej – 1832 zł tj. o 476 zł więcej, niż ogółem w kraju. W pozostałych makroregionach wartość ta była niższa niż średnio w kraju, przy czym najmniej wydano na mieszkańca Polski Wschodniej - 1135 zł, a następnie Polski Zachodniej – 1233 zł i Polski Południowej – 1245 zł.

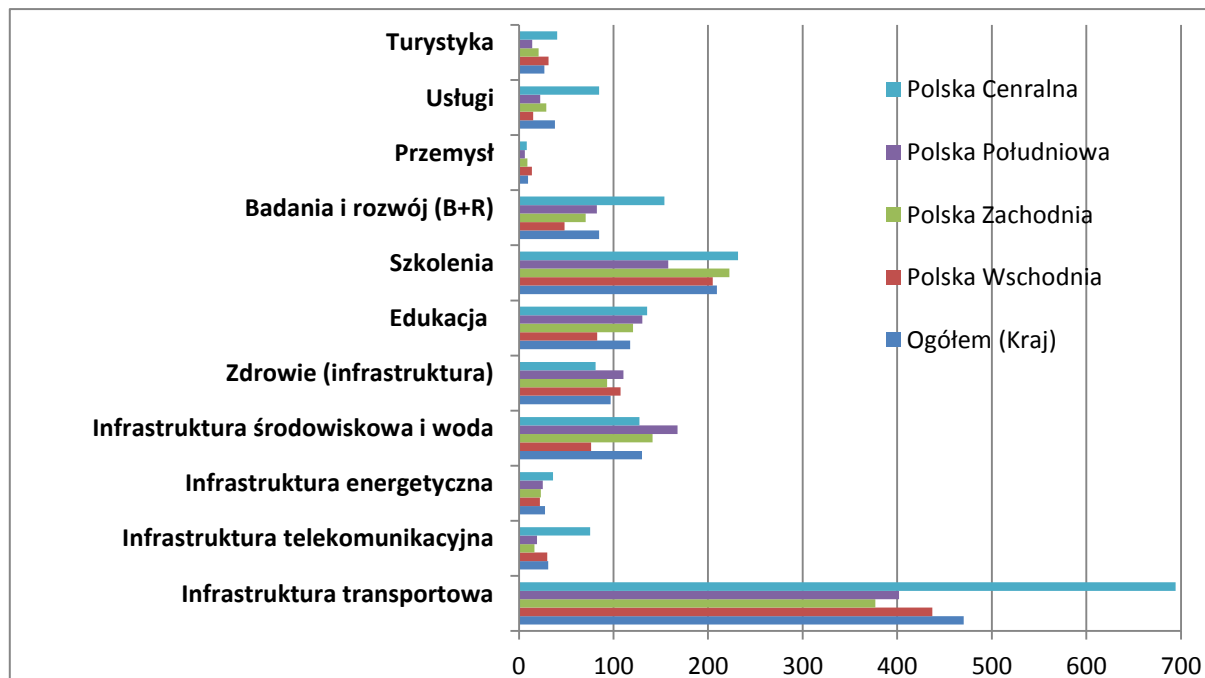
Biorąc pod uwagę bardziej szczegółowe obszary tematyczne, w większości z nich wydatki ponoszone w Polsce Centralnej per capita były wyższe, niż w pozostałych makroregionach oraz wyższe od średniej dla kraju. Jedynie na przemysł, infrastrukturę środowiska oraz ochrony zdrowia w makroregionie tym wydano mniej niż średnio w kraju.

Wydatki rozwojowe w Polsce Wschodniej w przeliczeniu na mieszkańca były wyższe niż średnio w kraju oraz w pozostałych makroregionach jedynie w sektorze przemysłu. Relatywnie wysokie były one również w turystyce oraz infrastrukturze zdrowia. Najmniej, w stosunku do pozostałych makroregionów dofinansowany był sektor infrastruktury energetycznej Polski Wschodniej, a także Infrastruktura środowiskowa i woda, edukacja, badania i rozwój oraz usługi.

Dla Polski Południowej turystyka, przemysł oraz szkolenia należą do tych kategorii, dla których odnotowano najniższe wartości wydatków per capita ze wszystkich makroregionów. Jedynie średnie wydatki na infrastrukturę środowiskową i wodę były wyższe od średnich w kraju w tym sektorze. We wszystkich innych kategoriach wydatki per capita były niższe od średnich.

W Polsce Zachodniej najniższe wartości środków rozwojowych per capita przeznaczono na infrastrukturę telekomunikacyjną. Nieco wyższe wartości od średnich krajowych odnotowano w obszarze infrastruktury środowiskowej i wody, edukacji oraz szkoleń.

Wykres 20. Wysokość środków strukturalnych per capita w poszczególnych obszarach w 2015 r (w zł).

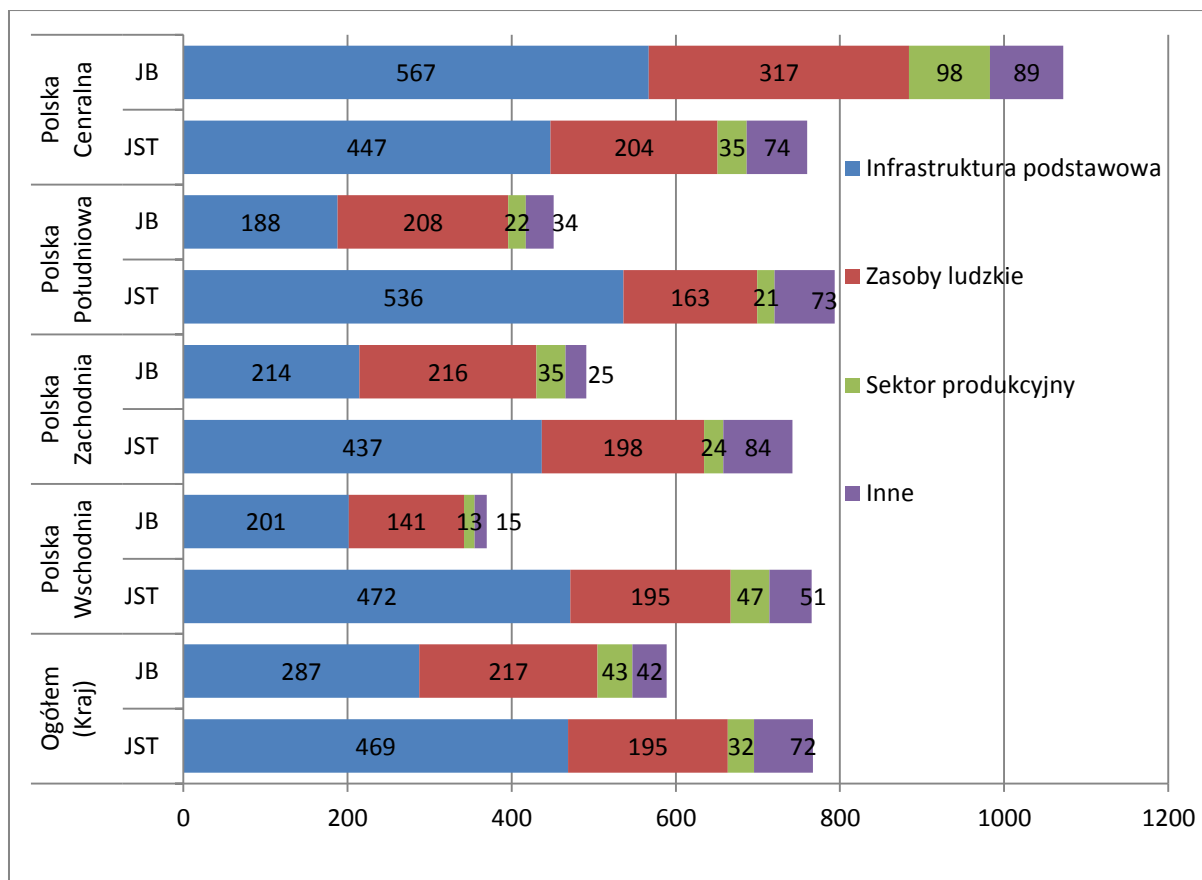

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

W przeliczeniu na 1 mieszkańca, w makroregionie Polski Wschodniej oraz Centralnej jednostki samorządu terytorialnego więcej niż średnio w kraju przeznaczyły na sektor produkcyjny (odpowiednio 0,04 i 0,05 zł). Na sektor zasobów ludzkich więcej niż średnio w kraju wydały JST w Polsce Wschodniej, Zachodniej i Centralnej, mniej zaś województwa Polski Południowej (0,16 zł). Jednocześnie JST Polski Południowej przeznaczyły więcej środków per capita na infrastrukturę podstawową (przy jednoczesnym niskim dofinansowaniu z jednostek budżetowych).

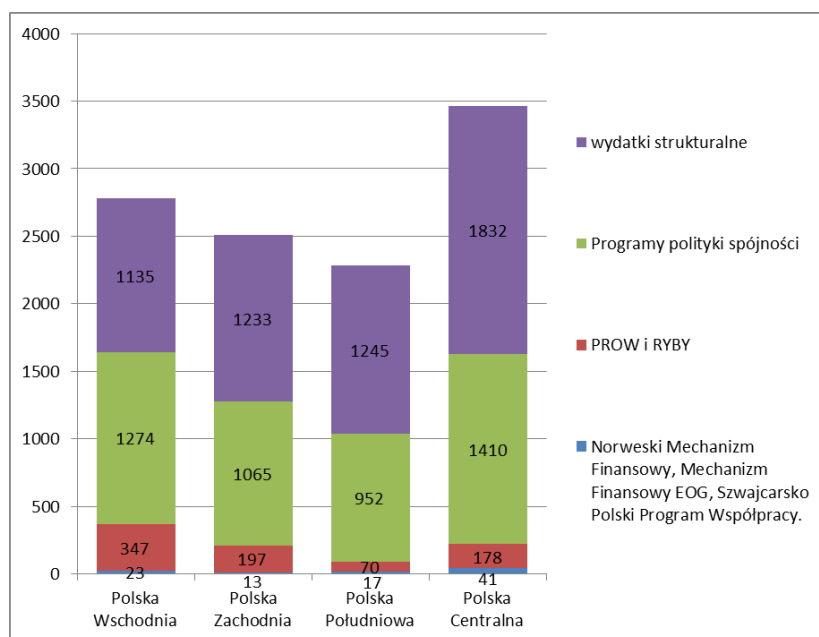
Ze środków jednostek budżetu państwa, najwięcej per capita przeznaczono na infrastrukturę podstawową makroregionu Centralnego i była to wartość dwukrotnie wyższa od średniej w kraju oraz trzykrotnie wyższa niż w pozostałych makroregionach objętych strategiami ponadregionalnymi. W sektorach pozostałych tj. produkcyjnym i zasobów ludzkich, w makroregionie tym wydano także znacznie więcej środków strukturalnych niż średnio w kraju (i był to jedyny makroregion, w którym wartość ta przekroczyła średnią dla kraju).

Wykres 21. Wysokość środków strukturalnych per capita w poszczególnych obszarach w 2015 r (w zł).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Wykres 22. Suma wydatków w poszczególnych makroregionach per capita (w zł).

Źródło: Obliczenia własne na podstawie przekazanych danych

Łącznie w ramach analizowanych powyżej programów, największa suma środków w przeliczeniu na jednego mieszkańca trafiła do Polski Centralnej – było to aż 3461 zł. W Polsce Wschodniej wartość ta osiągnęła poziom 3001 zł. W pozostałych dwóch makroregionach była ona znacznie niższa i wyniosła odpowiednio 2506 zł dla Polski Zachodniej oraz 2284 dla Polski Południowej.

VII. Podsumowanie oraz wnioski

1. Dokument jest trzecią okresową informacją o realizacji strategii ponadregionalnych i jednocześnie pierwszym wspólnym dokumentem sprawozdawczym dla wszystkich strategii. Obejmuje on zarówno najdłuższą funkcjonującą Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej (od 2008 r.), jak również trzy nowsze strategie ponadregionalne – Strategię Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020 (przyjętą w 2014 r.), strategię Polski Południowej (2014 r.) oraz Strategię Polski Centralnej (2015 r.). W 2016 r. podjęto szereg działań i przedsięwzięć, które wspierały realizację strategii ponadregionalnych, koncentrowały się one między innymi na przyciąganiu nowych inwestycji (np. „Inicjatywa Awangarda”), kreowaniu szans rozwojowych dla innowacyjnej gospodarki (np. działalności klastra ICT Polska Centralna), rozwoju infrastruktury transportowej (np. Projekt „Odrzańska Droga Wodna”) oraz rozwijaniu kapitału ludzkiego (np. Centrum Kompetencji BOF).
2. W ramach sprawozdania z realizacji krajowych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014-2020 za IV kwartał 2016 r. w tabeli 18 ujęte zostały projekty ponadregionalne realizujące cele strategii ponadregionalnych. Zestawienia projektów dla poszczególnych strategii ponadregionalnych wskazały, że projekty ponadregionalne realizowane były głównie w ramach PO IR 2014-2020, PO IS 2014-2020 oraz PO PW 2014-2020 w przypadku strategii ponadregionalnej Polski Wschodniej.
3. Monitorowanie wdrażania strategii odbywa się również na podstawie obserwacji zmian wartości wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych, które zostały wskazane w dokumentach. Analiza zmian wskaźników realizacji celów strategicznych oparta została o dane pochodzące z systemu STRATEG.
4. Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Finansów oraz Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dokonano analizy danych dotyczących wsparcia finansowego makroregionów uwzględniającej zarówno fundusze polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej (PROW), Program Operacyjny "Rybnactwo i Morze" 2014 - 2020, jak również Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF), Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MFEEOG), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (tzw. Fundusz Szwajcarski, SPPW), a także środków strukturalnych (zarówno budżetowych, jak i jednostek samorządowych). W 2016 r. podpisano 233 702 umów w ramach programów operacyjnych perspektywy finansowej UE 2014–2020 na łączną sumę dofinansowania 47 059 mln zł. W wartościach bezwzględnych w Polsce Wschodniej łączna wartość dofinansowania wyniosła 12 171 mln zł (5 080 umów), w Polsce Centralnej 11 071 mln zł (3 234 umów), w Polsce Zachodniej 10 759 mln zł (11 291 umów), natomiast w Polsce Południowej – 7 557 mln zł (2 454 umów).
5. Struktura dofinansowania wg poszczególnych programów operacyjnych w 2016 r. była zróżnicowana pomiędzy poszczególnymi makroregionami. Spośród makroregionów zaangażowanych w realizację strategii ponadregionalnych, w przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższe dofinansowanie otrzymała Polska Wschodnia (1 496 zł), następnie Polska Centralna (1 410 zł), Polska Zachodnia (1 065 zł). Najniższa suma dofinansowania przypadła na mieszkańca Polski Południowej – 952 zł.
6. Zważywszy na zapisy *Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, która promuje podejście terytorialne i działania zintegrowane na rzecz rozwoju, zachodzi potrzeba wypracowania rozwiązań sprzyjających realizacji wspólnych, zintegrowanych projektów wynikających ze strategii ponadregionalnych. Rozwiązania te powinny wspierać koordynację działań prowadzonych przez poszczególne województwa na rzecz rozwoju makroregionu, sprzyjać realizacji inicjatyw polegających na budowaniu trwałych sieci współpracy i wdrażania projektów opartych o zasadę ponadregionalnego partnerstwa, ponadregionalnego zasięgu terytorialnego i ponadregionalnej komplementarności.
7. W związku z pozytywnymi doświadczeniami płynącymi z wdrażania inicjatywy pn. Lagging Regions, Komisja Europejska zaproponowała jej przedłużenie. Do obszarów, które będą realizowane w ramach drugiej fazy inicjatywy (nazywanej obecnie Catching-up Regions) należą: planowanie przestrzenne, transfer technologii oraz termomodernizacja. Działania dotyczące transferu technologii realizowane będą w województwie podkarpackim, inicjatywa w zakresie planowania przestrzennego w województwie podkarpackim

i świętokrzyskim, natomiast termomodernizacja - w województwie małopolskim i śląskim (które zostaną dołączone do programu z uwagi na wysokie zanieczyszczenie powietrza).

Ocena poziomu wdrażania poszczególnych strategii

1. Analiza sytuacji społeczno-gospodarczej ukazuje, że pomiędzy poszczególnymi makroregionami utrzymują się różnice w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Wynika to ze specyficznych uwarunkowań, które determinują tempo i kierunki rozwoju każdego z makroregionów. W przypadku makroregionu Polski Wschodniej ważnymi czynnikami decydującymi o dynamice jego rozwoju są długoletnie braki w doinwestowaniu tej części kraju oraz przygraniczne położenie makroregionu (zarówno w ujęciu krajowym, jak również w odniesieniu do zewnętrznej, wschodniej granicy UE). Odpowiedzią na wywołane nimi problemy społeczno-gospodarcze był Program Operacyjny Polska Wschodnia, mający na celu wsparcie rozwoju makroregionu.
2. Warto podkreślić, że Polska Wschodnia stopniowo zmniejsza dystans rozwojowy w stosunku do innych makroregionów i poprawia swoją pozycję rozwojową. Przekłada się to na poprawę warunków życia jej mieszkańców. W porównaniu z 2011 w Polsce Wschodniej nastąpił jeden z najwyższych przyrost wartości brutto środków trwałych na mieszkańca – ponad 20%. Odnotowano też inne pozytywne trendy rozwojowe, określone wskaźnikami: rosnących dochodów brutto do dyspozycji na mieszkańca w sektorze gospodarstw domowych, zmniejszającego się zagrożenia ubóstwem relatywnym, wzrostu PKB per capita, wzrostu liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, wzrostu zatrudnienia w działalności B+R oraz wzrostu długości i gęstości dróg ekspresowych i autostrad. Spośród 17 monitorowanych wskaźników realizacji celów strategii, 9 wykazało trend pozytywny, 4 - trend negatywny (były to: udział przedsiębiorstw innowacyjnych – w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych; osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu lub szkoleniu; średnia liczba nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarki narodowej; łączna długość autostrad) a 2 pozostały na niezmiennym poziomie (dla dwóch wskaźników w czasie tworzenia dokumentu nie były jeszcze dostępne wartości za 2015 rok, a w dwóch innych przypadkach opublikowano dane zarówno za 2015 i 2016 rok). Należy zauważyć, że dwa z badanych kryteriów: wartość dodana brutto na 1 pracującego w relacji do Polski ogółem oraz odsetek przedsiębiorstw składających zamówienia poprzez sieci komputerowe, (dla których ustalono sztywny poziom docelowy) osiągnęły w 2015 roku wartości na poziomie zakładanym na rok 2022.
3. Przygraniczny charakter posiadają także makroregion Polski Zachodniej i makroregion Polski Południowej, jednak rozwój tych makroregionów zdeterminowany jest między innymi przez specyficzne uwarunkowania geograficzne. W przypadku makroregionu Polski Zachodniej, osią spajającą wszystkie województwa jest rzeka Odra, co odzwierciedla się w specyfice projektów ponadregionalnych. Jest to również jeden z najbardziej zróżnicowanych wewnętrznie makroregionów z uwagi na tworzące je województwa wielkopolskie i dolnośląskie, charakteryzujące się większą dynamiką rozwoju od województw zachodniopomorskiego, lubuskiego i opolskiego. Przeprowadzony w 2016 roku monitoring realizacji celów strategii ponadregionalnej Polski Zachodniej wykazał 6 na 13 wzrostowych tendencji, 4 na 13 - spadkowych i 3 - na niezmiennym poziomie (dla dwóch z badanych kryteriów w czasie tworzenia zestawienia nie były jeszcze dostępne wyniki za 2015 rok).
4. Uwarunkowania geograficzne, z uwagi na górski charakter, mają także wpływ na współpracę województw śląskiego i małopolskiego w obrębie makroregionu Polski Południowej. Znacząca, w skali kraju, jest w nim koncentracja zasobów ludzkich oraz podobna struktura gospodarek obydwu województw. Na obszarze tego makroregionu znajdują się dwie duże aglomeracje Metropolii Górnośląskiej oraz Krakowskiej. Charakteryzuje się on także wysoką atrakcyjnością turystyczną, co przekłada się na specyfikę projektów o charakterze ponadregionalnym. W 2016 roku 11 z 13 wskaźników realizacji celów strategii, wykazało pozytywne trendy rozwoju tego obszaru. Negatywnym trendem była emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie makroregionu Polski Zachodniej, a obojętnym wartość PKB na jednego mieszkańca według parytetu siły nabywczej, który nie zmienił się w porównaniu do roku poprzedniego.
5. Cechą spajającą makroregion Polski Centralnej oraz determinującą jego rozwój jest centralne położenie tworzących go województw. Jest to jedyny makroregion, który nie posiada charakteru przygranicznego. Jest tworzony przez województwo mazowieckie, stanowiące najsilniejszy gospodarczo region Polski oraz

województwo łódzkie, które charakteryzuje się niższymi wartościami wskaźników dotyczących dynamiki rozwoju społeczno-gospodarczego. Ważnym czynnikiem rozwoju tego makroregionu jest usytuowanie na jego obszarze Warszawy, która jest największą polską metropolią, pełniącą ważne funkcje administracyjne i będącą centrum jego rozwoju gospodarczego oraz kulturalnego. Na 19 wymienionych do monitorowania celów Strategii wskaźników, 8 wykazało zgodny z oczekiwanym, pozytywny trend, zbliżający do osiągnięcia wartości w roku docelowym. 2 wskaźniki określające udział studentów kierunków wskazanych do realizacji celów szczegółowych tj. Zintegrowana Przestrzeń Wiedzy i Innowacji oraz Innowacyjna Sieć Medyczno-Farmaceutyczna wartości za rok 2015 pozostały na niezmiennym poziomie w stosunku do 2014 r. Dane nt. 3 kolejnych wskaźników, pobieranych na dzień 11.05.2017 r. w systemie Strateg nie były dostępne (dot. wskaźników: 1) PKB per capita wg parytetu siły nabywczej, 2) średni czas przejazdu pociągiem bezpośrednim z Warszawy Centralnej do Łodzi Kaliskiej/Fabrycznej, 3) przewozy ładunków transportem samochodowym według nadania za granicę).

Wnioski z analizy działań przyczyniających się do realizacji celów strategii oraz przedsięwzięć podjętych w 2016 roku w ramach ponadregionalnych obszarów strategicznych

1. W przypadku każdej ze strategii można wskazać przykłady projektów realizowanych w ramach ponadregionalnych celów i obszarów strategicznych. Są to różnego rodzaju działania, realizowane we współpracy bądź samodzielnie przez poszczególne województwa objęte strategiami ponadregionalnymi. Wśród nich wyróżnić można zarówno bardziej dojrzałe inicjatywy o charakterze ponadregionalnym, posiadające ponadregionalny zasięg terytorialny, angażujące podmioty z obszaru całego makroregionu w celu tworzenia makroregionalnych sieci współpracy, jak również projekty mające potencjalnie ponadregionalne oddziaływanie, wykazujące charakter punktowy (tj. realizowane na obszarze jednego województwa/powiatu/miasta z obszaru makroregionu). Najczęściej inicjatywy tego rodzaju posiadają odzwierciedlenie w przypadku zmian prezentowanych przez wskaźniki statystyczne, jednak nie wnoszą dużej wartości dodanej z punktu widzenia budowania kompetencji w zakresie współpracy, tworzenia wspólnych projektów opartych o sieciowanie podmiotów biorących w nich udział, wymiany najlepszych praktyk i doświadczenia oraz możliwości wzajemnego uczenia się.
2. Działania wskazywane przez makroregiony jako przyczyniające się do realizacji celów strategii ponadregionalnych obejmowały głównie inicjatywy na rzecz promocji makroregionów w celu przyciągnięcia nowych inwestycji; współpracę władz regionalnych i wypracowywanie wspólnych stanowisk; wspólne inicjatywy naukowe i badawcze, w tym organizację forów i targów rozwoju, konferencji, szkoleń, seminariów i warsztatów; współpracę zespołów roboczych i parlamentarnych.
3. Kierunek przyszłych działań powinien skoncentrować się na promowaniu dobrych praktyk wynikających z realizacji projektów o charakterze ponadregionalnym, jak również wskazywaniu kluczowych barier w celu usprawnienia tej współpracy. Z uwagi na fakt, iż w przypadku części projektów można podjąć dyskusję nad zasadnością wskazania ich charakteru ponadregionalnego i wpisywania się w realizację celów strategicznych, działania powinny skoncentrować się na mniejszej liczbie projektów, które wykazywać będą jednoznaczny ponadregionalny charakter i przynosić będą rzeczywistą wartość dodaną wynikającą ze współpracy różnych podmiotów z obszaru makroregionu oraz swojego ponadregionalnego zasięgu terytorialnego.

VIII. Załącznik

Załącznik nr 1. Środki jednostek budżetowych oraz jednostek samorządu terytorialnego per capita w podziale na poszczególne makroregiony objęte strategiami ponadregionalnymi.

	Ogółem (Kraj)			Polska Wschodnia			Polska Zachodnia			Polska Południowa			Polska Centralna		
	Razem	JST	JB	Razem	JST	JB	Razem	JST	JB	Razem	JST	JB	Razem	JST	JB
Infrastruktura podstawowa	756	469	287	673	472	201	651	437	214	724	536	188	1014	447	567
Transportowa	470	282	188	437	284	154	377	255	122	402	317	85	694	278	416
Telekomunikacyjna	31	10	21	30	22	7	16	3	13	19	5	14	75	12	63
Energetyczna	28	12	16	22	15	7	23	10	13	25	14	11	36	12	24
Środowiskowa i woda	130	88	42	76	65	11	141	91	51	168	116	52	127	83	44
Zdrowie	97	76	21	107	86	22	93	78	15	110	84	26	81	61	20
Zasoby ludzkie	412	195	217	336	195	141	414	198	216	371	163	208	521	204	317
Edukacja	118	87	30	83	65	17	120	92	28	131	83	47	136	106	29
Szkolenia	209	89	120	205	110	95	223	88	134	158	64	93	232	82	150
Badania i rozwój (B+R)	85	18	67	48	19	29	70	17	53	82	16	67	154	16	138
Sektor produkcyjny	75	32	43	60	47	13	59	24	35	43	21	22	134	35	98
Przemysł	10	10	0	14	14	0	9	9	0	6	6	0	8	8	0
Usługi	38	7	32	15	6	9	29	4	25	23	7	16	85	9	76
Turystyka	27	16	11	31	27	4	21	11	10	14	8	6	41	19	22
Inne	113	72	42	66	51	15	109	84	25	107	73	34	163	74	89
Razem	1356	767	589	1135	765	370	1233	742	491	1245	794	451	1832	760	1072

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

Spis Wykresów i Tabel**Spis Tabel**

Tabela 1. Cele główne i strategiczne strategii ponadregionalnych funkcjonujących w Polsce w 2016 r.	6
Tabela 2. Struktura nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2014 r. wg sekcji PKD (%)	13
Tabela 3. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020.....	55
Tabela 4. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Południowej do roku 2020.	62
Tabela 5. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020.....	66
Tabela 6. Zestawienie zmian wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych wskazanych w Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030.....	70
Tabela 7. Wartość projektów dofinansowywanych ze środków polityki spójności w 2016 r. w podziale na poszczególne makroregiony, programy operacyjne oraz regionalne programy operacyjne.	74
Tabela 8. Udział środków jednostek budżetu państwa w ogóle środków strukturalnych (w %).	82

Spis Wykresów

Wykres 1. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym jako procent mieszkańców poszczególnych makroregionów wg stanu na koniec 2016 r.	9
Wykres 2: PKB per capita w 2016 r. (ceny bieżące – szacunki wstępne)	11
Wykres 3. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej [%].	54
Wykres 4. Wskaźnik PKB na 1 mieszkańca Polski Południowej wg PPP (UE 27 = 100).....	58
Wykres 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego Polski Południowej (Polska = 100).....	59
Wykres 6. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat [%].	64
Wykres 7. Zmiana stopy bezrobocia wg BAEL [%].	68
Wykres 8. Struktura wartości dofinansowania projektów ze środków polityki spójności wg. programów operacyjnych w 2016 r.	73
Wykres 9. Wartość projektów w makroregionach oraz wysokość ich dofinansowania z UE per capita w 2016 r. (w zł).....	75
Wykres 10. Wysokość dofinansowania projektów w makroregionach w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych polityki spójności per capita w 2016 r. (w zł)	75
Wykres 11. Wartość wydatków kwalifikowalnych i środków wspólnotowych wg podpisanych umów o dofinansowanie w programach Interreg (Polska - Słowacja, Polska- Saksonia, Południowy Bałtyk) w 2016 r. w podziale na województwa (w zł).	76
Wykres 12. Wysokość dofinansowania per capita w 2016 r. dla PROW (w zł).	77
Wykres 13. Wysokość dofinansowania per capita 2016r. Dla PO RYBY (w zł)	77
Wykres 14. Wysokość dofinansowania w 2016 r. dla Norweskiego Mechanizmu Finansowego (w mln zł).....	78
Wykres 15. Wysokość dofinansowania w 2016 r. dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego (w mln zł)	79
Wykres 16. Wysokość dofinansowania w 2016 r. dla Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (w mln zł) 79	
Wykres 17. Wydatki strukturalne jednostek samorządu terytorialnego i jednostek budżetu Państwa w 2015 r. (w tys. zł).	80
Wykres 18. Wydatki strukturalne w 2015 r. w wartościach bezwzględnych w podziale na podstawowe kategorie (łącznie dla jednostek sektora samorządowego oraz rządowych jednostek budżetowych) w makroregionach i w Polsce (w tys. zł).	80
Wykres 19. Udział środków jednostek budżetu państwa w ogóle środków strukturalnych w 2015 r. (w %).	81

Wykres 20. Wysokość środków strukturalnych per capita w poszczególnych obszarach w 2015 r (w zł).	83
Wykres 21. Wysokość środków strukturalnych per capita w poszczególnych obszarach w 2015 r (w zł).	84
Wykres 22. Suma wydatków w poszczególnych makroregionach per capita (w zł).	84